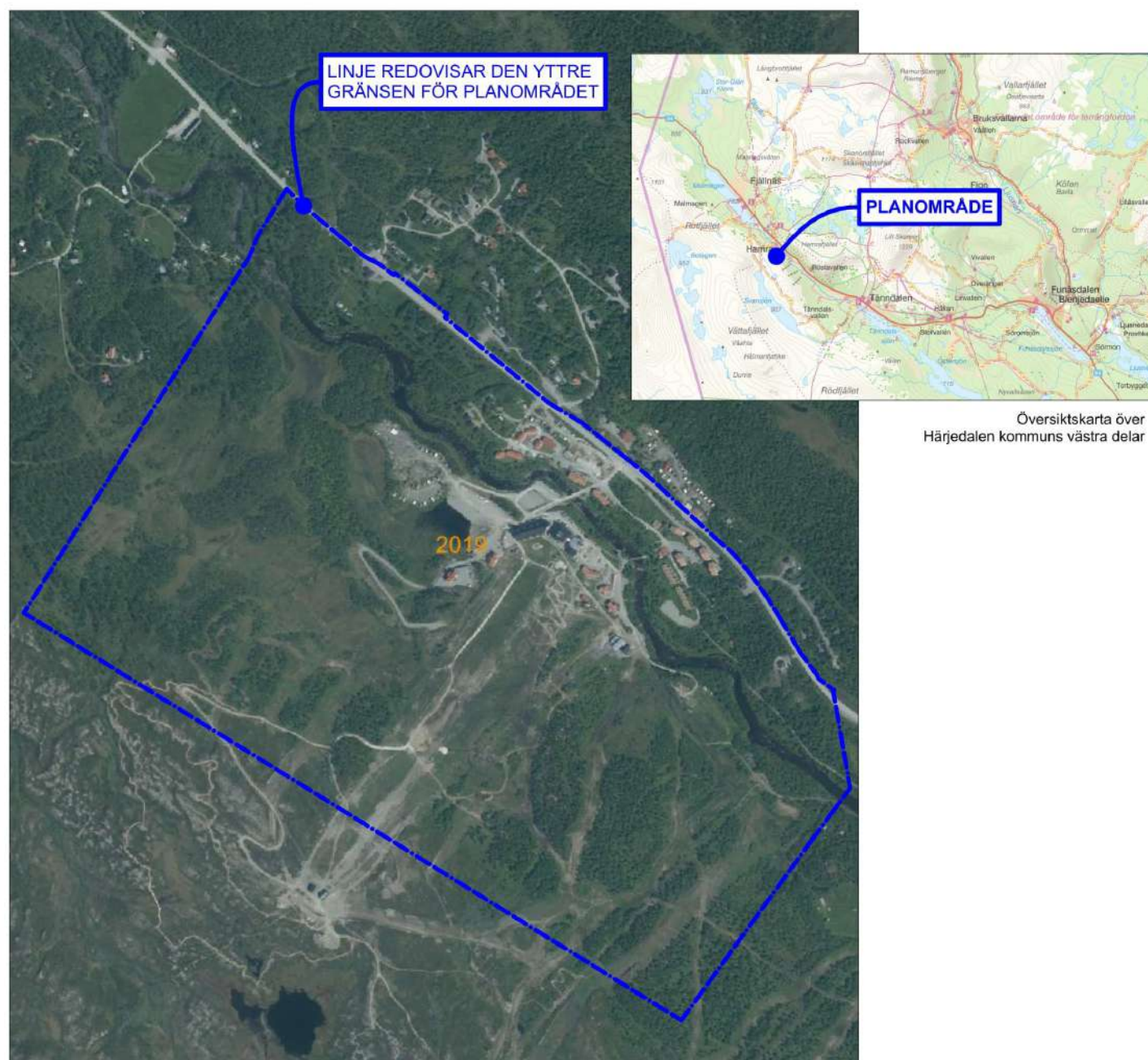




Kartutsnitt med ortofoto där blå linje redovisar ungefärligt planområde

Skala 1:8 000 (A3)

PLANPROGRAM FÖR HAMRA VÄSTRA

FUNÄSDALEN 15:8, 16:47, 16:94 MED FLERA

INNEHÅLL

Inledning	sida 3
Under inledning förklaras vad ett planprogram är och när utbyggnad kan ske. Kommunens anledning att göra detta arbete och området som omfattas beskrivs.	
Förslag	sida 7
Volym- och landskapsbildsstudier med förslag på gestaltungsprinciper och viktiga genomförandefrågor. Förslag på kommande markanvändning och lämplig etappindelning.	
Utredningar	sida 18
Sammanställning av förutsättningar som utreds särskilt för planprogrammet. Rennäring och samiskt kulturutövande, naturvärden och artinventering, geotekniska förhållanden och dagvatten.	
Historia	sida 28
En kort beskrivning av sydsamisk, bondesamhället och turismens historia i Hamrafjället.	
Förutsättningar	sida 33
Beskrivning av nuläge, tidigare ställningstaganden med gällande planer och byggrätter samt andra planeringsunderlag.	
Undersökning om betydande miljöpåverkan	sida 50
Undersökning om planförslaget kan innebära betydande miljöpåverkan.	
Konsekvenser och samlad bedömning	sida 52
Beskrivning av kända konsekvenser och en samlad bedömning av kommunens möjligheter att pröva förslaget i förhållande till förutsättningarna.	
Lämnade synpunkter	sida 55
Beskrivning av samrådet och hur en sammanställning med svar presenteras. Samt beskrivning om vidare arbete.	

BILAGOR

Geoteknik
PM - Geoteknisk kartering - 2022-07-15 - Rev 2022-08-29
<i>Sweco uppdragsnummer 30044932</i>
Dagvatten
Dagvattenutredning - 2022-10-14
<i>Hagströms vattenvård och Miljörätt AB</i>
Naturvärden och skyddade arter
Naturvärdesinventering - 2022
<i>Mylia Natur</i>
Påverkan på minoritet och urfolks näringar och kultur
Rennäringsanalys Tänndalen - 2022-10-21 - Uppdaterad 2022-12-30
<i>Tyréns uppdragsnummer 325789</i>



Fotografi på Hamra linbana från 1967. Första liften på Hamrafjället blev dock klar redan 1951 och servade nedfarterna på södra sidan dalgången som syns i bakgrunden. (Bild från www.tanndalen.com)

INLEDNING

Vad är ett planprogram

För att underlätta detaljplanearbetet kan kommunen välja att upprätta ett särskilt program där planens utgångspunkter och mål framgår. Det är kommunen som avgör om ett program behövs. Kommunens bedömning av om det ska göras ett program är ett ställningstagande som inte kan överprövas. Plan- och bygglagen (2010:900) 13 kap. 2 §.

Nedan är en beskrivning av möjlig tidsplan innan byggnation kan komma tillstånd. Kommunen kan även under processen besluta att avsluta planarbetet om det inte bedöms ha förutsättningar att genomföras eller genom annat politiskt beslut.

Skede	Tid	Kommentar	Kan överklagas?
Planbesked	4 månader	Beviljat MBN § 227 2021-12-16	Nej
Planprogram arbete	6-12 månader	-	Nej
Planprogramsamråd	minst 3 veckor	Kommunen önskar synpunkter	Nej
Detaljplan arbete	3-6 månader	Förslag tas fram efter synpunkter	Nej
Detaljplan samråd	minst 3 veckor	Kommunen önskar synpunkter	Nej
Detaljplan arbete	2-4 månader	Förslag justeras efter synpunkter	Nej
Detaljplan granskning	minst 2 veckor	Kommunen önskar synpunkter	Nej
Detaljplan arbete	2-4 månader	Förslag justeras efter synpunkter	Nej
Detaljplan antagande	-	Förslag justeras efter synpunkter	Ja
Detaljplan överklagan	6-12 månader	Mark- och miljödomstolen	Ja
Detaljplan överklagan	6-12 månader	Mark- och miljööverdomstolen	Nej
Detaljplan laga kraft	3 veckor	Om inget överklagande/domstol häver inte	Nej
Bygglöv	10 veckor	Efter kompletta handlingar	Ja
Bygglöv överklagan	6-12 månader	Länsstyrelsen	Ja
Bygglöv överklagan	6-12 månader	Mark- och miljödomstolen	Ja
Bygglöv överklagan	6-12 månader	Mark- och miljööverdomstolen	Nej
Bygglöv laga kraft	4 veckor	Om inget överklagande/domstol häver inte	Nej

Det kan vara en fördel att upprätta ett program inför komplicerade planer som berör många intressenter och som innehåller motstående intressen. Program kan upprättas för ett större område, till exempel ett nytt skidområde, som underlag för flera framtida detaljplaner inom området. Programsamrådet innebär då en möjlighet för kommunen att på ett tidigt stadium lyfta frågor om olika alternativa lösningar.

Programmet är i huvudsak ett skriftligt dokument, men innehåller ofta kartor, bilder och andra illustrationer för att tydliggöra förhållanden och olika förslag. När ett program utarbetas ska kommunen samråda med länsstyrelsen, lantmäterimyndigheten och de kommuner som berörs. Kända sakägare, boende som berörs med flera, ska också beredas tillfälle till samråd. Hur samrådet ska gå till är inte reglerat i plan- och bygglagen.

Kommunen ska även undersöka om ett genomförande av den efterföljande detaljplanen eller detaljplanerna kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Undersökningen innebär att kommunen dels ska identifiera omständigheter som talar för eller emot en betydande miljöpåverkan, dels ska samråda i frågan om betydande miljöpåverkan. Kommunen behöver dock inte göra en miljöbedömning och ta fram miljökonsekvensbeskrivning i programskedet utan det görs i de efterföljande detaljplanerna.

Om ett program har upprättats ska detta redovisas vid samrådet om förslaget till detaljplan.

Bakgrund till planprogrammet

Härjedalens kommunen har under senare år fått en stor efterfrågan på framförallt bostäder i närområdet kring Funäsdalen. Både bostäder för turism och permanent. Byggrätter i befintliga detaljplaner byggs ut och börjar ta slut. Samtidigt som utökad utbyggnad sker har behoven ändrats vilket ställer nya krav på kommunikationer och service.

På initiativ från fastighetsägare och exploatörer inom planområdet har frågan om förändring väckts. Förfrågan mynnade ut i ett positivt planbesked från Miljö och byggnämnden 2021-12-16 § 227.

Kommunens ambition att fortsatt växa och utvecklas med större underlag för service och framförallt permanentboende ställer också krav på att utveckling främst sker samlat där behoven av eget fordon eller långa förflyttningar kan minskas för att bo, verka och besöka. Även om inte kommunen kan styra huruvida fastighetsägare är skrivna vid sina bostäder eller inte vill kommunen skapa förutsättningar för att även kunna bo permanent i Hamra.

Kommunen har också ett ansvar att planera enligt gällande lagstiftningar så att bland annat inte hälsa och säkerhet äventyras, så att vår kulturmiljö, naturvärden och riksintressen inte får en negativt betydande påverkan, att vi hushåller med tillgänglig mark och att vi visar hänsyn till vårt urfolk och minoritetsgrupper.

Ställningstaganden

Kommunen har under en längre tid fört dialog med exploatörerna i området. Istället för att exploatera på orörd mark i öster om svansjöliftarna (som den fördjupade översiktsplanen redoivisar) och på flera platser parallellt har ett samlat grepp tagits. Kommunen har tillsammans med exploatörer valt ut området som redovisas i detta planprogram. Området har bedömts ge bäst utväxling för skidområdet, möjligheten till utökad service och för att minimera påverkan på riksintressen, naturvärden och liknande.

Syftet med planprogrammet

Planområdet omfattas av många olika fastighetsägare och intressenter. Förutsättningarna för utveckling har förändrats och mark som ännu inte bebyggt minskar hela tiden. Det blir med andra ord mindre och mindre möjligheter att få plats med nutidens alla krav och behov för funktioner och hantering av exempelvis parkering och dagvatten.

I den fördjupade översiktsplanen fanns inte allt det underlag som idag är tillgängligt eller behövs för att ta bra planeringsbeslut. Samtidigt som många rekommendationer och tolkningar av lagar har förändrats. Bland annat behöver frågor kring kommunikationer och flöden, parkering, byggbarhet, dagvatten, rennärning och samiskt kulturutövande, naturvärden och arthabitat samt påverkan på landskapsbilden utredas. Den fördjupade översiktsplanen är inte definitiv men är starkt styrande i kommunens planering.

Ambitionen med planprogrammet är att i ett tidigt skede hämta in synpunkter för att tidigt kunna utvärdera om och hur hänsyn ska tas och ge intressenter möjlighet att kunna vara med i fler steg i kommunens planarbetet.

Vidare är syftet att ta fram gestaltungsprinciper och förslag på utbyggnad som kan ligga till grund för en eller flera detaljplaner. Kommunen vill att planprogrammet ska vara ett första steg till att skapa ett av Sveriges bästa skidområden utan att negativt påverka de kvaliteter som gör att människor vill bo, verka och besöka i området.

Medverkande tjänstepersoner

Planprogrammet har upprättats av Peter Nilsson i samråd med berörda tjänstepersoner inom Härjedalens kommun och tjänstepersoner inom Berg och Härjedalens miljö och byggnämnd.

Planprogramområde

Planområdet omfattar ett cirka 114,1 ha stort område i västra delen av Hamra enligt kartutsnittet på sida 4. Hamra ligger i Tännadalen några mil väster om Funäsdalen nära den norska gränsen.

Primärt är det fastigheterna Funäsdalen 15:8, 16:47 och 16:94 som avses utredas. Dock kommer fler fastigheter beröras och intilliggande fastigheter kan påverkas. Plangränsen följer därmed ungefärligt nordöstra sidan av riskväg 84. I sydväst följer plangränsen en bit över tänkt högsta exploatering för att även kunna omfatta eventuella nya liftar och nedfarter.

Hela skidområdet för Tännadalens skidanläggning ingår inte i planområdet. Avsikten med detta är att det är den västra delen med befintlig centrumverksamhet som bedömts ha bäst förutsättningar för en tätare exploatering. Att samla exploateringen på ett mindre område medför även att skidområdet blir mer varierat för besökaren och fler naturliga platser kan bevaras av fjället.

Planområde

Plangränsen omfattar ett större område än det som är tänkt för exploatering. Anledningen till detta är för att kunna ta helhetsgrepp och kunna analysera, vägar, leder, avfallshantering, dagvatten, vatten- och avlopp med mera i ett större kontext.

Från början var önskemålet från exploatörerna att utveckla området kring svansjöliftarna. Efter dialog med kommunen har ny ansökan inkommit som ersatt detta arbetet. Skälet till detta stämmer överrens med planprogrammets huvudambitioner som redovisas under förslaget. Kortfattat att samla exploateringarna där det redan är exploaterat i nordväst och med ambitionen att bevara orörda naturområden kring liftarna sydöst. Syftet med detta är att kunna göra större intrång i exempelvis naturvärden och andra kvaliteter för att kunna bevara liknande kvaliteter i en större helhet. Syftet är även att inte utvidga störningszoner för landskapsbilden, rennäringen med flera.

Kärnområdet

Detta område avgränsar de delar som är avsett för tillkommande och förändrad bebyggelse, eventuella nya pister, liftar, gång- och cykelvägar och andra leder. Det är det området som har utretts mer detaljerat i utredningarna till detta planprogram.

Se vidare ungefärliga markeringar i bilderna till höger samt på kartutsnitt på nästa sida.

Fokusområden för exploatering

Efter utredningar och granskning av kända kartmaterial och andra uppgifter har fokusområden för bebyggelse inom kärnområdet tagits fram. Dessa redovisas vidare under förslaget på sida 7.

Övriga områden inom kärnområdet kan bli aktuella för planläggning av kompletterande funktioner och mindre exploateringar.



Fygbild från öster med riksväg 84 i förgrunden mot fjället och gränsen för planområdets kärna ungefärligt markerad, där området fortsätter norrut (mot höger).
Fotografi från www.tannadalen.com.



Pistkarta med gränsen för planområdets kärna ungefärligt markerad i orange, där området fortsätter nordväst (mot höger enligt svart pil.) Det gröna området redovisar det område där planering har avbrutits till fördel för att samla tillkommande exploatering.
Bild från www.tannadalen.com.



Kartutsnitt på ortofoto med fastighetsgränser.

Skala 1:6 000 (A3)



Yttre gräns planområdet

Schematisk representation av Tännån

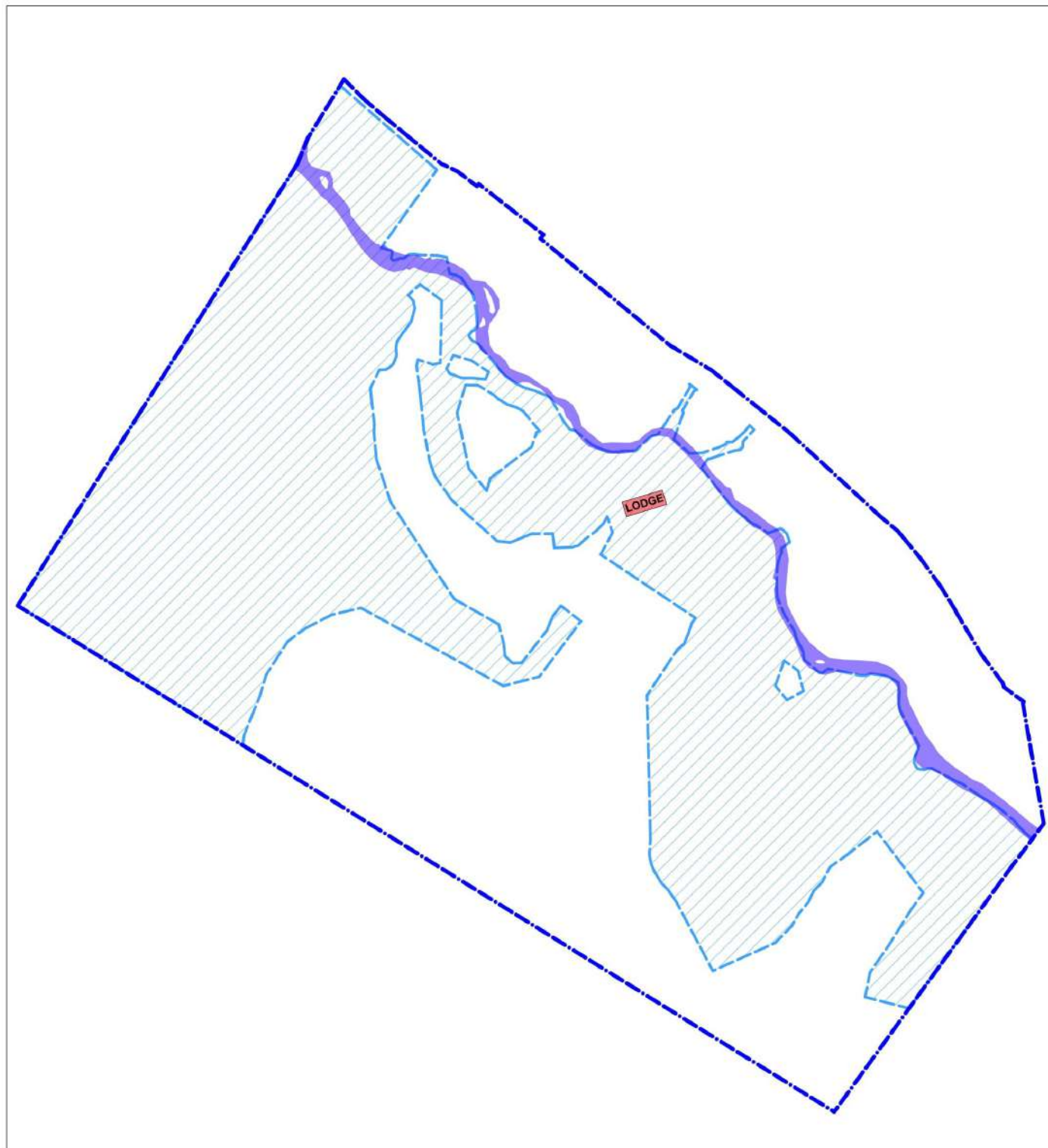


Gräns för planområdets kärna

Schematisk representation av befintlig skilodge byggnad



Fastighetsgränser



Schematiskt representation av kartutsnitt.

Skala 1:6 000 (A3)



Yttre gräns planområdet



Gräns för planområdets kärna



Schematisk representation av befintlig skilodge byggnad



Schematisk representation av Tännån

FÖRSLAGET

Inledning och ambitioner

Anläggningen Tännandalen med friluftaktiviteter året om har på senare tid vuxit och äldre detaljplaner har successivt byggts ut och nu finns i praktiken inga direkta byggrätter kvar för vidare utveckling. Äldre planeringsideal och riktlinjer har lett till att flera strukturella problem över tid uppstått. Främst kring bilberoende, vägar, parkeringar, gång- och cykelvägar, leder och dagvattenhantering.

Ambitionen med förslaget är att ta ett helhetsgrepp över destinationens västra delar; Hamra västra och genomföra förbättringar. Ambitionen är också att skapa och bevara ett större utbud av service året om. Skidsystemet har även stor kapacitet för fler besökare som inte nyttjas. Detta med fler bostäder och centrumverksamheter.

Allteftersom fler och fler människor flyttar permanent till områden med turistisk prägel. Området bedöms ha stor potential att bli en egen bykärna med både boende för besökare och fastboende.

Redan i tidigare detaljplaner har behovet av ny angoringsväg och bro identifierats. Denna bro och väg är nu under sommaren och hösten 2022 under utbyggnad. Förslaget i planprogrammet har inte i detalj studerat alla faktorer utan har i stora drag hittat lösningar och kompromisser för olika delar. Under stycket "Konsekvenser och samlad bedömning" i slutet av detta dokument har kommunen redogjort för bland annat vad som behöver undersökas vidare i kommande detaljplanering.

Siffror

Nedan tabell redovisar förslagets påverkan i uppskattade siffror för en maxexploatering. Syftet med siffrorna är att tydligt redovisa investeringsbehovet samt tillkommande byggnation. Det finns flera faktorer som även påverkar faktiska resultatet, exempelvis är belägningsgraden aldrig fullt utnyttjad. Normalt används cirka 70 procent av tillgängliga bäddar i turistiska boende enligt nuvarande uthyrare inom planområdet. Vilket innebär att antalet bäddar i praktiken kanske snarar kan förväntas bli 3 000 emot 4 200 som redovisas nedan.

Om delområde ett och två slås samman är tillkommande bebyggelse ungefär lika uppdelat mellan fokusområdena. Fokusområde två och fyra omfattas till störst andel av en- och tvåbostadshus som fristående eller sammanbyggda enheter och övriga områden domineras av flerbostadshus med centrumfunktioner.

Nya broar över Tännång för led	2 st
Bro under uppbyggnad över Tännån för fordon	1 st
Nya broar/tunnar alpina systemet för fordon	4 st
Ny skidlift	1st, 600 meter
Nya alpina nedfarter	2 st
Ny/ombyggnad av led för skoter	1 150 meter
Ny/ombyggnad av led för längdskidor/vandring	1 950 meter
Nya gång- och cykelvägar	2 800 meter
Ny/ombyggnad av vägar	4 100 meter
Tillkommande bostäder	605 lägenheter
Tillkommande hotellrum	110 rum
Tillkommande bäddar	4 200 personer
Tillkommande bruttoarea bostäder/garage	77 800 m ²
Tillkommande bruttoarea centrumverksamheter	6 000 m ²
Befintlig antal besöksparkeringar	200 platser
Tillkommande besöksparkeringar	250 platser
Tillkommande parkeringar för nya bostäder	1 200 platser

Huvudambitioner

Exploatera där det redan finns goda förutsättningar

Kommunens intention med en större exploatering kring redan befintlig bebyggelse stöds av Översiktsplanen som princip även om inte Hamra är utpekad som en tätort med service. Byggnation ska i första hand ske på ianspråktagen mark där det redan finns service, vägar och liknande. Syftet i detta planområdet är att skapa ett tillräckligt stort område för att kunna bära service och handel året runt både för besökare och permanentboende. På det sättet kan utveckling komma tillstånd utan att behöva ta nya områden i anspråk, områden där behovet av bil är nödvändigt samt områden som kräver att ny infrastruktur tas fram. Störningszonerna för andra verksamheter behöver inte heller utvidagas utan hållas inom liknande gränser som idag.

Bykärna och livskraft

Kapacitet finns idag i den alpina anläggningen, det finns handel och kollektivtrafik i Hamra västra. Många av verksamheterna erbjuder öppettider över hela året. Genom att möjliggöra för ett större antal bostäder kan underlaget öka och skapa förutsättningar för en livskraftig miljö utan behovet av egen bil. Befintlig infrastruktur kan användas och skolskjutsar och hemtjänst kan koordineras. Samtidigt kan förutsättningar för kommunal service, turismnäringen och handeln stärkas.

Förbättring av leder och stråk

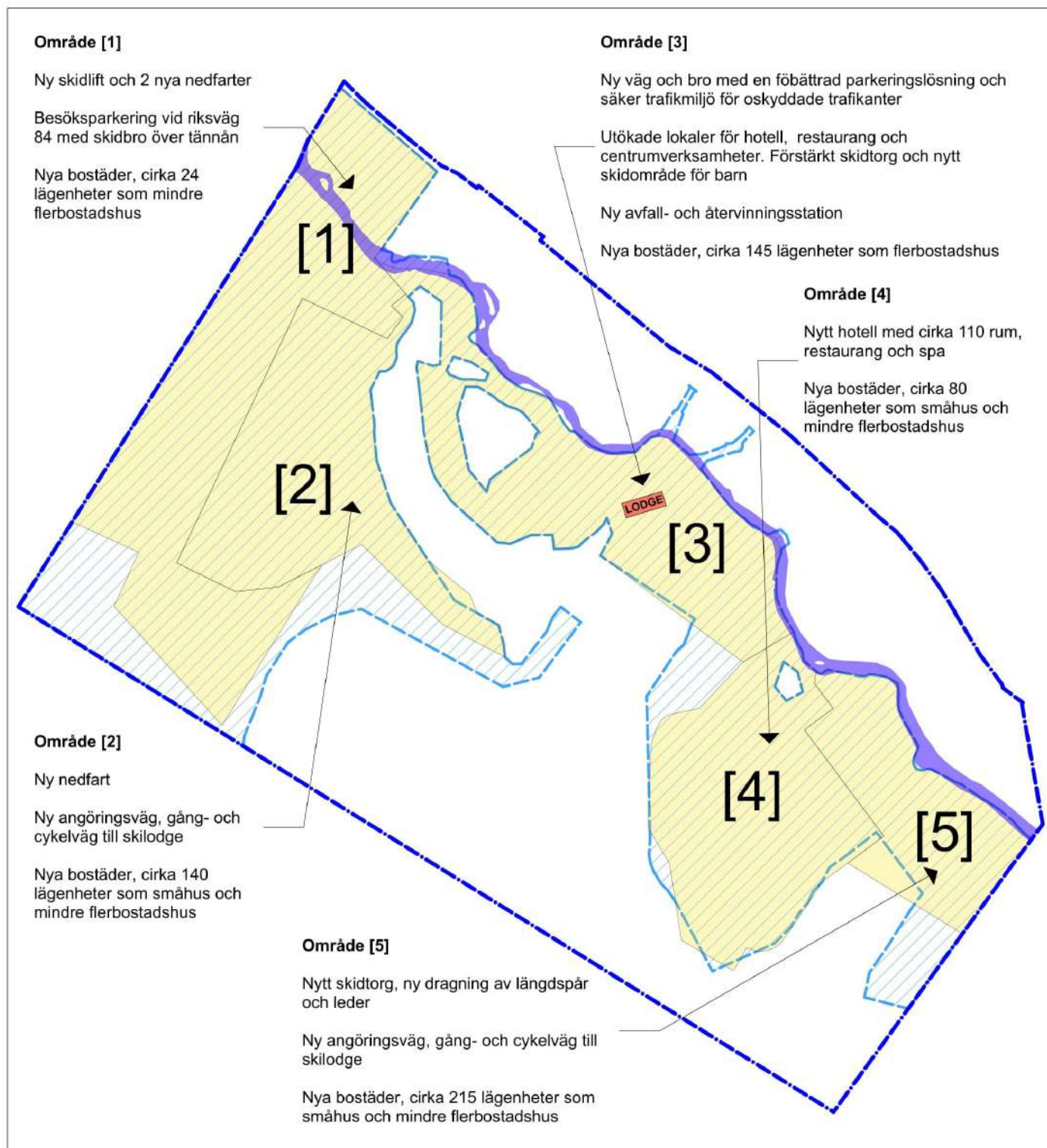
I nuläget finns flera passager där människor som åker längd- och turskidor behöver korsa vägar för annan fordonstrafik. Ibland måste skidor tas av och på. För att skapa en led genom Hamra västra som är attraktiv för besökaren föreslås att alla korsningar blir planskilda samt att lederna förläggs så att de flesta bostäder enkelt har tillgång samt att den värdefulla naturen kring lederna längs med Tännån bevaras och kan upplevas. Lederna särskiljs från den alpina skidåkningen för att kunna hålla kvaliteten i spår och öka säkerheten. Skoterleden leds om för att nästan helt undvika korsningar med övriga leder och trafik. Skotertrafik till och från skoterled och bostad kommer fortsatt att ske vid sidan av lederna för längdspår.

Med en ny besöksparkering i direkt anslutning till riskväg 84 och till leder och skidlift kan daggäster undvika den redan belastad situationen vid Ski lodge och skidtorget samtidigt kan daggästen då direkt ta sig ut i spåren eller i skidbacken.

Tydlig och säkrare trafik

Det pågår utbyggnad av en ny bro och tillfartsväg från riksväg 84 till planområdet. I och med utbyggnaden kommer befintlig bro att användas till skidåkare, gåendes och cyklister. Den nya bron kommer dessutom säkerställa planskilda passager under bron för lederna. Där bron landar på södra sidan om Tännån är det idag ett kluster med olika vägar som leder åt olika håll. För en ny besökare är situationen oklar och kan leda till olyckor. Dessutom tar alla vägar stor plats i anspråk. Förslagets målsättning är att skapa en väg som leder upp till plattan för nuvarande besöksparkering väster om Ski lodgen. Från denna plats får besökaren en god överblick med besöksparkering, avfall och förpackningsåtervinning samt inchecking rakt fram. Till vänster österut skapas en ny gångfartsgrata med parkering. För att hålla ned hastigheten tillåts bilar parkera på båda sidorna och backa in eller ut på gatan.

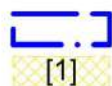
Ny hållplats för kollektivtrafikens bussar och skidbussar har föreslagits. Där utrymme finns för två fasta platser och en avsläppningsplats för turistbussar.



Schematiskt representation av kartutsnitt med förslaget indelat i fem fokusområden.

Nedan redovisas enbart inom planområdet men kan sträcka sig vidare utanför den blå linjen. Siffrorna redovisar inte en tänkt utbyggnadsordning.

Skala 1:6 000 (A3)

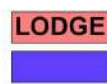


Yttre gräns planområdet

Fokusområde för bebyggelse

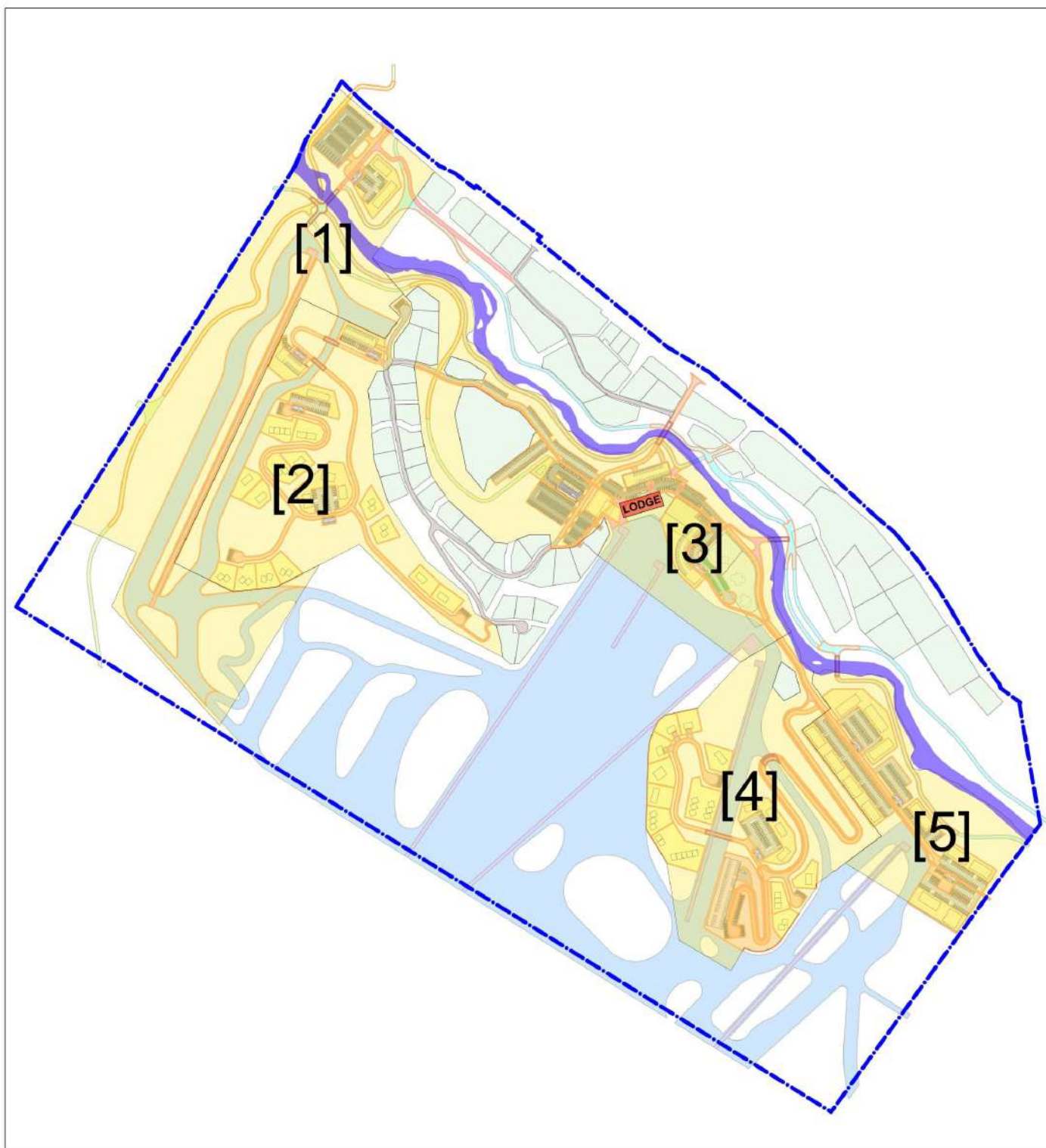


Gräns för planområdets kärna



Schematisk representation av befintlig skilodge byggnad

Schematisk representation av Tännån



Schematiskt representation av kartutsnitt med förslaget beskrivet schematiskt i olika färger. De fem fokusområdena redovisas ovanpå. Nedan redovisas enbart inom planområdet men kan sträcka sig vidare utanför den blå linjen. Siffrorna redovisar inte en tänkt utbyggnadsordning.

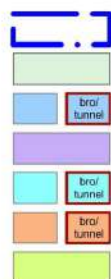
Skala 1:6 000 (A3)

	Yttre gräns planområdet		Schematisk representation av befintlig skilodge byggnad och tännan		Fokusområde för bebyggelse
	Befintlig byggrätt/fastighet		Föreslagen byggrätt, en-/tvåbostadshus		Föreslagen byggrätt, flerbostadshus
	Befintlig alpin nedfart		Föreslagen alpin nedfart (bro/tunnel röd ram)		Föreslagen byggrätt, hotell
	Befintlig skidlift		Föreslagen skidlift		Föreslagen avfallsstation
	Befintlig led för längdskidåkning/cykel		Föreslagen led för längdskidåkning/cykel		Föreslagen gång- och cykelväg
	Befintlig bilväg		Föreslagen bilväg (bro/tunnel röd ram)		Föreslagen parkering för bostäder
	Befintlig led för skoter		Föreslagen led för skoter		Föreslagen parkering för besökare



Schematiskt representation av kartutsnitt med förslaget beskrivet schematiskt i olika färger.
Nedan redovisas enbart inom planområdet men kan sträcka sig vidare utanför den blå linjen.

Skala 1:6 000 (A3)



Yttre gräns planområdet

Befintlig byggrätt/fastighet

Befintlig alpin nedfart

Befintlig skidlift

Befintlig led för längdskidåkning/cykel

Befintlig bilväg

Befintlig led för skoter



LODGE

Föreslagen byggrätt, en-/tvåbostadshus

Föreslagen alpin nedfart (bro/tunnel röd ram)

Föreslagen skidlift

Föreslagen led för längdskidåkning/cykel

Föreslagen bilväg (bro/tunnel röd ram)

Föreslagen led för skoter

Schematisk representation av befintlig skilodge byggnad

Föreslagen byggrätt, en-/tvåbostadshus

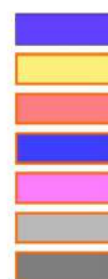
Föreslagen alpin nedfart (bro/tunnel röd ram)

Föreslagen skidlift

Föreslagen led för längdskidåkning/cykel

Föreslagen bilväg (bro/tunnel röd ram)

Föreslagen led för skoter



Schematisk representation av Tännån

Föreslagen byggrätt, flerbostadshus

Föreslagen byggrätt, hotell

Föreslagen avfallsstation

Föreslagen gång- och cykelväg

Föreslagen parkering för bostäder

Föreslagen parkering för besökare

För hela planområdet

Nedan beskriver kortfattat olika viktiga aspekter som gäller för hela planområdet.

Ski-in och ski-out

Alla nya bostäder samt så många av de befintliga planeras så att det är möjligt att direkt angöra skidåkningen eller genom en mycket kort promenad till fots. Detta för att frigöra besöksparkering och minska fordonsrörelserna. Exempelvis kommer boende i området kring Svansjökläppsvägen kunna angöra den nya liften och nedfarterna på skidor.

Naturvärden

Genomgående har förslaget sparat markområden närmast Tännån som har större naturvärden. Samma sak gällande myrmark som oftast innehåller och bidrar till ett rikt djur och växtliv.

Området med högst naturvärdesklass och störst betydelse för bevarande av biologisk mångfald, i det nordvästra hörnet, har en stor exploateringsgrad enligt förslaget vilket inte följer strategierna i översiktsplanen gällande balans mellan exploatering och naturområden med stor betydelse för biologisk mångfald.

En stor ökning av bebyggelsen med fler bostäder i Tännålen kan på sikt leda till ett ökat slitage på närliggande fjällområde med bredare vandringsleder, störning renar, negativ påverkan på biologisk mångfald och liknande. I dagsläget finns spår av ganska stora slitage kring exempelvis fjällparkeringen på Svansjökläppen. Förslaget har vägt de olika intressena emot varandra och förslaget är ett resultat utav att undvika exploatering öster om Svansjöliftarna där marken idag både består av betesmark för rennäringen och helt orörd natur för att istället samla och förbättra för att skapa en helhet i Hamra väst där det bedöms finnas störst möjligheter att uppfylla en god helhet.

Geotekniska förhållanden

Byggrätter i förslaget är på ett fåtal tomtplatser placerade på som avsnitt som lutar mellan 22 och 27 procent. Majoriteten av tomtplatserna är placerade på flackare platser. Ambitionen har varit att minimera schakt och fyll och påverkan på träd och vegetation samt ge förutsättningar att erhålla nya släntlutningar för fylld och schaktad mark om som mest 1:2. Områden utpekade i geotekniska karteringen har undvikits.

Erosion och skred

Tännån har på flera ställen branta slänter och i den nordvästra delen av planområdet relativt snabba jordarter (isälvsediment). Dagvattenutredning visar att 50-årsregn ökar flödet i Tännån cirka 15 gånger jämfört med medelvattenföring. Konstruktioner och exploatering som riskerar förorening eller slam i tillrinnande vatten riskerar rinna snabbt till Tännån. Höga flöden riskerar även påverka tekniska konstruktioner som broar och leder i närheten av ån. Dagvattenutredningen föreslår även en del åtgärder med avskärande diken och diken längs med föreslagna vägar för att dels ta ner flödes hastighet och därmed infiltrera mer vatten innan det når Tännån. Vilket enligt utredningen skulle innebära en förbättrad situation efter genomförandet av förslaget än före.

I den geologiska undersökningen redovisas flera områden som riskerar ras och skred. Det beror dels på lutning, dels på jordart och vattenrörelser. I redan exploaterat område syns småskred här och där tydligt. Många småbäckar rinner nedför fjällsluttningen. Vid större nederbörds mängder och större ytor med hårdgjord mark riskeras mer omfattande skred i området.

Områdets ekosystemtjänster, exempelvis den naturliga vegetationens förmåga att binda jord och förhindra skred och erosion kommer med förslaget att delvis tas bort. Vid bäckstråk och framför allt vägtrummor i brant lutning kan en stor eroderande effekt uppstå. Detta behöver hanteras med erosionsskydd så att inte snabba vattenflöden åter sig in i tekniska konstruktioner. Vägar, ledningar och byggnader kan komma att påverkas.

Dagvatten och snöhantering

De vegetationsklädda fuktstråk och bäckflöden som idag på ett naturligt sätt renar vattenflöden klarar bara en begränsad flödesökning utan att vegetation och reningsfunktion skadas. Med för höga flöden riskerar vegetation spolats bort med jorderosion och svår återetablering av vegetation som följd. De områden som har tjockare torvlager utgör viktiga, naturliga, fördröjningsmagasin för vatten.

Där vägar slutar med vändplatser finns plats att skjuta ut snömassor. Vid dessa platser och andra lokala snöupplag ska extra hänsyn tas till ökade dagvattenflöden med renings- och fördröjningsfunktioner. Strategin i förslaget är att längs med vägar kunna förlägga rejäla svackdicken som både kan fördröja och till viss del rena dagvatten så nära källan som möjligt. Dagvattenutredningen föreslår även en del åtgärder med avskärande diken och diken längs med föreslagna vägar för att dels ta ner flödes hastighet och därmed infiltrera mer vatten innan det når Tännån. Vilket enligt utredningen skulle innebära en förbättrad situation efter genomförandet av förslaget än före.

Vid en omfattande exploatering i planområdet avbanas ytor som idag är vegetationsklädda. Hårdgjorda ytor bildas, vissa permanent och andra tillfälligt. Tillfälliga, under exempelvis byggnation och permanenta dagvattenlösningar som säkerställer att vattendrag som mynnar i Tännån inte påverkas av föroreningar och slam behöver utredas och säkerställas. Förslaget har inte inkräktat på nya markområden i den direkta närheten av Tännån ska kommande planarbeten studera kompletterande dagvattenfunktioner även i utloppspunkterna mot Tännån som tar hand om främst tillkommande dagvatten som inte på annat sätt kan fördröjas innan det når Tännån.

Hållbarhet och klimatpåverkan

Förslaget har stora ambitioner på att minska påverkan på klimat och öka hållbarheten för besökare och boende i västra Härjedalen. Att kunna minska bilresor och fler människor ska ha förutsättning att leva, bo och verka på en plats utan dagliga transporter kan på lång sikt vara positivt. Ur perspektivet att tillkommande byggnation i området ska komma till är detta nödvändigt.

Ur ett perspektiv att ingen tillkommande bebyggelse ska tillkomma. Vilket inte påverkar klimatet negativt då schaktning av torvjordar, byggnationer och ökat behov av konstsnö i sig själva medför en väldigt stort påverkan. Planförslaget är framtaget utifrån beslutet att utreda tillkommande bebyggelse och har inte tagit hänsyn till denna aspekten.

Barnperspektiv

Barnperspektivet är inte belyst vidare än att skapa säkra och trygga stråk där det är stora trafikflöden. Fritidsaktiviteter som barn utövar har föreslagits att separeras och utföras planskild. Genom att samla fordon och skapa en ny besöksparkering utanför området direkt vid riksvägen tar ytterligare bort risker. Förslaget föreslår även en busshållplats för de barn och ungdomar som tar bussen till anläggningen. Från denna hållplats föreslås även en gång- och cykelväg särskild från vägen.

Tillgänglighet

Alla vägar har studerats för att erhålla kraven i kommunens riktlinjer. Exempelvis är största väglutning 1:12 och vägbredden är genomgående 5,5 meter. Parkeringar har studerats så att möjlighet till tillgänglig parkeringsplats inom 25 meter från entréer kan tillskapas. Tomtplatser är föreslagna på relativt platta platser. Dock kan långa vägar som lutar 1:12 längre sträcker vara svårhanterliga för personer med nedsatt funktion.

Kollektivtrafik

Ny hållplats för kollektivtrafikens bussar och skidbussar har skapats i direkta närheten till Ski lodge och skidtorget vid återvinningsstationen. Utrymme finns för två fasta platser till skidbuss, regionaltrafik och en avläppningsplats för turistbussar. Parkering av bussar har inte studerats utan dessa hänvisas till parkeringarna vid Buskvallen eller Svansjöliftarna.

Lufikvalitet

Det finns inga indikationer på att luftkvaliteten är bristfällig i området. Det finns inga industrier eller täta stadsgator med stora trafikflöden.

Parkering

Parkeringsplatser för boende ska hanteras inom respektive fastighet eller inom gemensamhetsanläggning. Till bostad räknas både lägenheter och en- och tvåbostadshus. Parkeringar regleras efter ett lägsta antal tillåtna parkeringar utifrån olika tillåtna verksamheter enligt nedan tabell.

Verksamhet

Kontor och service (bibliotek och liknande)
Industri och verksamheter
Centrum, restaurang och handel
Besök till fritidsaktiviteter och friluftsliv
Förskola och fritidshem
Grundskola och gymnasium
Vårdinrättningar
Hotellrum upp till 4 personer
Hotellrum fler än 4 personer
Bostäder upp till 35 m² boarea
Bostäder mellan 36 och 75 m² boarea
Bostäder större än 75 m² boarea

Antal parkeringsplatser

20 platser per 1000 m² bruttoarea
10 platser per 1000 m² bruttoarea
40 platser per 1000 m² bruttoarea
0,4 platser per besökare
20 platser per 1000 m² bruttoarea
10 platser per 1000 m² bruttoarea
20 platser per 1000 m² bruttoarea
1,1 platser per rum
1,5 platser per rum
1,5 platser per lägenhet
2,0 platser per lägenhet
2,5 platser per lägenhet

Beräkning av besökare till fritidsaktiviteter och friluftsliv gäller för nya etableringar eller utbyggnader. Befintliga etableringar ska som minst den parkering som finns idag kvarstå. För hotellrum omfattar normen även utomstående besökare och personal.

Ljudkvalitet

Den närmsta föreslagna bebyggelsen till riksväg 84 är cirka 50 meter från vägmitt. Kommunens erfarenhet från tidigare arbeten är att detta är ett avstånd där värden för trafikbuller inte överskrids. Bebyggelse i direkta närheten till ett skidsystem med snöläggningsystem och pist-/spårmaskiner kommer för med sig ljud från dessa anläggningar. Fortsatt planarbete behöver studera denna fråga vidare.

Vatten och avlopp

Området går tekniskt att ansluta till det kommunala ledningsnätet för vatten- och avlopp. Hamra västra är i nuläget påkopplat till reningsverket mellan Tännadalen och Fjällnäs. Hur försörjning till en utbyggnad av planområdet kan ske kommer att beslutas utifrån resultatet i särskild VA-utredning vilket ska genomföras i kommande detaljplanarbete och ligga till grund för hur området kan utvecklas.

Tillkommande bäddar om cirka 4200 med en omräkningsfaktor på 0,65 liter motsvarar cirka 2700 pe. Dricksvatten för 2700 pe ger cirka 450 m³ avloppsvatten per dygn. Kapaciteten gällande befintligt avloppsreningsverk är fyllt till ungefär hälften.

dock har kravuppfyllnad gällande bod varit svår att uppnå och en kontinuerlig bevakning av provresultat är nödvändigt för att inte äventyra tillståndets villkor. Skulle samtliga bäddar byggas ut så är avloppsanläggningens tillstånd uppfyllt, dock planeras en överföringsledning till Funäsdalen vilket kommer att frigöra kapacitet gällande avlopp.

Avfall och återvinning

En ny central plats för all hantering av avfall och förpackningsåtervinning från en-/tvåbostadshus har föreslagits. För flerbostadshus finns krav som medför att anläggningen behöver placeras inom 50 meter från entréer till bostäder. Förslaget har därför placerat ut ett antal kantstansstationer för att kunna erhålla dessa krav. Kommunen har riktlinjer kring avfallshanteringen. Bland annat ska en anläggning som förutsätter att sopbilen stannar längs gatan ha en uppställningsplats som är 20 meter lång och 4 meter bred. Underjordbehållare ska placeras mellan 4 till 6 meter från fordonet och ha ett svängutrymme om minst 4 meter. Från och med 2024 får kommunen ansvar för fastighetsnära förpackningsinsamling med flera olika fraktioner. Detta behöver tas med och säkras i kommande detaljplanering.

Brand

Brandstationer med räddningstjänstpersonal i beredskap (RiB-stationer) finns i Funäsdalen. Insattiden från denna station till planområdet är cirka 20 till 30 minuter. Det är även långt till förstärkning. Den relativt långa insattiden innebär bland annat att utrymning med hjälp av räddningstjänstens stegutrustning inte är möjlig. Två brandposter finns i närheten av Hamra, en mellan Hamra och Fjällnäs och en vid Röstavallen. Tankbilar ska inte behöva hämta vatten genom att förflytta sig på långa serpentinvägar med vinterväglag. Behovet av kompletterande brandposter för att klara brandvattenförsörjningen ska utredas vidare i kommande detaljplanearbete och ligga till grund för hur området kan utvecklas. Byggnadstekniskt brandskydd provas i samband med startbesked utifrån den verksamhet som ska bedrivas. I bygglov provas och säkerställs att kravet på framkomlighet för utryckningsfordon tillgodoses. Planförslaget bedöms innehålla tillräckliga ytor för detta.

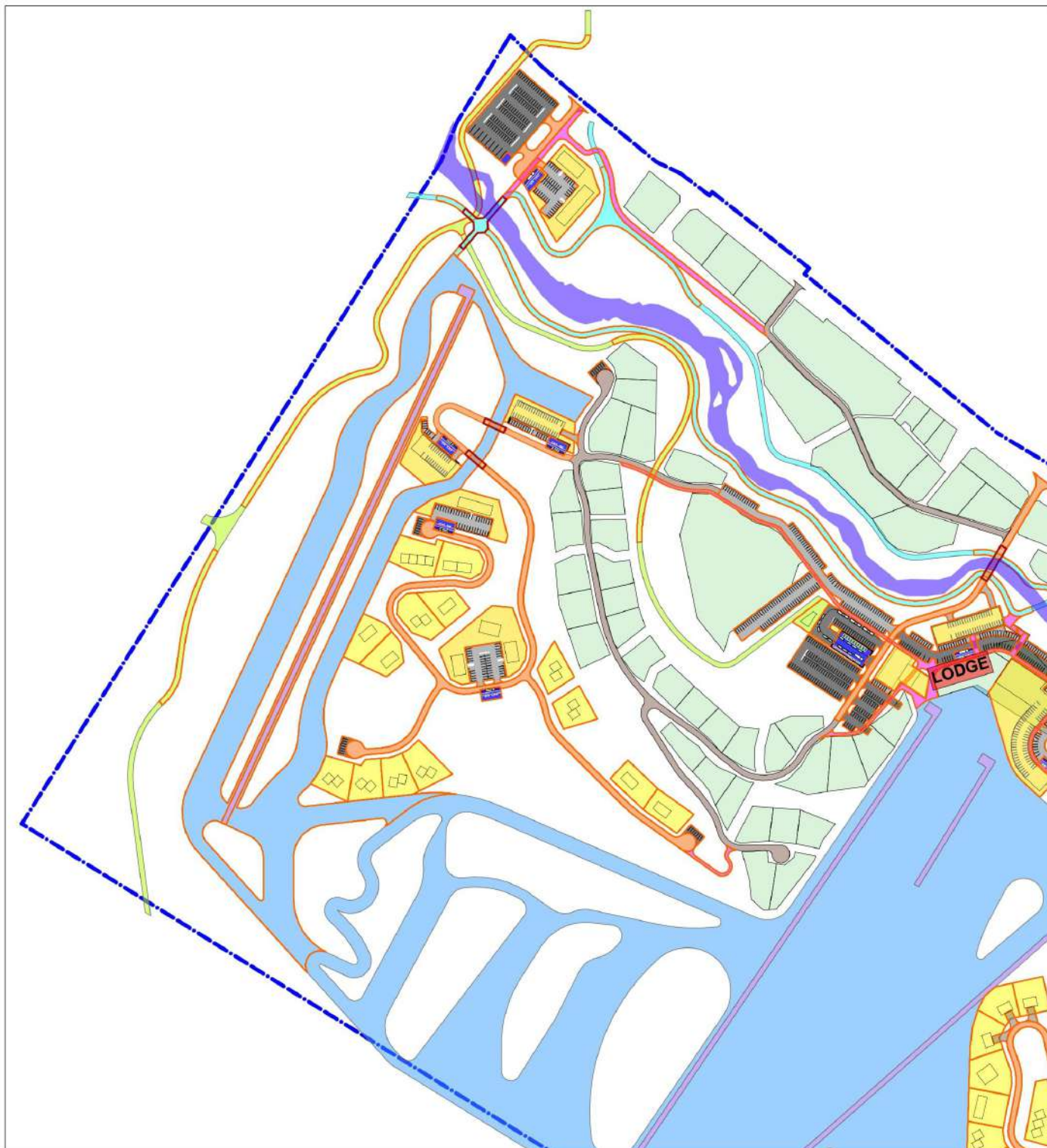
El, internet och tele

Det finns både el och fiber inom området som har förutsatts kunna byggas ut. Befintliga anläggningar har beaktats men det kan finnas anledning att flytta vissa ledningar beroende på hur ledningsägaren önskar bygga ut enligt förslaget. Eventuella flyttar av ledningar bekostas av exploitör.

Ledningsområden för kablar och skåp behöver ett område om cirka 2 meter bredvid och längs med vägar. Dessa områden bör ligga på motsatta sidan om va-ledningar. Åtkomst till varje fastighets tomplats behövs för förläggning av serviser. Förslaget har ett vägområde som är cirka 15 meter brett för att rymma väg och ledningar. Kommande nätstationer täcker ett område inom en cirkel med en diameter om cirka 500 meter eller en belastning om 1 MW. Planer med stort effektbehov, över 1 MW kräver alltid längre framförhållning då elnätet i stort kan behöva förstärkas för nya anslutningar.

Energihushållning och värme

Föreslagna byggrätter i förslaget är tilltagna så att gällande krav kring energiförbrukning kan erhållas. Det finns i nuläget inget gemensamt värmesystem eller fjärrvärmesystem utan förslaget förutsätter att respektive fastighet hanterar frågan individuellt eller gemensamt i gemensamhetsanläggningar.



Schematiskt representation av kartutsnitt med förslaget beskrivet schematiskt i olika färger. Fokus på delområde 1, 2 och delar av område 3
Nedan redovisas enbart inom planområdet men kan sträcka sig vidare utanför den blå linjen.

Skala 1:4 000 (A3)



Yttre gräns planområdet

Befintlig byggrätt/fastighet

Befintlig alpin nedfart

Befintlig skidlift

Befintlig led för längdskidåkning/cykel

Befintlig bilväg

Befintlig led för skoter



LODGE

Föreslagen byggrätt, en-/tvåbostadshus

Föreslagen alpin nedfart (bro/tunnel röd ram)

Föreslagen skidlift

Föreslagen led för längdskidåkning/cykel

Föreslagen bilväg (bro/tunnel röd ram)

Föreslagen led för skoter

Schematisk representation av befintlig skilodge byggnad

Föreslagen byggrätt, en-/tvåbostadshus

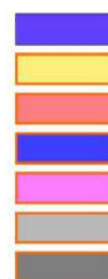
Föreslagen alpin nedfart (bro/tunnel röd ram)

Föreslagen skidlift

Föreslagen led för längdskidåkning/cykel

Föreslagen bilväg (bro/tunnel röd ram)

Föreslagen led för skoter



Schematisk representation av Tännån

Föreslagen byggrätt, flerbostadshus

Föreslagen byggrätt, hotell

Föreslagen avfallsstation

Föreslagen gång- och cykelväg

Föreslagen parkering för bostäder

Föreslagen parkering för besökare

Område 1

Ny besöksparkering

en ny parkering som angörs från riskväg 84 ungefär där nuvarande skoterled korsar vägen föreslås. Parkeringen är tänkt att kunna utföras i en eller två plan. Om den utförs i två plan ska eventuellt tak utföras som grönt tak med sedum eller gräs för att minska påverkan på landskapsbilden. Ett p-däcks olika plan kan angöras direkt från den nya vägen utan behov av interna ramper. Cirka 210 parkeringsplatser beräknas kunna tillskapas.

Besöksparkeringen har som syfte att kunna uppfylla daggästens behov som inte behöver belasta övriga centrumbildningen. Framförallt daggäster som tänkt använda någon av lederna för skoter, vandring eller längdskidor.

Ställplatser, bostäder och möjligt centrum

I direkt anslutning till besöksparkeringen föreslås också ett antal ställplatser för bussar och husbilar. I anslutning till parkering föreslås också ett mindre kvarter för flerbostadshus med cirka 24 lägenheter och med möjlighet till centrumverksamhet i viss del. Avsikten med detta är delvis att höja säkerheten kring parkeringen och undvika en plats som vissa tider på dygnet inte har människor i rörelse och kan upplevas som otrygg och inbjuda till inbrott i fordon. Avsikten är också att kunna möjliggöra för uthyrning av utrustning i direkt anknytning till parkering eller att erbjuda fika eller mat.

Omdragning av leder

Från besöksparkeringen föreslås en bro för skidåkare, vandrare och cyklister. Bron är tänkt att ersätta den enklare bron för gående som idag redan finns längre österut längs Tännån. Bron möjliggör även för fler möjligheter att utöva friluftaktiviteter och för lederna att kunna delas upp i mindre slingor. Från besöksparkeringen på Tännåns norra sida är också avsikten att skapa en gång- och cykelväg mellan parkering och centrumfunktionerna vid Hamra Livs och Ski lodge.

Skoterleden flyttas nordväst för att undvika möten med andra aktiviteter. Skoterleden österut föreslås följa nuvarande led och sedan följa Tännån för att undvika dela väg med fordon.

Utökning av det alpina området med ski-in och ski-out för fler

En skidlift om cirka 600 meter föreslås. Liften startar söder om Tännån direkt vid brofästet från besöksparkeringen. Liften har som funktion att hantera nya nedfarter samt ski-in och ski-out för både föreslagen och befintlig byggnation i både öster och väster. Nedfarterna är tänkta att vara en förlängning av redan befintliga skidbackar. Besökaren ska kunna ta sig på skidor från liftens avstigning till övriga skidsystemet.

Område 2

Bostäder med möjligt centrum, ski-in och ski-out

En av de nya nedfarterna föreslås gå rakt igenom området som föreslås för bostäder. En avgörande funktion för att medge bostäder på denna plats. En förlängning av befintlig väg föreslås slingra sig upp på fjället med två passager över skidbacken som förläggs i tunnel under vägen.

För den norra byggrätten, först på den nya vägen, i närheten till skoterled, skidlift och bron över Tännån kan centrum tillåtas för skoteruthyrning, restaurang eller liknande.

De första två byggrätterna för flerbostadshus är placerade i brantare terräng och en stor andel av parkeringarna behöver förläggas till garage under husen i en eller två våningar. Bostäder föreslås kunna prövas i en till fyra våningar med möjlighet till inredd vind. Slutningsvåningar inräknade i våningsantalet. Totalt sett bedöms cirka 140 lägenheter kunna tillskapas i en blandning av flerbostadshus och fristående eller sammanbyggda en-/tvåbostadshus.

I enlighet med kommunens översiktsplan har myrmark och kalfjället i största mån undvikits och en luckerhet mellan bebyggelsen har eftersträvat för att tona ut tätheten från Ski lodge mot nordväst. Naturliga avvattningsstråk har också till stor del bevarats.

Den fjällrygg med björkar och vegetation som avskiljer den föreslagna bebyggelsen och befintlig bebyggelse i öster föreslås bevaras med vissa avbrott för ny bebyggelse. Byggnaderna hamnar då lite bakom ryggen och delvis på den plåt som finns. Fjället fortsätter långt bakom och byggnader bedöms kunna anpassas väl till landskapsbilden. Krav på gröna tak med sedum eller gräs alternativt tak i trä i kombination med fasad som till störst del utförs med trä samt en takvinkel som inte är för flack eller för brant bedöms anpassningen till landskapsbilden bli mycket bra. För att säkra höjder och placering bör nockhöjd regleras både med höjd över havet samt höjd i meter.

Anlagda promenadvägar genom området

Flera av vägarna avslutas med vändplatser då terrängen inte medger rundkörning. För att öka livskvaliteten och attraktiviteten för besökare och boende föreslås en koppling mellan den nya bebyggelsen och befintlig bebyggelse av en kortare gång- och cykelväg. Denna väg medger en smitväg till Ski lodge och skidtorget samt olika valmöjligheter för promenader utan att behöva vända tillbaka i samma spår.

Område 3

Förtätning med utökad centrum och tydligare skidtorg

Idag är det en tydlig central plats söder om Ski lodge, restaurangen och skiduthyrningen. Norr om byggnaderna bedöms situationen som rörig och ger intrycket av en logistiksapparat med svårhanterlig logik.

Det är viktigt att samla tillräckligt med funktioner för att skapa livskraft och rörelser dygnet runt. Att sprida ut centrumfunktioner på en för stor yta kan uppmuntra till ökade fordonsrörelser samt att verksamheterna inte kan dra nytta av varandra på samma sätt.

Förslaget är att byta ut parkeringen och återvinningsstationen för förpackningar och skapa en ny byggnad som tydligt entrémotiv direkt efter den nya vägbron. Samma byggnad blir entrémotiv även för gående, skidåkare och cyklister från den gamla bron. Ytterligare byggnad föreslås väster om Ski lodge för att raman in skidtorget fullt ut.

De byggnader som byggts ihop och idag utgör restaurang, kontor och skiduthyrning föreslås rivas. I Kartorna redovisas en byggnad som böjer sig fram runt skidtorget. Avsikten är att få tillstånd större yta för centrumfunktioner och en större yta för skidtorget. Även skidåkning föreslås struktureras om med barnområde närmast skidtorget och övriga skidåkning på tvären som tydligare angör stolsliften i öster.

Förtätning med utökad centrum och tydligare skidtorg fortsättning
Förslaget innebär att båda sidorna om nuvarande Ski lodge blir framsidor men med olika funktion. En stor andel av parkeringarna behöver förläggas till garage under husen i en eller två våningar. Med den sluttande terrängen är det lämpligt förlägga parkering under bostäder och centrumfunktioner. Byggnaderna föreslås kunna prövas i fyra våningar med möjlighet till inredd vind. Slutningsvåningar inräknade i våningsantalet. Totalt sett bedöms cirka 145 lägenheter kunna tillskapas i flerbostadshus och cirka 4 000 kvadratmeter bruttoarea för centrumfunktioner.

Miljön kring torget har ingen speciell stil och gestaltning. Möjligheter till husarkitekten att påverka utformningen bedöms kunna vara stor och planbestämmelser för utformningen bör begränsas till höjd och utbredning.

Tydlig och säkrare trafik

Angöringsvägen efter den nya bron föreslås inte avbrytas med sidovägar och funktioner förrän ryggen innan befintlig huvudparkering för besökare har nåtts. Vägen föreslås gå rakt fram emellan den vegetation med bland annat fjällbjörkar som finns. En längre vägsträcka som medger tillfälliga köer. Efter ryggen möts vägen av en ny byggnad och visuellt kan både avfall och förpackningsåtervinning, besöksparkering, incheckning och skoteruthyrning ses. En tydlighet för vart besökaren kan ta sig. Sidovägarna är avsedda för främst boende och boendeparkering med undantaget för den ombyggda gångfartsgatan. Strukturen som finns idag med parkering som tillåts backa ut på gatan bevaras och utökas och förstärks. Detta för att sänka hastigheten och ge företräde för gående.

Ny besöksparkering

Utöver befintlig parkering föreslås en utbyggnad med cirka 90 parkeringsplatser. Parkeringen ligger på myrmark vilket innebär att ersättande funktioner för dagvatten behöver byggas ut. Marken är idag delvis ianspråktagen för skoteruthyrning. Parkeringen har bedömts som nödvändig för att kunna ta emot besökare från detaljplaner som nu tas fram och byggs ut på andra delar i kommunen.

Omdragning av leder

Skoterleden föreslås inte längre gå längs angöringsvägen utan skotertrafik till lederna leds nordväst. Skotertrafik från bostäder leds via lederna för längdspår. Skoterledens angöring och uthyrning föreslås flytta från den del som har flest rörelser av övrig trafik och särskiljs från övriga leder. Samtidigt hamnar då bullret från skotrar längre från bebyggelsen.

I och med den nya placeringen av angöringsvägen kommer dessa leder inte längre att behöva korsa fordonstrafikerade vägar utan leds under vägarna samt på ny sträckning som tidigare använts för andamålet längs med Tännån. Leden för längdskidor och cykel föreslås inte längre gå rakt genom skidtorget med flera möten med alpina skidåkare och fordon utan längs med Tännån. Detta innebär att vissa boende får lite längre till leden men fortfarande inom kort gångavstånd.

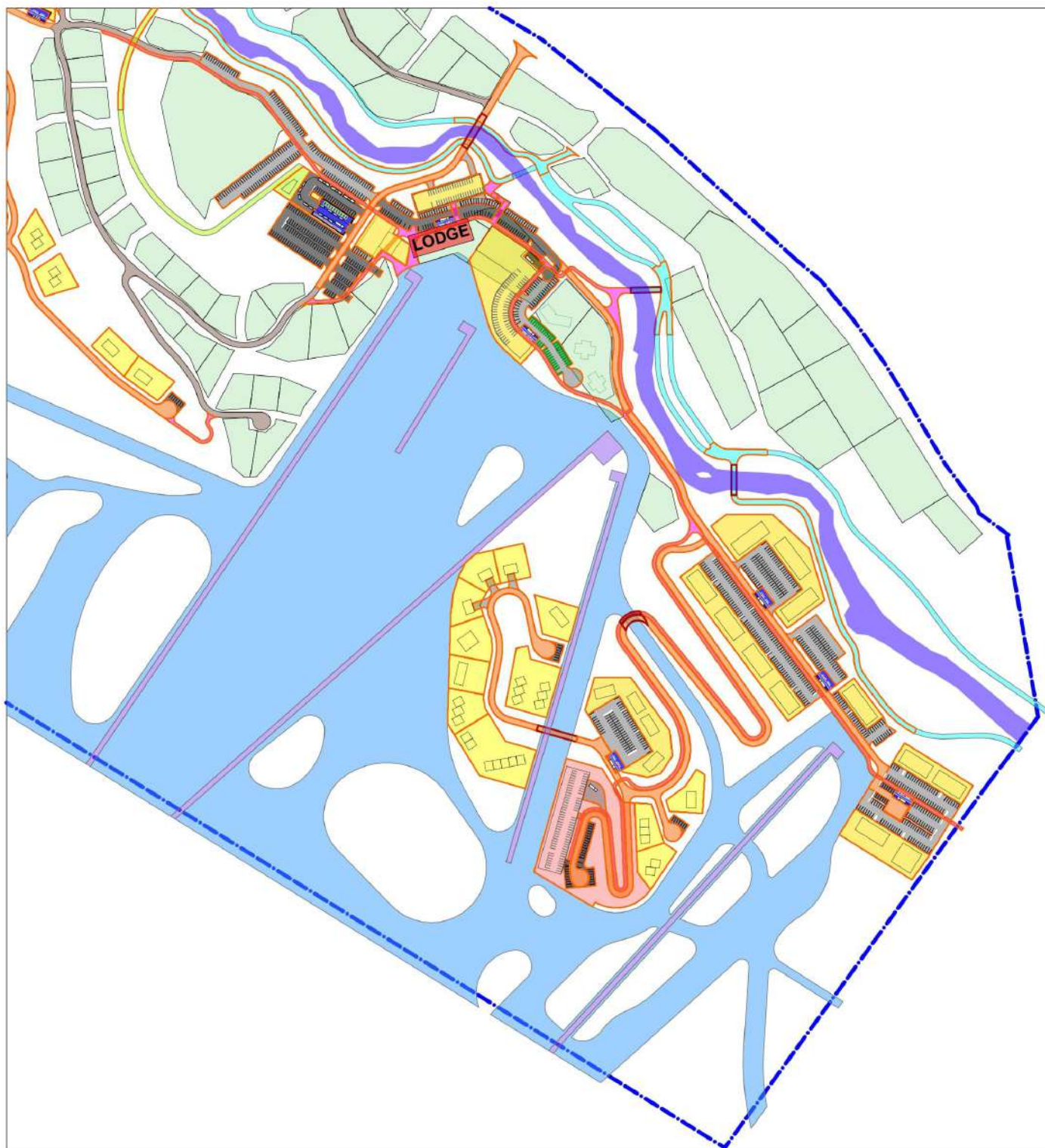
Förbättrad situation för befintliga bostäder

Parkering och tomtmark vid befintliga bostäder i öster, Funäsdalen 16:103 och 16:104 flyttas till en egen sidogata. Idag är det en brant slänt mellan den alpina skidnedfarten och bebyggelsen. Förslaget är att skapa en parkering och centrumbyggnad som kan hantera denna höjdskillnad utan att skugga eller försämma för befintliga bostäder.

Syftet är också att frigöra plats i öster för en separerad gång- och cykelväg längs med gatan. Avsikten är också att möjliggöra mer plats kring skidliften Hamra Komfort. Möjligheten finns även att se över byggrätt för exempelvis garage och liknande.

Anlagda promenadvägar genom området

Gång- och cykelvägar föreslås inte genom alla bostadsområden men när kvartersgator övergår till mer intensivare miljö med fler fordon och större intensitet föreslås nya gång- och cykelvägar om minst 2,5 meter bredd som på ett tryggt och tydligt sätt leder gående och cyklister genom, till och från centrumbebyggelsen. Oskyddade trafikanter får en egen säkrare plats och bilar flyttas längre från skidtorget.



Schematiskt representation av kartutsnitt med förslaget beskrivet schematiskt i olika färger. Fokus på delområde 3, 4 och 5
Nedan redovisas enbart inom planområdet men kan sträcka sig vidare utanför den blå linjen.

Skala 1:4 000 (A3)

	Yttre gräns planområdet		Schematisk representation av befintlig skilodge byggnad		Schematisk representation av Tännån
	Befintlig byggrätt/fastighet		Föreslagen byggrätt, en-/tvåbostadshus		Föreslagen byggrätt, flerbostadshus
	Befintlig alpin nedfart		Föreslagen alpin nedfart (bro/tunnel röd ram)		Föreslagen byggrätt, hotell
	Befintlig skidlift		Föreslagen skidlift		Föreslagen avfallsstation
	Befintlig led för längdskidåkning/cykel		Föreslagen led för längdskidåkning/cykel		Föreslagen gång- och cykelväg
	Befintlig bilväg		Föreslagen bilväg (bro/tunnel röd ram)		Föreslagen parkering för bostäder
	Befintlig led för skoter		Föreslagen led för skoter		Föreslagen parkering för besökare

Område 4*Bostäder med ski-in och ski-out*

Bostäderna föreslås placeras på platåer och slanter mellan befintliga skidliftar och nedfarter. Alla får ski-in och ski-out. En avgörande funktion för att medge bostäder på denna plats. En förlängning av befintlig väg föreslås slingra sig upp på fjället med två passager, en över transportväg för skidåkare som förläggs i tunnel under vägen, den andra där vägen föreslås förläggas i fordonstunnel under skidbacke och lift.

En av byggrätterna, på den största platån föreslås för flerbostadshus då en större markparkering dold från dalgången kan tillskapas. Bostäder föreslås kunna provas i två till tre våningar med möjlighet till inredd vind. Sluttningsvåningar inräknade i våningsantalet. Totalt sett bedöms cirka 80 lägenheter kunna tillskapas i en blandning av flerbostadshus och fristående eller sammanbyggda en-/tvåbostadshus.

I enlighet med kommunens översiktsplan har myrmark och kalvfjället i största mån undvikits och en luckerhet mellan bebyggelsen har eftersträvat för att tona ut tätheten från Ski lodge mot nordöst. Naturliga avvattningsstråk har bevarats.

Fjällryggar med björkar och vegetation föreslås bevaras till viss del för att byggnader och nedfarter får en viss avskildhet.

Bostäder med ski-in och ski-out fortsättning

Fjället fortsätter långt bakom och byggnader bedöms kunna anpassas väl till landskapsbilden. Krav på gröna tak med sedum eller gräs alternativt tak i trä i kombination med fasad som till störst del utförs med trä samt en takvinkel som inte är för flack eller för brant bedöms anpassningen till landskapsbilden bli mycket bra. För att säkra höjder och placering bör nockhöjd regleras både med höjd över havet samt höjd i meter.

Hotell med restaurang och spa mitt i backen

Vid avstigningen för skidliften Fäbodknappen finns en platå. I direkt anslutning till denna platå i slutning mot Tännån nordöst föreslås en större långsmal byggnad för ett hotell med spa och restaurang. Hotellet skulle hamna högt men långt från fjälltoppen. Kroppen skulle därmed bli visuell från fjällen i öster och norr samt från riksväg 84 men samtidigt skulle byggnadskroppen landa med vegetation och fjällslutningen bakom.

Hamra västra saknar idag en restaurang hägre upp i skidsystemet likt restaurang Tusen i Ramundberget. En plats där besökare kan njuta av utsikten oavsett väderlek. Byggnaden bedöms kunna provas i fem våningar där den näst lägsta våningen är sluttningsvåning och den lägsta våningen i stort är källare under mark med angöring för lastfordon och avfallsbilar. Båda dessa våningar föreslås omfatta en stor andel av parkeringsbehovet för hotellet i garage.

Hotell med restaurang och spa mitt i backen fortsättning

Ett hotell kan tillåtas ha ett eget uttryck. Möjligheter till husarkitekten att påverka utformningen bedöms kunna vara stor och planbestämmelser för utformningen bör begränsas till höjd och utbredning.

Anlagda promenadvägar genom området

Öster om Funäsdalen 16:116 mot Tännån finns inte tillräckligt med plats för en gata och egen gång- och cykelväg. Föreslaget innebär en mindre utfyllnad för att kunna följa kommunens riktlinjer. Den gång- och cykelväg från Ski lodge och skidtorget föreslås fortsätta upp till hotelltomten men inte vidare där bebyggelsen är mindre tät och besöksintensiteten bedöms som mycket lägre.

Område 5*Bostäder med ski-in och ski-out*

Byggnaderna på befintlig fäbod föreslås att till viss del kunna bevaras som komplementbyggnader. I övrigt föreslås fäboden bebyggas med väg, parkering och bostäder med gårdsbildning. Bostäderna föreslås placeras mellan befintliga skidliftar och nedfarter. Alla får ski-in och ski-out. En avgörande funktion för att medge bostäder på denna plats.

Ingen parkering föreslås behövas förläggas till garage under byggnad. Bostäder föreslås kunna provas i två till tre våningar med möjlighet till inredd vind. Sluttningsvåningar inräknade i våningsantalet. Totalt sett bedöms cirka 215 lägenheter kunna tillskapas i flerbostadshus. Bebyggelsen föreslås följa den byggnadstradition som finns i Härjedalen med långsmala huskroppar där fasaden utförs i trä med dov kulör - ej svart, detaljer kan avvika, taken som sadeltak med ickereflekterandematerial och takvinkeln 30 grader. Fönster ska utföras som hål i väggen och stora sammanhängande fönsterpartier tillåts inte. Byggnadens höjd bör regleras som nockhöjd i meter.

Naturliga avvattningsstråk har bevarats. Dock kommer viss myrmark behövas tas i anspråk för parkering och gata. Kring skidliftens tillåts centrumverksamhet för exempelvis restaurang och liknande.

Omdragning av leder

Leden för längdskidåkning och vandring går idag på västra sidan om fäboden och vidare längs med det alpina skidområdet. Föreslaget innebär att leden flyttas mot Tännån öster om fäboden. Den bro som tidigare gått över Tännån föreslås återuppbyggas för gående, skidåkare och cyklister.

Förbättrad situation för befintliga bostäder

Funäsdalen 71:2, 109:1 och 109:2 kan anslutas till den bilväg och den gång- och cykelväg som föreslås.

Anlagda promenadvägar genom området

Den gång- och cykelväg från Ski lodge och skidtorget föreslås fortsätta hela vägen österut och kan eventuellt dras vidare mot Buskvallen utanför planområdet.

UTREDNINGAR

Geoteknik

Syftet med utredningen har varit att redovisa observationer från kartering avseende topografi, jordartsförhållanden, förekomst av ytvatten samt en bedömning gav ras och skredrisk. Utredningen beskriver överskådligt generell byggharhet och markanvändning.

Slutsatserna i utredningen är att området bedöms ha relativt goda förutsättningar för exploatering ur geoteknisk synvinkel. Vissa områden ska dock undvikas med tanke på branta lutningar, sankmark, vatten och större torvdjup. För dessa områden behöver ytterligare geotekniska undersökningar i form av sonderingar och/eller provgroppsgrävning utföras inför vidare projektering av byggnader.

I delområde 1 och 17 där torvmäktigheterna uppgår till som mest 2,5 m krävs dock relativt omfattande utskiftningar av torven ned till moränjorden innan grundläggning kan påbörjas. Viktigt är att ytvatten tas om hand och leds bort i diken eller trummor innan utskiftning kan påbörjas. Detta ska utredas vidare i dagvattenutredning.

Jordart	Materialtyp	Tjälfarlighetsklass
Siltmorän	5A	4
Siltig sandig morän	4A	3
Torv	6B	1

Markförhållandena har undersökts i 21 olika områden för att kunna särskilja de olika förutsättningarna inom planområdet. I denna handling presenteras ett förslag på möjlig exploatering. Detta förslag är uppdelat i 5 olika fokusområden. Dessa områden kollarer med de 21 områdena i den geotekniska utredningen enligt nedan.

Fokusområde	Delområde geoteknik
[1]	1, 2, 3, 4, 5, 10 och 21
[2]	1, 2, 3, 5, 6, 8, 9 och 10
[3]	7, 8, 12, 13, 14 och 18
[4]	14, 15 och 18
[5]	16, 17, 19 och 20

Vissa tendenser på rörelse och instabilitet har observerats i brantare slänter, främst inom område 8 men även i brantare sektioner inom området 13, 14 och 15.

Synpunkter och rekommendationer

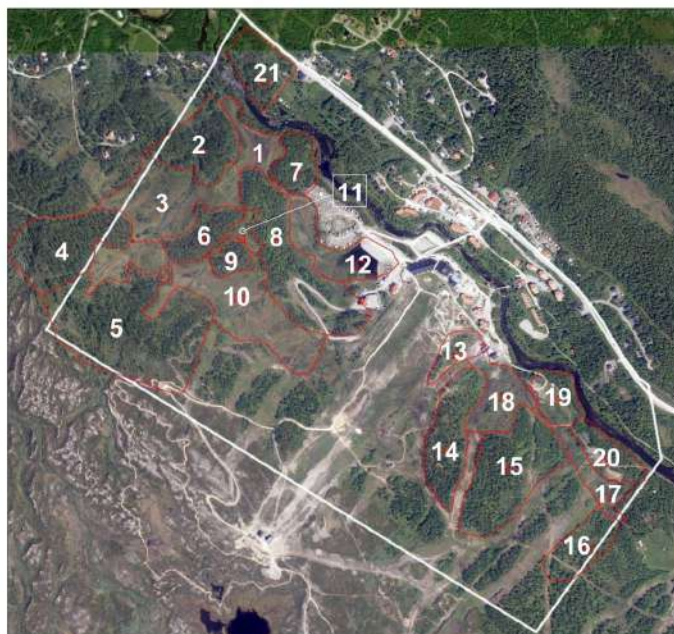
Byggnader och gator bedöms kunna grundläggas i hela det undersökta området. Inför grundläggning ska all torv samt mullhaltig jord avschaktas ned till morän. Eftersom torvjorden i allmänhet är lös bör schaktslänter inte läggas brantare än 1:2. Detta gäller även moränjorlar.

Där schaktbotten utgörs av siltmorän får omröring av schaktbotten inte ske. Schakt ska ske med planskopa. Återfyllning med siltmorän får inte ske. Vid schakt kan generellt påräknas mer eller mindre rikligt inflöde av vatten. Avskärande diken, alternativt pumppropar, bör därför anordnas i samband med att schakt påbörjas.

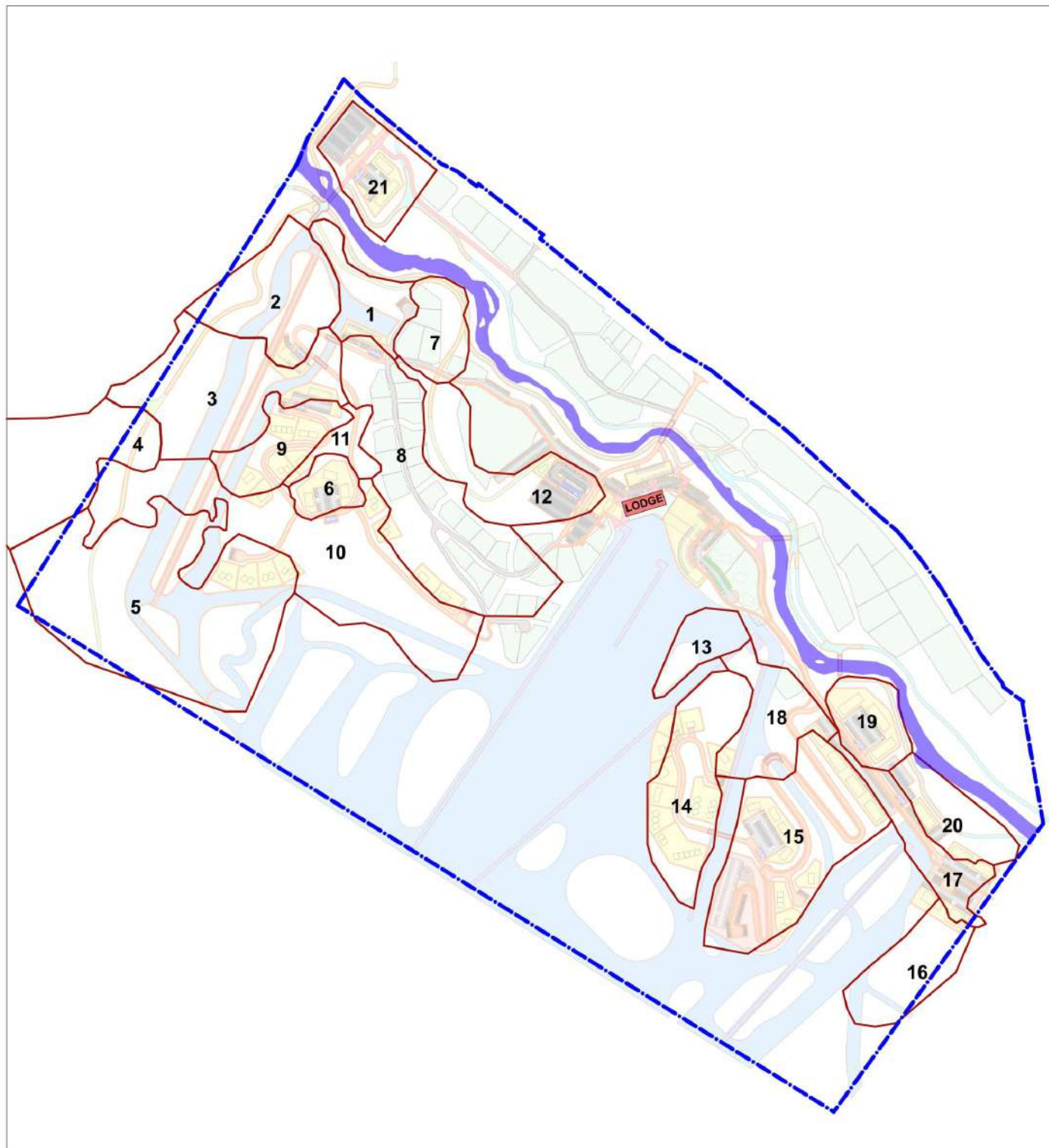
Fyllning under byggnad eller hårdgjorda ytor får inte utföras med den lokalt förekommande siltmoränen. Fyllning ska ske med bergkross och utföras enligt AMA Anläggning 10, CEB.212.

Fyllningen ska vara kapillärbrytande. Ett materialskiljande lager av geotextil skall utläggas innan fyllningen får påföras. Fyllning ska ske till nivå minst 0,5m över omgivande mark. Grundläggning av gata eller motsvarande infrastruktur kan ske på liknande sätt. Vid anläggande av suterrängvåningar kan det bli aktuellt med åtgärder då grundvattennivån i området förväntas ligga relativt högt. Detta kan tex erfordra förstärkta dräneringar och vattentäta betongkonstruktioner. Vid projektering av vägar är hantering av dagvatten och smältvatten ytterst viktigt. Under nedbördsrika perioder vår-höst samt snösmältning kommer mer vatten än vanligt att behöva transporteras ut ur området. Bristfällig avledning av dagvatten kan det leda till skador på vägmateriäl, undergrund eller stående vatten i huslägen. I sluttande mark kan avskärande diken behövas anläggas ovanför byggnader och inom övrig tomtmark kan diken/dränering erfordras. Vattendragen ska beaktas vid fortsatt planering av området då det gäller tomtplaceringar.

Med avseende från de uppmätta värdena av radiumhalterna i jordluften klassificeras området i stort som normalradonmark då resultatet ligger mellan 0,2–18 kBq/m³ och gränsen för lågradonmark i morän ligger på 10 kBq/m³. Enligt gällande anvisningar från Boverket behöver byggnader på normalradonmark uppföras med ett radonskyddat utförande. Detta innebär att särskilda krav ställs på byggnadens täthet mot inläckande jordluft. Efter byggnadens färdigställande rekommenderas en kontroll av radongas i inomhusluften. För nybyggda byggnader får radonhalten i inomhusluft inte överstiga 200 Bq/m³.

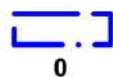


Områdesindelning av undersökningsområdet. Figur 2, sida 5, från den geotekniska utredningen.



Schematiskt representation av kartutsnitt med delområdena från den geotekniska utredningen redovisade ovanpå förslaget. Nedan redovisas enbart inom planområdet men kan sträcka sig vidare utanför den blå linjen.

Skala 1:6 000 (A3)



Yttre gräns planområdet

0

Delområde enligt utredningen



Schematisk representation av befintlig skilodge byggnad

Gräns för delområden enligt utredningen



Schematisk representation av Tännån

Dagvatten

Syftet med utredningen har varit att redovisa befintliga flöden av dagvatten inkluderat snösmältning från konstsnö. Utredningen ska även identifiera rinnstråk av avrinningsområden, lågpunkter och eventuella problemområden såsom instängda områden samt föreslå lämpliga platser för kommande fördröjning och rening. Dagvattenutredningen har även undersökt om flödesneutralitet uppstår i och med ett fullt utbyggt förslag.

Bedömning av befintliga förhållanden

Vissa av de identifierade delavrinningsområdena avvattnar större områden och det kan uppstå snabb avrinning från fjällslutningarna. Vägtrummor bör till exempel vara väl dimensionerade för att undvika att de sätts igen vilket kan leda till översvämmade områden och erosionsskador. Vägtrummor och andra trängre passager bör regelbundet hållas under uppsikt och rensas vid behov.

Branta partier där vattnet rinner fram skapar höga vattenhastigheter vilket kan ge upphov till erosionsskador med materialtransporter som följd. Sådana platser bör också identifieras och hållas under regelbunden uppsikt. Vid behov kan man fundera på att anlägga avskärande diken längre uppströms vid mer kritiska områden.

Områden som identifierats som lågpunktsområden utgör riskområden på så sätt att det kan bli stående vatten där vid högre flöden. Dessa områden bör nyttjas för flödesutjämning och rening av dagvattnet. Områden och sträckor där vattnet naturligt ansamlas på grund av terrängförhållandena (rinnstråk) bör givetvis beaktas vid planläggningen, till exempel större rinnstråk inom fokusområde för bebyggelse.

Slutsatser kring förslaget med förslag på dagvattenhantering

Tillkommande dagvattenflöden beräknat för ett 10 års regn med klimatkraft 1,25 bedöms som små och i vissa avrinningsområden så får man lägre flöden jämfört med nuläget. Den extra flödesvolymen till Tännån bedöms vara försumbar. Vid liftstationen drygt 200 m söder om Skilodgen finns en lågpunkt där det kan bli stående vatten vid byggnaden men i övrigt finns det inga större lågpunktsområden som förefaller kunna skapa några stora problem. Utmaningen inom planområdet bedöms i stället vara att bromsa upp flödena längs med fjällsidan och styra bort flödena från pisterna och framtida områden med tomter för att i stället låta vattnet rinna igenom skogsmark och myrmark där det är möjligt, åtgärder som klart kommer fördröja dagvattnet.

Ett grovt förslag med avskärande diken på strategiska platser har tagits fram, se karta på nästa sida. Med avskärande diken kan man också hålla bort en del av vattenflödena ned mot liftstationen. Om avskärande diken ska anläggas bör dess lägen och placering bestämmas efter fältstudier.

Med strategiskt placerade diken som skär av och leder om flödena i kombination med vägdiken och översilningsytor så bedöms det tillkommande dagvattenflödet vid ett 10 års flöde klart kunna fördröjas med god marginal inom planområdet. Särskilt tre områden har behandlats.

Lågpunktsområde vid liftstation

Dagvattenhanteringen vid lågpunkten som finns vid den centralt placerade liftstationen bör studeras i mera detalj, detta för att hitta en lämplig platsspecifik lösning som beaktar de förutsättningar som råder där.

Myrområde mot Tännån i fokusområde 1

Till myren som är belägen mot Tännån i norra delen av fokusområde 1 bör höjderna vid myren och angränsande befintliga tomter särskilt utredas för det fall vatten ska avledas mot myrområdet.

Dammen och myrområde direkt väster om Skilodgen

Med avskärande diken som leder dagvattenflödena mera västerut, bort från delavrinningsområde S6, så kommer flödena ned mot dammen och myren som är belägna direkt väster om Skilodgen att minska avsevärt. Om avskärande diken anläggs enligt förslaget så kommer den kvarvarande ytan på avrinningsområdets omfång myren och dammen utgöra en fjärdedel (26 %) av avrinningsområdet.

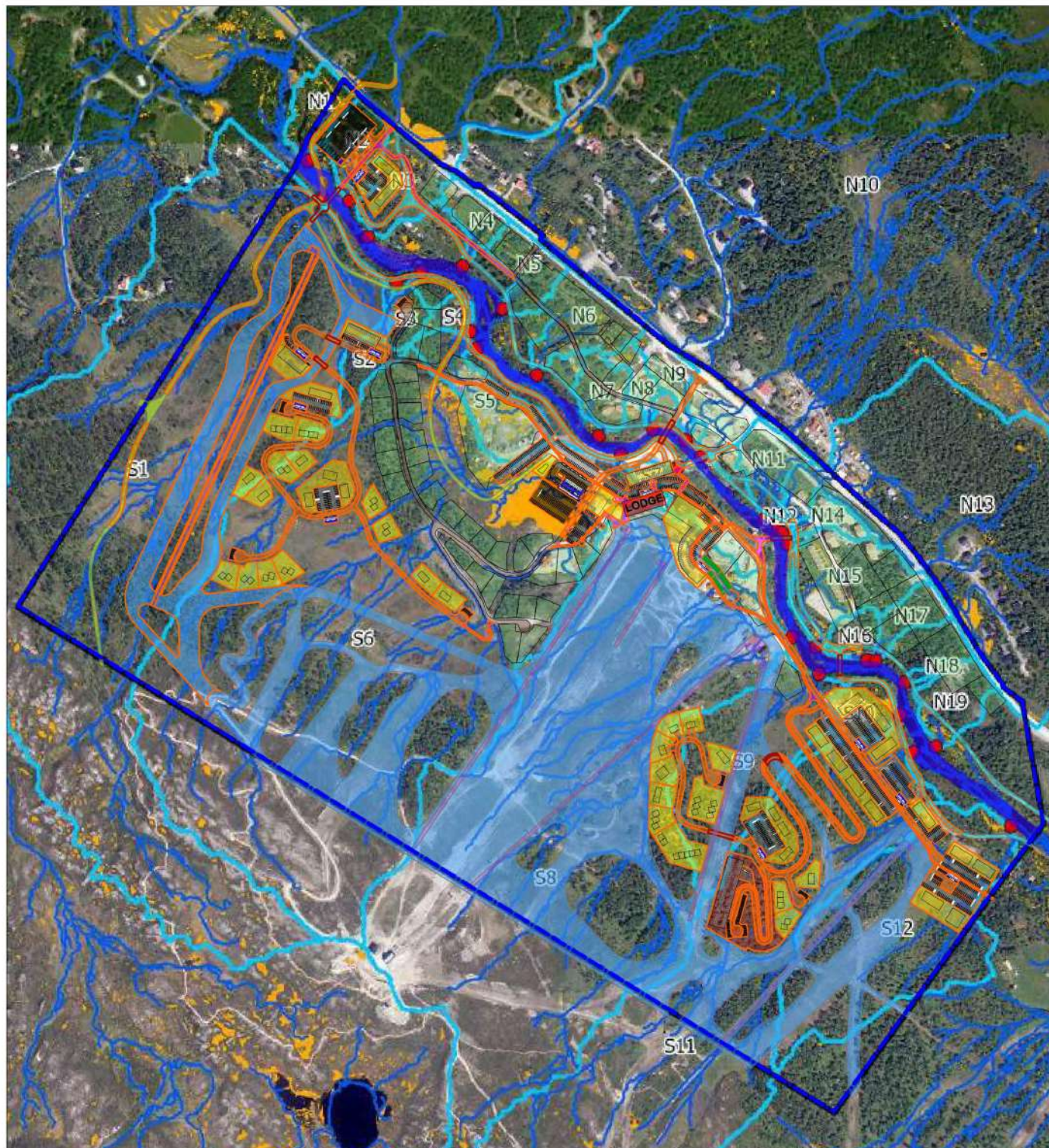
Tillkommande dagvattenflöde för delområde S6 är 20 l/s. Med en förenklad överslagsberäkning så innebär det ett tillkommande flöde om ca 5 l/s (en fjärdedel av 20 l/s) i det kvarvarande området av S6. Dagvattnet från den föreslagna besöksparkering väster om Skilodgen, som innebär utfyllnad av befintlig damm, bör avledas mot den kvarvarande dammen/myren. Med avskärande diken så kommer myren att bli betydligt torrare i framtiden och om dagvattnet inom området avleds mot dammen/myren i stället för att avledas direkt mot Tännån, så är det bra ur både dagvattenhantering och ur naturvårdshänseende.

Nuvarande munklösning föreslås bibehållas men intagsledning till munken behöver dock förlängas vid en utfyllnad för att anlägga besöksparkeringen. Ett bräddavlopp kan förslagsvis anläggas i form av ett dike som leder vatten från dammen, längs med västra kanten av den tänkta besöksparkeringen, ut till slänten mot Tännån. Det diket ska endast avbörda vatten vid högflöden om munkens kapacitet inte är tillräcklig. Diket kommer då fungera som en "säkerhetsventil".

Förslag på i övrigt generella åtgärder

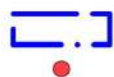
Längs med föreslagna vägar anläggs tilltagna öppna vägdiken, gärna vegetationstäckta, vilka fördröjer vattnet och vid genomgång av vägbankar anläggs väldimensionerade vägtrummor. I de diken med lite högre lutning så rekommenderas att dikena utformas som makadamdiken där ett visst flöde kan infiltrera ned i botten för att därigenom dämpa vattnets hastighet och på så sätt minska risken för erosionsskador. En strävan bör vara att anlägga dikena med en sådan liten lutning som möjligt. Vid platser där risken är stor för erosionsskador är det viktigt att erosionsskydda dikesslänterna. Detsamma gäller vid upp- och nedströmssidan av vägtrummor. Dagvatten från parkeringsytor och vägar bör avvattnas över naturmark, så kallade översilningsytor innan det får rinna ut i Tännån. Vid parkeringar med högre belastning kan det finnas skäl att anlägga dagvattenbrunnar med sandfång för att rena dagvattnet.

Gröna tak kan med fördel användas. Gödning bör dock undvikas för att inte orsaka näringsläckage till Tännån. Vattendrag i fjällen är normalt sett mycket näringsfattiga och därmed extra känsliga för tillskott av fosfor och kväve. Snöupplag från skottning av vägar och parkeringsytor bör läggas upp på platser som inte skapar problem vid snösmältningen och i bästa fall ges en chans att fördröjas/renas innan det rinner ut i Tännån.



Schematiskt representation av kartutsnitt med avrinningsstråk från dagvattenutredningen redovisade ovanpå förslaget. Nedan redovisas enbart inom planområdet men kan sträcka sig vidare utanför den blå linjen.

Skala 1:6 000 (A3)



Yttre gräns planområdet



Utlöppspunkter Tännån



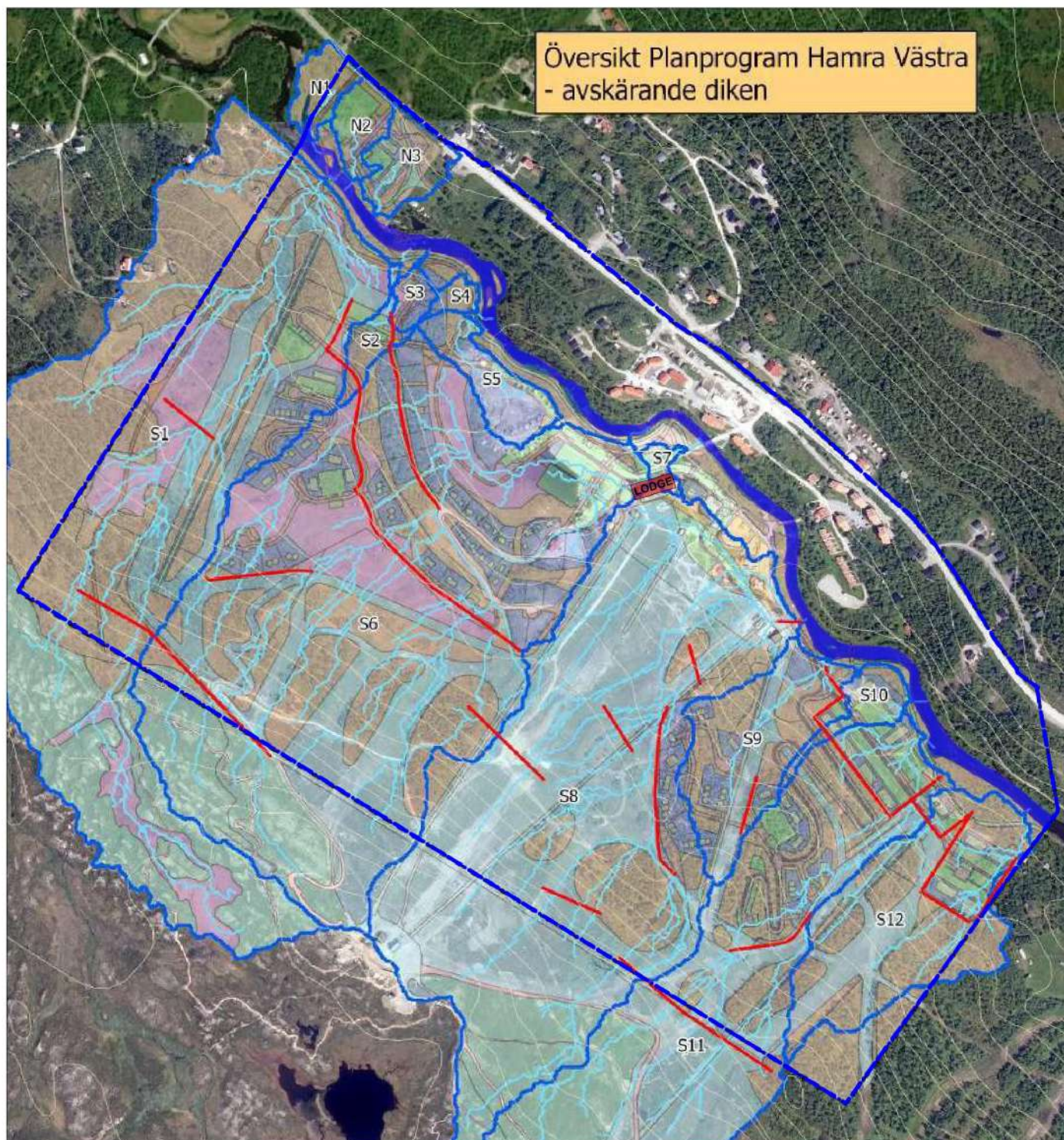
Schematisk representation av befintlig skilodge byggnad

Avrinningsstråk



Schematisk representation av Tännån

Lågpunkter



Schematiskt representation av kartutsnitt med föreslagna avskärande diken från dagvattenutredningen redovisade ovanpå förslaget. Nedan redovisas enbart inom planområdet men kan sträcka sig vidare utanför den blå linjen.

Skala 1:6 000 (A3)



Yttre gräns planområdet



Schematisk representation av befintlig skilodge byggnad
Avrinningsstråk



Schematisk representation av Tännån
Avskärande diken

Naturvärden och skyddade arter

Syftet med en naturvärdesinventering är att identifiera värdefulla delområden/naturvärdesobjekt för biologisk mångfald eller artförekomster. En naturvärdesinventering innehåller en beskrivning av de olika biotoper som ingår i inventeringsområdet.

Totalt hittades under inventeringen 16 rödlistade arter och signalarter samt flera kalkkrävande arter som indikerar skyddsvärda miljöer.

Sju olika områden har kunnat klassats. Inget område har den högsta klassningen.

Klass 1 har högsta naturvärdet. Biotopvärdet är högt och det finns flera rödlistade arter, varav någon hotad, samt ett stort antal naturvårdsarter.

Klass 2 har högt naturvärde och är också mycket värdefullt men med färre arter. Området har särskild betydelse för biologisk mångfald på regional eller nationell nivå.

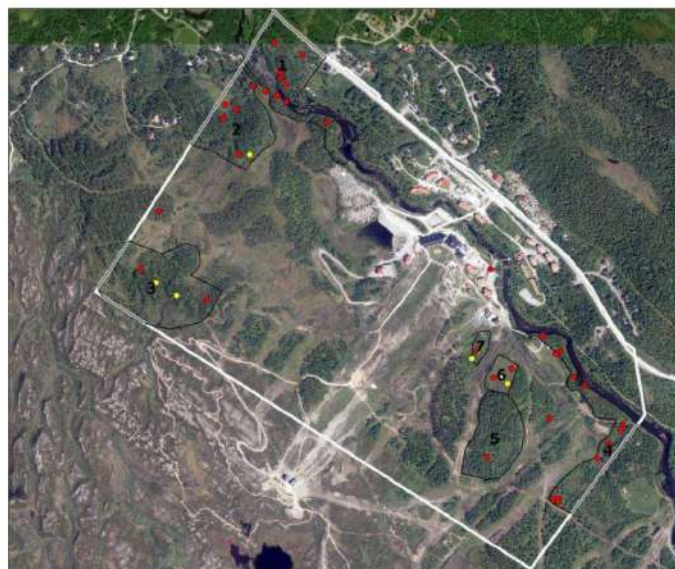
Klass 3 har påtagligt naturvärde med flera naturvårdsarter och enstaka rödlistade arter, varav någon med en livskraftig förekomst.

Klass 4 har visst naturvärde med enstaka naturvårdsarter och enstaka rödlistade arter.

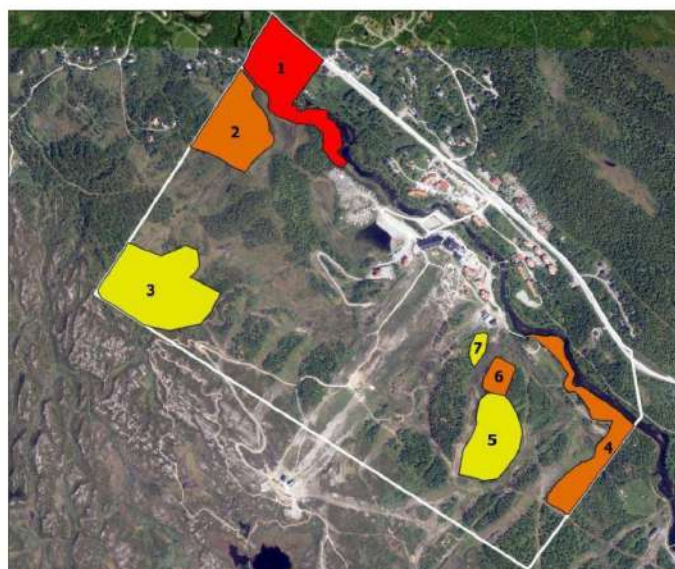
Områdets fjällbjörkskogar som helhet är inte mer värdefulla än andra i trakten. Snarare är det tvärtom eftersom fjällbjörkskogen i området är fragmenterad och till större delen kraftigt påverkad av bebyggelse, bilvägar, stigar, cykelvägar, liftar och nedfarter i form av breda gator. Även flera myrar är starkt påverkade, bland annat genom dikning, grävningsarbete och hjulspår från olika slags fordon. Som helhet har få delområden erhållit naturvärdesklassning och endast ett av de sju naturvärdesklassade delområdena har erhållit naturvärdesklass 2. Samtidigt är det ändå så att fjällbjörkskogen och de intakta delarna av områdets naturvärdesklassade miljöer (naturvärdesobjekt) utgörs av naturskog som påverkas av en naturlig dynamik. Nästan alla rödlistade arter som påträffades är fåglar och det är tydligt att ängsbjörkskog hyser mer fåglar än hedbjörkskog. Mest attraktiva miljöer är ängsbjörkskog intill bäckar och längs Tännån. Platser där rödlistade arter och signalarter noterades under inventeringen 2022. Dessa platser och de delområden (naturvärdesobjekt) som naturvärdesklassades framgår av figurer till höger.

Det är enbart arter som skyddas genom Artskyddsförordningen, AF (2007:845) som behöver dispens från Länsstyrelsen. Syftet med artskyddet är enligt MB 8:1-2 §§ att skydda arter. Artskyddet syftar således inte till att skydda varje enskild individ av arterna utan syftar till att säkerställa att arternas bevarandestatus inte påverkas. I den utförda naturvärdesinventeringen påträffades 37 skyddade arter. 31 av dessa var fågelarter, en var grodart och 5 var växtarter. Innan kommande detaljplaner kan antas behöver dispens från artskyddsförordningen sökas hos Länsstyrelsen.

Berg och Härjedalens kommuner har inga riktlinjer för hur informationen i naturvärdesinventeringen ska hanteras. Exempelvis vilka arter och miljöer som är särskilt utsatta och skyddsvärda i våra miljöer. Kommunens ambition är att skydda stor andel av skyddsvärdsnatur som möjligt med motivering. Detta kan lämpligen ske genom att områden planeras för användningen Natur i kommande planläggning.



Rödlistade arter (röd punkt) och signalarter (gul punkt) som påträffades under inventeringsarbetet 2022.



Naturvärdesklassade delområden (naturvärdesobjekt) numererade från 1–7. Röd färg är naturvärdesklass 2, orange naturvärdesklass 3 och gult naturvärdesklass 4.



Schematiskt representation av kartutsnitt med delområdena från naturvärdesinventeringen redovisade ovanpå förslaget. Nedan redovisas enbart inom planområdet men kan sträcka sig vidare utanför den blå linjen.

Skala 1:6 000 (A3)



0

Yttre gräns planområdet

Delområde enligt utredningen



Naturvärdesklass 3

LODGE



Schematisk representation av befintlig skilodge byggnad

Naturvärdesklass 1 - högsta - finns ej



Naturvärdesklass 4



Schematisk representation av Tännån



Naturvärdesklass 2



Område som inte har naturvärdesklass

Påverkan på minoritet och urfolks näringar och kultur

Syftet med utredningen har varit att redovisa hur området används idag och vilken påverkan som kan ett genomförande av planförslaget kan medföra på riksintresset för rennäringen som är en viktig del i samers kultur.

Samråd

Utredningen har tagits fram i dialog med representanter från samebyn, beskrivningarna kring rennäringen och förslagen på åtgärder som kan mildra påverkan är sammanställt direkt från samebyns redogörelser. Samebyn har löpande tagit del av planprogrammet och utredning innan det faktiska samrådet för planprogrammet. Både samebyn, andra samer eller andra sakägare har under samrådet för planprogrammet haft möjlighet att inkomma med synpunkter både på utredningen och planförslaget. Alla synpunkter har sammanställts i en samrådsredogörelse och kommer vara utgångspunkt i kommande detaljplanering. Rennäringsutredningen har även uppdaterats tillsammans med samrådsredogörelsen, det som uppdaterats är faktafel. Den uppdaterade utredningen kommer även den utgöra planeringsunderlag för kommande detaljplanering där inflytande och synpunkter vidare kommer vara en del av arbetet. Under den kommande detaljplanering efter planprogrammet så kommer kommunen ha löpande dialog med samebyn och övriga intressenter och samråda i enlighet med gällande lagstiftning och ge möjlighet till inflytande och synpunkter.

Sammanfattning av utredningen

Vid anläggningsskedet bedöms påverkan på renskötseln till stor del vara beroende av hur följande planering löser olika typer av problematik som framkommit i samråd med rennäringen. Här finns utmaningar i att hantera en ökad aktivitet inom områden viktiga för rennäringen, ökad trafik, ökad konfliktpotential mot människor ovan vid renarnas närvaro, viss potential för barriäreffekter utifrån ny bebyggelse där staket och stängsel uppförs.

Eftersom planområdet omfattar redan ianspråktagen mark bedöms den direkta påverkan som följd av planprogrammet vara begränsad och ligger främst i viss potential för barriäreffekter från ny bebyggelse. Indirekt påverkan vid ett genomförande bedöms kunna vara märkbar främst utifrån ökad friluftsliv i fjällområdena ovanför dalgången. Till detta kommer kumulativa effekter där olika faktorer tillsammans kan öka risken för fragmentering av känsliga områden om nödvändiga åtgärder i samråd med rennäringen inte implementeras. För direkt och indirekt påverkan bedöms möjligheter finnas för detalj- och översiktlig planering att minimera negativ påverkan. För de kumulativa effekterna bedöms en nyckelaspekt vara samverkan och samråd mellan en större bredd av parter, samt ett helhetsgrepp för den översiktliga planeringen.

Den störning som kan uppstå med anledning av ett genomförande av planprogrammet, bedöms vara störd betesro för renen och ett ökat stresspåslag för renskötaren. Dels kopplat till vissa barriäreffekter, dels ett utökat rörligt friluftsliv i fjällområdena väster om Hamra och Svansjöområdet. Effekterna kan bli att renarna i större utsträckning stressas och skingras inom närliggande betesmarker- och kalvningsmarker, vilket i sin tur kan skapa merarbete och en psykisk stress hos renskötaren. De negativa effekterna sammantaget bedöms kunna bli begränsade vid genomförande av planprogrammet, med en viss negativ påverkan på renskötseln. Planprogrammet bedöms inte direkt bidra till ny fragmentering av renbrukslandskapet, men som ett bidrag till kumulativa effekter kan den fragmentering som redan finns till viss del kunna förstärkas och i ett större perspektiv kunna ge negativa effekter för renskötseln.

Konsekvensbedömning

Påverkan utifrån utveckling av områdesplanens exploateringsinriktning kan i olika utsträckning ge vissa direkta och indirekta konsekvenser som kan påverka områdets funktion för renskötseln. Konsekvensbedömningen har sammanställts i matrisform enligt bedömningsgrunder, med utgångspunkt från Samisk markanvändning och MKB (Svenska samernas riksförbund, 2011), för påverkan på ren, renskötare och renbrukslandskap.

	Ren	Renskötare	Renbrukslandskap
En viss påverkan/skada	Lättare påverkan på betesområdet samt ringa störning av betesro	Ringa påverkan på arbetsbelastning etc. Inom ramen för den dagliga anpassningen av renskötseln	Liten påverkan på landskapets funktion för rennäringen
Omfattande lokal påverkan (sidagrupp, kärnområde)	Endast sporadiskt betesutnyttjande är möjligt. Renen stannar inte i området, betesro försämras påtagligt	Ökad arbetsbelastning (bevakning, utfodring, flyttning), svårigheten att hålla renhorden ger ökad stress hos renskötaren. Traditionell kunskap om området kan påverkas	Ökad fragmentering, försämrad funktionalitet, biologisk mångfald, kännedom om kulturhistoriska lämningar riskerar att gå förlorad
Omfattande regional påverkan (årstidsland, betestrakt)	Endast sporadiskt betesutnyttjande är möjligt. Renen stannar inte i området, betesro försämras påtagligt. Kan påverka renantalet på kort och lång sikt	Omfattande arbetsmiljöproblem, stress, belastning, ökade kostnader. Traditionell kunskap om området påverkas	Stor fragmentering, överutnyttjande av kvarstående marker. Flexibiliteten försvinner. De kulturhistoriska värdenas sammanhang med landskapet försvinner
Viktigt omfattande påverkan som är oöversiktlig	Permanent bortfall av väsentligt område av storlek eller kvalitet som inte går att ersätta och får förödande konsekvenser för samebyns möjligheter att bedriva en långsiktigt hållbar rennäring	Omöjliggör renskötsel för ett eller flera renskötsel företag	Permanent odeläggelse av landskapet
Åtgärd inte nödvändig	Åtgärd bör övervägas	Åtgärd ska övervägas	Åtgärd nödvändig
Konsekvens			
Störning för fris strövningen	Ren	Renskötare	Renbrukslandskap
Påverkan på flyttled och försärad flytt			
Merarbete för renskötarna			
Störd betesro			
Nya markanspråk			

Direkta och indirekta konsekvenser med hänsyn till Ruvthen Sijte samebys marker med tillhörande bedömningsgrunder.

Kumulativa effekter

Den samiska markanvändningen är dynamisk och arealkrävande, och därför beroende av en helhetssyn när bedömning av påverkan från annan verksamhet görs. Här utgör bedömningen av kumulativa effekter en viktig del. En kumulativ (adderad) effekt kan definieras som hur en planerad verksamhet - i detta fall en områdesplan med exploatering av exempelvis bebyggelse, infrastruktur av olika slag- liksom skidliftar tillsammans med andra pågående, tidigare och framtida verksamheter sammantaget påverkar renskötelsen och samebyns markanvändning. Många kumulativa effekter ger sammantaget ett mer fragmenterat renbrukslandskap, som i förlängningen kan leda till förändringar i renens beteendemönster. I analysen av kumulativa effekter har störning från befintlig infrastruktur, och andra verksamheter beaktats.

Vad gäller skogsbruk och rovdjur finns inga direkta störningszoner att förhålla sig till utan det betraktas som en slags mer eller mindre påtaglig bakgrundsstörning. Dessutom tillkommer ytterligare en bakgrundsstörning i form av pågående klimatförändringar. De kumulativa effekterna av pågående verksamheter i nuläget illustreras av den väv som träder fram i figuren på denna sidan. Även om störningszonerna inte alla gånger överensstämmer med de faktiska förhållandena på marken är det ett gott verktyg för att få en uppfattning om vad nya projekt innebär för ett område samt hur komplex omgivningspåverkan är i form av kumulativa effekter.

Planområdet är i dagsläget högexploaterat och störningskällor finns främst i form av bebyggelse och infrastruktur kopplat till besöksnäringen och skidområdet. Av detta bedöms störningen från vandringsleder som den mest dominerande störningen. Denna störning kan förstärkas med koppling till utveckling av bebyggelse och annan infrastruktur. Vandringsleder och dess användning är en störningskälla som har ett ringa markanspråk inom planområdet men som samtidigt når sin geografiska kulmen strax utanför planområdet kring Svansjön. Därför får också denna störningskälla en större påverkan sammantaget med en större spännvidd än vid första anblick. Även om en stor del av det ökade besökarantalet till området koncentreras till centrala Hamra så kan en förstärkning av de kumulativa effekterna inte förbises utifrån ett intensifierat rörligt friluftsliv. Sådana förstärkta effekter kan i ett worst case scenario lokalt leda till en ökad fragmentering och merarbete för renskötaren.

Större sammanhängande områden är generellt mycket viktiga för renskötelsen då det ger förutsättning för ett bete som kräver mindre bevakning och skötsel av renen. I ett scenario med kumulativa effekter där en tillräckligt stor ökning av vandringsledernas användning ses, skulle detta också medge en viss påverkan på flytt och flyttleder liksom uppkomsten av flaskhalsar i renbrukslandskapet. Detta kan i sin tur leda till en komprimering av markerna till den grad att renens möjlighet att använda dessa effektivt begränsas märkbart. Det ska dock understrykas att sådan påverkan bedöms vara relativt lokal och koncentrerad till området kring Svansjön där markanvändandet idet rörliga friluftslivet, avklingar snabbt i relation till avståndet från Hamra centrum och planområdet.

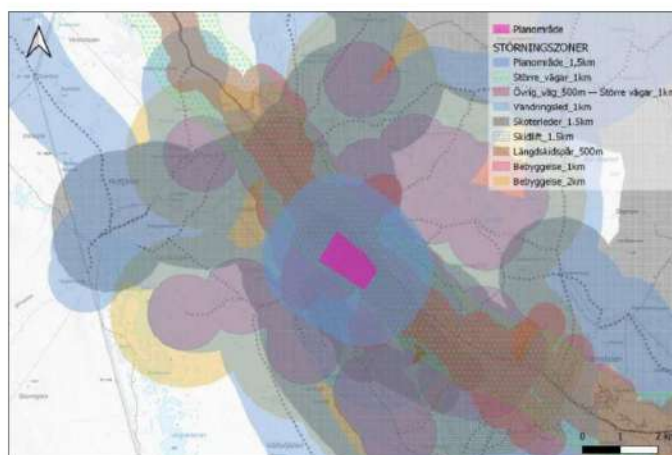
Den framtida utvecklingen i området pekar i nuläget mot ökade investeringar och projekt med koppling till turismen och ny bebyggelse. Renskötare i området kommer därmed få fler faktorer att förhålla sig till när de bedriver renskötsel i området. Exempel på detta kan vara ökad biltrafik, ökat friluftsliv och ökad exploatering med medföljande barriäreffekter inom kvarvarande marker inom samebyn och dess betesområde.

Samtidigt finns det en rad osäkerhetsfaktorer i detta, vilket kan kopplas till pågående klimatförändringar, habitatförluster, och den resurskris vi står inför globalt.

Samtidigt görs mycket för att mildra negativa effekter och öka hållbarhet inom planering och exploatering, liksom markanvändning inom exempelvis skogsbruk och insatser för konsekvenser från ett förändrat klimat. I ett avsevärt förändrat klimat kanske inte heller skidtursismen blir så betydande för området och mängden trafik skulle där kunna minska i stället för att öka.

Oavsett i vilken riktning framtiden går kommer renskötare och renbrukslandskapet uppleva förändringar de kommande decennierna. För att möta dessa förändringar är biologisk mångfald och stora sammanhängande marker en förutsättning för rennäringens fortlevnad. En låg grad av störning i ett landskap ger möjlighet att nyttja flera platser för bete och fungerar som en försäkring i händelse av att ett område skulle försvinna (brand, exploatering etc.). Just detta, att ett sammanhängande renbrukslandskap utgör en slags försäkring i händelse av dåliga tider för renskötelsen, påverkas på ett eller annat sätt negativt av de flesta former av exploatering, men exploatering kan dock inkräkta på rennäringen i olika hög grad.

Utifrån de effekter som analyserats, bedöms kumulativa effekter med grund i ett ökat besökarantal till området ha störst påverkan på rennäringen, med negativ påverkan på den fria strövningen i bete och flytt samt störningar vid kalvning som sammantaget innebär ökad stress på renskötaren samt potentiellt bortfall i samebyns produktion. I ett worst case scenario med en oförsiktig planering och exploatering är omöjliggörandet av renskötsel på lång sikt ett verkligt scenario.



Samtliga identifierade störningszoner. Viktigt att ha med i tolkningen av figuren är att diffusa störningskällor som skogsbruk och rovdjur inte åskådliggörs.

Samlad bedömning

Påverkan på renskötseln är till stor del beroende av vilka insatser som görs för att mildra negativa effekter i form av hantering av det koncentrerade rörliga friluftslivet som utövas i området kring Svansjön. En direkt påverkan kan också uppstå om markanvändning planeras på ett sånt sätt att fragmentering av renbrukslandskapet uppstår eller genom att värdefulla betes- kalvningsområden eller flyttleder påverkas till den grad att de inte längre är funktionella.

Den störning som kan uppstå med anledning av den planerade verksamheten (i drift), oavsett alternativ, bedöms vara störd betesro för renen och ett ökat stresspåslag för renskötaren. Dels kopplat till ianspråktagande av mark, dels kopplat till en intensifiering av det rörliga friluftslivet. Mer folk i markerna kan leda till att renhjorden skingras över större ytor inom närliggande betesmarker och i förlängningen vandra in i icke önskvärda områden. I sammanhanget är också en längre tidshorisont relevant där en rad osäkerhet finns vilka som kumulativa effekter kan medföra en ökad sårbarhet och minskad resiliens.

Åtgärder som kan mildra eventuella negativ effekter följer som:

- Broar som förses med grindar
- Upplysningar kring fjällparkeringen vid svansjökläppsvägen som informerar besökaren om känsliga tider och områden
- Dialoginsatser inför framtida planering och exploatering

Fortsatt arbete med kommande detaljplaner

anslutning till den fortsatta bearbetningen dels av planförslaget, dels i vidare planläggning bör det samrådask med samebyn mer ingående vilka skyddsåtgärder som kan minska negativ påverkan på renskötseln.

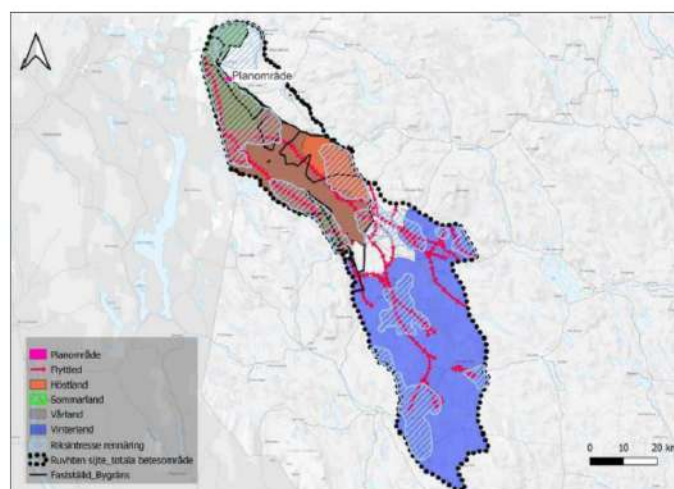
Möjligheten till att genomföra permanenta skyddsåtgärder kopplat till områdesplanens genomförande bedöms delvis vara lovande. Även om de delar med större förändringar i markanvändning är förlagda till centrala Hamra återstår att hantera ett ökat besökarantal. Detta är en nyckelaspekt som i sig inte går att förhandla bort då det är en grund till områdesplanens existensberättigande. Här kommer ett dialogarbete mellan exploatör och sameby som tydliggör samebyns markanvändning och dess behov vara viktig.

Nedan följer en rad insatser som specifikt bedöms kunna minimera negativ påverkan på rennöringen som följd av planprogrammets genomförande:

- Informationsinsatser för att under känsliga perioder medvetandegöra besökare att beakta särskild varsamhet under känsliga perioder, exempelvis under kalvningsperiod
- Omfördelning av besökare för att minska på trycket på markanvändning i utsatta områden
- Insatser i kommande planläggning med syfte att upprätthålla funktionella samband liksom att kritiska passager i renbrukslandskapet alltid beaktas
- Om möjligt utforma planeringen i samråd med rennöringen för att hantera befintlig och potentiell problematik inom utsatta områden

Forsättning av en rad insatser som specifikt bedöms kunna minimera negativ påverkan på rennöringen som följd av planprogrammets genomförande:

- Inte tillåta staket och stängsel som hindrar renars fria passage samt att planera bebyggelsestrukturen så att renar tillåts passera
- Sänka hastigheter på vägar där renar passerar
- Vid markpåverkan återplantera växter som förekommer naturligt på platsen
- Utrusta broar och liknande passager med grindar
- Genomföra inventering av lämningar kring bland annat boplatser, mjölkgrupar med mera för att undvika framtida intrång.



Rennärings markanvändning på regional nivå.

HISTORIA

Sydsamisk historia

Det samiska samhället har inte varit statiskt genom tiderna utan har genomgått flera stora förändringar. Till en början livnärde sig samerna av jakt, fiske och insamling av örter, bär och rötter. Så småningom tämjdes vildrenar för att tjäna som lockdjur vid vildrensjakt och som drag- och lastdjur. Stegvis övergick man till tamrenskötsel (rennomadism) med små tama renhjordar. Det som främst karaktäriserade tamrenskötseln var att renkorna, vajorna, mjölkades. Mjölkningen var arbetsintensiv och alla familjemedlemmar var engagerade. Familjerna flyttade med renarna i ett årligen återkommande mönster där tillgången till bete var styrande.

Skrivna källor beskriver renskötande samer i Jämtland och Härjedalen från 1600-talet. Men samerna fanns här långt dessförinnan. Arkeologiska undersökningar från bland annat Njaarke sameby i västra Jämtland och Vivalen i Härjedalen visar på samisk närvaro åtminstone från 1000-talet efter Kristus. Den intensiva renskötseln var som mest utbredd från 1600-talet till slutet av 1800-talet. Under första delen av 1900-talet övergavs denna form av renskötsel och ersattes av dagens extensiva renskötsel med fokus på köttproduktion. Men samer har även försörjt sig som jordbrukare, fiskare med mera. I dag lever de flesta samer i tätorter och har helt andra yrken än renskötarens.

Ruvhten Sijte

Ingen vet hur länge samerna har funnits i härjedalsfjällen. Eftersom sydsamiskan inte blev skriftspråk förrän på 1900-talet så finns det inga egna samiska arkiv. När samerna registrerades i de svenska eller norska arkiven var det i samband med skattläggning eller i kyrkböcker och tingsprotokoll. De första skrivna uppgifterna om samer i Härjedalen är från 1600-talet. Arkeologiska spåren visar att samernas närvaro är betydligt äldre än så. Före 1889, när den första renbeteslagen från 1886 trädde i kraft i Jämtlands län, var jämtlands- och härjedalssamernas markområden indelade i skattefjäll. Inom Tännäs sameby (som i dag heter Ruvhten Sijte) ingick skattefjällen Ruttfjället och Grönfjället.

När skattefjällssystemet upphörde 1889 indelades samernas områden i så kallade "lappbyar". I stället för att som tidigare enskilt ha skattat för och brukat ett markområde bestämde staten att samerna nu skulle bedriva renskötsel kollektivt inom gemensamma lappbyar. Enligt Jämtlands läns allmänna kungörelser 1915 omfattade Tännäs sameby Ruttfjällets och Grönfjällets skattefjäll, den på södra sidan av Grönån och Ljusnan belägna delen av Ljusnedals bruksegendom samt några av staten förvärvade fastigheter. På 1990-talet bytte samebyn namn från Tännäs sameby till Ruvhten Sijte. Namnet Ruvhten kommer från fjället Ruvhtie, på svenska Ruttfjället, som ligger centralt i samebyn och sijte är ett sydsamiskt ord för gemenskap eller kollektiv.

Några viktiga samiska kulturmiljöer är Vivalen, Kärringsjön, Brändåsen, Gröndalen, Preanehkken, Rogen, Baulan och Myskelsjön. Läs mer om dessa platser i nedan refererad skrift.



Hushållskåtan vid nomadskolan i Kärringsjön. 1920-talet.
Fotograf okänd. Gårds- och säterarkivet, Härjedalensforminnesförening.



Försommararbete söder om Malmagen.
Fotograf Ewa Ljungdahl.



Den samiska flaggan eller Samelands flagga antogs vid samekonferensen i Åre den 15 augusti 1986. Den var resultatet av en tävling, och vinnarbidraget kom från konstnären Astrid Báhl från Skibotn i Norge. Flaggan används i hela Sápmi och av alla samer.

Historisk markanvändning utöver sydsamisk historia

Hamra, med sin väl utvalda placering i den öppna dalgången strax invid Tännån och en bit nedströms sjön Malmagen, är ett exempel på ett ställe som utvecklats och är idag något helt annat än vad det en gång var men ändå har kvar sina rötter i det gamla. Hamra har från bondesamhällets perspektiv gått från att ha varit en sätervall, till att bli en fjällgård med kreatur, till en ställe som började ta emot turister på 1930-talet och sedan utvecklats till en modern, högkvalitativ turistanläggning.

Den historiska markanvändningen i västra Härjedalen går långt bak i tiden. Det finns tecken som antyder en fäboddrift som har tusenåriga anor. I dalgången söder om planområdet finns ett fångstgropssystem från stenåldern. Det finns också spår av att kornodling kan ha skett under sen stenålder kring Fjällnäs. På hamrafjällets sydsluttning finns flertalet gravar från järnåldern och vikingatiden på.

Konkurrensen om markanvändningen och dess avkastning har varit hård mellan markägare och samer över lång tid både före och efter avvittringen som genomfördes i mitten av 1800-talet. Syftet med avvittringen var att skilja ut kronans (statens) marker från enskilda ägor.

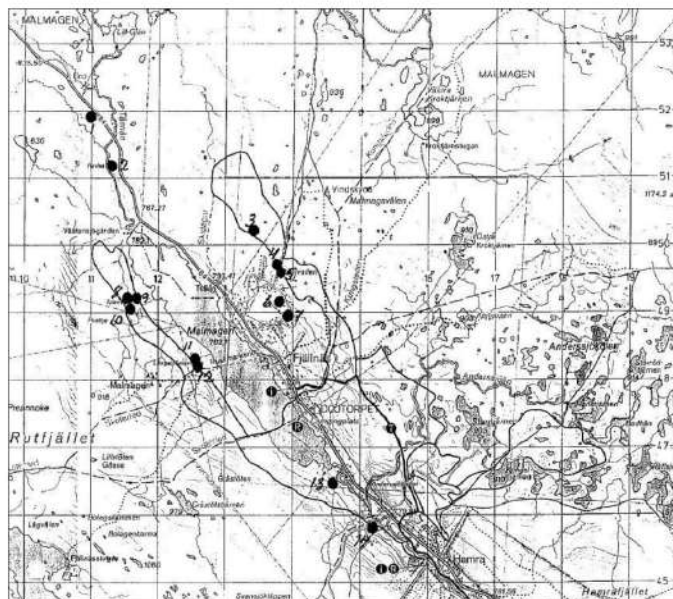
1989 togs en skrift fram "Fäbodrar inom Malmagens, Funäsdalens, Kyrkbyns och Valmåsesn skifteslag vid sekelskiftet 1899 - 1900". I skriften redogörs för fler fäbodrar. Kring planområdets direkta närhet i norr kan räknas in Uta sjön och Uta å, nummer 13 och 14 på kartan över Malmagen och Fjällnäs. I söder kan synnasjövall, Olvallen, Lillpersvallen, Synsjövall, Budalsvallen, Länsmansvall med flera räknas in. Nummer 2 till 9 på kartan över Hamrafjället i Funäsdalen.

Mitt i planområdet mellan liftarna Hamraliften och Fäbodknappen finns en identifierad fäbod, nummer 1 i kartan över Hamrafjället, Stuguåsvall som enligt hävdeförteckning 1893 ägdes av Olof Halvarsson stb. Fäboden ligger idag inom fastigheten Funäsdalen 16:47 (7).

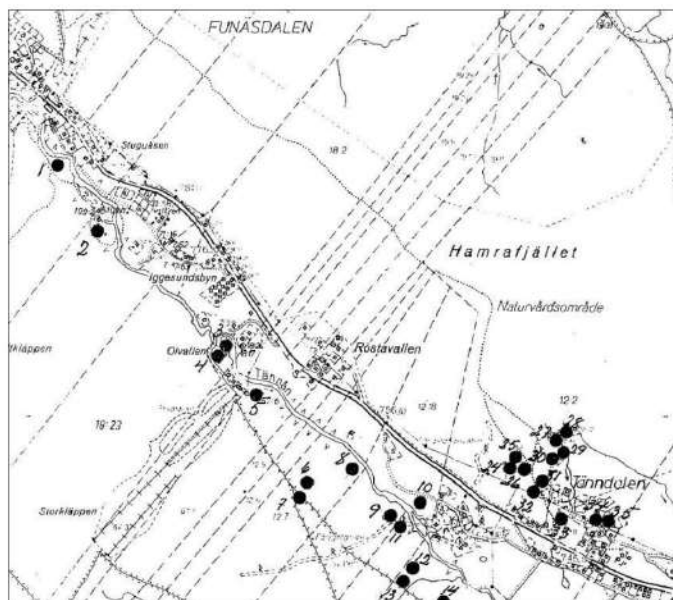
Namnet Hamra är nog annars mest känt genom blomsterfjället Hamra. Sveriges artrikaste fjäll och en plats där dom flesta kända botanikerna i det här landet, Linné undantagen, botaniserat någon gång allt sedan senare delen av 1800-talet. På fjället uppskattas att det finns 350 olika arter.

"Malmagen, Härjedalens översta, ej långt ifrån gränsen liggande fjällby, har ett vackert läge invid sjön med samma namn", så beskriver Erik Modin det vi idag kallar Fjällnäs i sitt 1902 utkomna verk "Härjedalens ortnamn och bygdesägner" och rätt om man idag bytt namn på byn så är beskrivningen lika relevant idag som för över 100 år sedan.

Gård och Säter Arkivet (GOSA) pekar ut tre olika ursprungliga gårdar. Göransgården, Fjällnäs Högfjällspension och Wesselgråden. Dessa gårdar ligger inte inom planområdet.



Karta över inventerade fäbodrar i Malmagen och Fjällnäs
Karta från "Fäbodrar inom Malmagens, Funäsdalens, Kyrkbyns och Valmåsesn skifteslag vid sekelskiftet 1899 - 1900"



Karta över inventerade fäbodrar kring Hamrafjället, Funäsdalen
Karta från "Fäbodrar inom Malmagens, Funäsdalens, Kyrkbyns och Valmåsesn skifteslag vid sekelskiftet 1899 - 1900"

Wesselgården

Wesselgården ligger som en pärla precis vid stranden på sjön Malmagen i det vi idag benämner Fjällnäs och är i grunden dalgångens allra först bebodda gård. För att finna gårdens ursprung måste vi gå tillbaka till byn Malmagens, Fjällnäs, ursprung och dess första bebyggare bonden och smugglaren Lars Larsson. Den 5 juli 1758 insynades där för hans räkning en fastighet, på mark som tidigare varit en fäbodlägenhet vilken brukats av brukspatron Södergren i Ljusnadal och hans sväger bonden Ingebrikt Hansson i Funäsdalen.

Fjällnäs Högfjällspensionat

När det senare blev dags för arvskifte efter att Lars Larsson 1786 så fick, enligt avkunnad dom vid häradstinget 1791, sonen Per halva dödsboet. Denna del kom senare att bli gården "Väst i sjön". 1884 köpte Jonas Åslund hemmanet Malmagen 2 med avsikten att bygga ett pensionat och sanatorium. Köpekontraktet undertecknades den 12 september och köpesumman var 3 000 kronor. Bygget kom igång 1882, även om det låter underligt med tanke på att inte köpet av fastigheten är klart förrän två år senare. Byggnationen krävde, med tanke på dess läge, att såväl virke som hantverkare måste hämtas långt ifrån själva byggarbetsplatsen. Både gäster, hantverkar och material kom via Röros dit järnvägen blev klar 1877.

Göransgården

Fastigheten är i grunden en avstyckning från Wesselgården och bebyggdes först av tulltjänsteman Gunnar Gunnarsson 1932.

Läs mer om dessa platser på Gård och Säter Arkivets hemsida.



Västasjö gården Fjällnäs.
Fotograf Lasse Johansson Funäsdalen.



Wesselgården 1930-tal.
Fotograf Gård och Säter Arkivet i Funäsdalen.



Personal på Fjällnäs Luftkurort Turiststation.
Fotograf Gård och Säter Arkivet i Funäsdalen.

Fjällturism

Under mitten av 1800-talet kom blomsterherrar som var lokalbefolkningens namn på studenter och akademiker som kom för att studera fjällens geologi, djurliv och flora. Samtidigt besökte även så kallade luftgäster, patienter med lungsjukdomar och andra åkommor som ordinerades den stärkande fjällluften av sina läkare. Begreppet kom senare även att innefatta den välbärgade medel- och överklassen som tillbringade någon vecka i fjällen för att vila upp sig och idka sällskapsliv.

I slutet av 1800-talet blev fjällen mål för en speciell form av turism, ibland kallad grosshandlarturism. Det var en liten skara välbärgade engelsmän och skottar med intressen i den norrländska trävaruindustrin som kom för att jaga ripa och fiska. Senare utökades jakt- och fisketurismen med svenska affärsmän och grosshandlare. Det var inte ovanligt att jaktvillor eller enklare jaktstugor byggdes ute i väglöst land mitt inne i fjällvärlden.

Vandrings- och skidturister hittade till västra Härjedalen på 1880-talet. Den första större turismanläggningen var Fjellnäs Högfjällspensionat och Sanatorium som byggdes upp vid Malmagens norra strand 1882. De flesta turisterna kom resande från Rörös, där det fanns järnväg. Från Rörös åkte man hästskjuts över till Härjedalsfjällen. Gästerna på Fjellnäs promenerade i omgivningarna, fiskade, spelade krocket eller biljard. Pensionatet hade egen kugelbana och det fanns ett badhus där gästerna erbjöds olika bad som hel- eller halvbad och tallbarrsbad.

Skidanläggningen Tännadalen

Bygget av Hamrafjällets Högfjällspensionat startade 1932. Det var Stina och Olle Halvarsson, föräldrar till Karin Törnberg som startade bygget. Här hittade vi 15 dubbelrum med tvättställ som betydde hög standard vid den tiden.

De första gästerna anlände 23 mars 1933 med häst och släde från Funäsdalen till Hamra Högfjällspensionat. En utbyggnad genomfördes med nio nya dubbelrum, ny matsal, gillestuga, bar med mera och bytte namn till Hamrafjällets Högfjällshotell.

Första skidliften byggdes 1951. Under 1960-talet byggdes hotellet ut till 120 bäddar och flera liftar och nedfarter tillkom.

Mellan slutet av 1970-talet och 1990-talet byggdes fler nedfarter, lifter och skiduthyrning. Tännporten skidområde byggdes ut och i och med tillkomsten av Buskvallen byggdes skidsystemet ihop. När Rosa och Röda byn uppfördes av NCC revs samtidigt Hamrafjällets Högfjällshotell. Dock finns byggrätten finns kvar i gällande detaljplanen och ett nytt hotell kan uppföras på platsen.

Under mitten av 1990-talet tillkom ett snökanonsystem och flera grupper med lägenhetshus uppfördes fram till 2011-2012 när Ski Lodge Tännadalen byggdes. Inom samma detaljplaner tillskapades en stor mängd byggrätter som fram till idag håller på att byggas ut. Skidanläggningarna inom det som idag kallas för Tännadalen har genom årens lopp ägts av olika familjer och företag men drivs idag av Grönklittsgruppen.



Hamrafjällets Högfjällspensionat (nu rivet). 1930-talet.



"Pinnen" Wilhelmsson, legendarisk färdledare och skidlärare. 1950-talet.



Hamra Komfort färdigställs med värme i stolarna och vindskydd. 2017.

Möten mellan samer och turism

Samer och turister möttes förstås ibland eftersom man vistades i samma marker. Turisternas stigar och leder drogs ofta intill samernas visten och rengården. Turisterna betraktade samerna, eller fjällfolket som de kallades, och deras renar som objekt, som exotiska inslag i den vilda naturen. Samerna å sin sida studerade turisterna med förvåning; att vandra omkring bland fjällen utan att ha något ärende var obegripligt och att bestiga en fjälltopp bara för att titta på utsikten var nästan lite skrattretande. Det kunde få besvärliga konsekvenser när stugor och vandringsleder etablerades i renarnas betesområden och intill visten. Renarna hade svårt att få betesro och det var inte så trevligt när turisterna klev rätt in i kåtorna och ställde närgångna frågor.

Flera turiststugor i härjedalsfjällen är byggda på eller invid gamla samiska boplatser. Samma platser är ofta attraktiva både för renskötare och turister. Lå från vinden, tillgång till vatten och ved, torr och plan mark, bra utsikt och gärna nära till fiskevatten är grundläggande behov. Samernas lokalkänedom väckte respekt hos turisterna och de anlätades ofta som bärare, roddare och vägvisare. Samerna såg här en möjlighet till extrainkomst; ibland övernattade någon besökare i deras kåtor och det växte fram en liten marknad för renkött, fisk och slöjd. I resehandböckerna fanns förslag på vandringar från bland annat Fjellnäs Högfjällspensionat. Samernas kåtor, visten och flyttningsleder framhölls ofta som lämpliga besöksmål. Det omtalade vistet var Preanehkken (Malmagsvistet) där flera renskötarfamiljer bodde sommartid. Det var många turister som besökte vistet. En del kom vandrande och andra roddes med båt över sjön Malmagen. Från 1950-talet berättas att en av samekvinnorna hade kaffeservering i en kåta i Preanehkken och det gick även att få köpa slöjd och hantverk. Barnen i vistet tyckte att det var spännande när turisterna kom förbi, och hade de tur så fick de lite godis eller småpengar.

I dag vill samer inte längre betraktas. Många driver egna turistföretag, oftast småskaliga med mycket hög kvalitet. Liksom i gångna tider lockas turisterna av jakt och fiske, men även information om renskötsel, samiskt levnadssätt och renskötsel intresserar besökarna.

Spår av samsisk kultur

Fjället och skogen är fulla av spår efter samer som har levt och fortfarande lever och verkar här. Längs stigar och vandringsleder ligger lämningar efter kåtor och rengården. Men det är inte säkert att du ser dem med en gång – spåren efter samernas verksamhet i äldre tider är diskreta och kan vara svåra att upptäcka. Kåtor och andra byggnader uppfördes av naturens egna material; trä, näver och torv, som så sakta återgår till moder jord när de inte längre används. Men när besökaren har lärt sig att se spåren kommer denna att betrakta naturen med andra ögon.

Restaurang Tusen

Ett exempel på hur det samiska formspråket har gett inspiration till en modern byggnad är restaurang Tusen i Ramundberget. Byggnaden ligger på tusen meters höjd, precis i översta björkskogen med milsvid utsikt över fjäll och bygd. Byggnaden är influerad av den traditionella torvkåtans form och inrymmer en fullt utrustad restaurang. Inte så långt från restaurang Tusen finns lämningar efter samiska boplatser.



Vandringsleden går fortfarande rätt igenom Preanehkken.
Fotograf Ewa Ljungdahl.



Turisterna använde ofta stugor i fjällen som utflyktsmål. Här tar några skidåkare paus vid renvaktarstugan vid Bolagen på 1930-talet.
Fotograf okänd. Gårds- och säterarkivet, Härjedalens formminnesförening.



Restaurang Tusen i Ramundberget ritad av Murman Arkitekter. 2009.
Fotograf Ewa Ljungdahl.

FÖRUTSÄTTNINGAR

Nulägesbeskrivning

Planområdet ligger i en dalgång sydväst om riskväg 84 mellan Funäsdalen och Röros. Till Funäsdalen är det cirka 19 kilometer och till Röros cirka 57 kilometer. Inom planområdet finns en stor mängd fastighetsägare men den största delen ägs av Grönklittsgruppen och består av både liftar, nedfarter, cykelbanor, restauranger, handel med mera. Se kartutsnitt på sida 11 för illustrationer av nedan beskrivningar.

Vattendrag

Inte långt från riksvägen och på lägsta punkterna i dalgången rinner Tännån mellan Malmagen och Tännadalssjön. Tännån är det vattendrag dit allt dagvatten tillslut hamnar och kring ån är det både branta partier men även ytor som översvämmas vid högt vattenstånd. Nordväst om Vigeliftan, där också längdspår och skoterleder startar vid den stora besöksparkering samlas även stora mängder vatten i en myr. Andra myrar eller mark som är blöt året om finns i höjd med pisten "4 motion hill" och nordväst. Ett område i sydöst på planområdet kring påstigningen till Hamraliften kan också beskrivas som myr.

Grönsraktur

Trädgränsen går ungefär två tredjedelar upp längs med liften på fjället. Planområdet sträcker sig till ungefär där trädgränsen slutar. Träden är mestadels fjällbjörkar och enstaka andra lövträd. Marken utanför tomtmark och gator utgörs mest av ängsmark. Nedfarter och liftspår hålls rena från sly och större växtlighet och det som tillåts växa här är även ängsmark med blommor och liknande växter. Inom planområdet finns en fåbod.

Service

Det finns idag ingen kommunal service. Närmsta ort med kommunal service är Funäsdalen. Daglivarubutik och restaurang finns i nuläget öppet året om. Under säsong finns annan handel och omkring åtta restauranger öppna. Konserter och andra aktiviteter arrangeras också året om. Vinterturismen är dominerande men sommarsäsongen ökar stadigt och turismen lägger en grund för att kunna tillgodose service året om.

Bebyggelse

Befintlig bebyggelse är varierad i sitt uttryck. Endast ett fåtal av de ursprungliga byggnaderna finns kvar. Majoriteten har tillkommit efter 1980-talet. Arkitekturen återspeglar traditionella trähus, moderna trähus, alpinspirerade hus, låga lammeller, höga punkthus i betong, fjällhotell, jakt- och sportstugor.

Skilodge Tännaldalen är en av de högsta byggnaderna om sina fyra våningar med inredd vind. Övrig bebyggelse med något undantag som "rosa byn" är mellan en och två våningar. Viss bebyggelse har även slutningsvåning och inredd vind. I och med att bebyggelsen är i två våningar och en- eller tvåbostadshus i formen av fritidshus finns sällan hiss. Entréer är vanligt även som loftgångar eller egna trappor. Trapphus är inte vanligt.

"Rosa byn" sticker ut med sina betong- och putsfasader. Generellt utförs fasader dock i trä med sockelvåning i betong eller natursten. Tak är sadeltak med mindre inslag av frontespisar och takkupor. Taken har oftast en lutning mellan 25 och 35 grader. Ett annat vanligt inslag är rejäla balkonger som oftast är vända mot sydväst och fjället med liftar och nedfarter.

Bilder är hämtade från www.tannaldalen.com



Fygbild från öster med riksväg 84 i förgrunden med befintlig angoringsväg och dagligvarubutik. I bakgrunden syns bland annat Skilodge Tännaldalen, fjällöga, lifter och nedfarter.



Bild från skidtorget mot Skilodge Tännaldalen ritad av Anders Björklund, 2012. I förgrunden syns huvudrestaurangen och skidshopen.



Rosa byn. Uppförd av NCC. Arkitekt okänd. 1980-talet.

Bebyggelse fortsättning

En annan bebyggelse som sticker ut är Fjällöga som byggdes sommaren 2020. Arkitekturen kan läsas som en modern tolkning och förstoring av en traditionell fåbod eller kornlada där slutningsvåningen ersatts med plintgrund som också är en referens till traditionella hus som ofta placerades på stolpar i terrängen.

Leder och friluftsliv

Inom planområdet finns cirka sex befintliga skidliftar och cirka tjugo alpina nedfarter. På sommaren används vissa av nedfarterna för ledar till cykel och vandring. På båda sidor om Tännån går idag leder för längdsskidåkning och skoter samt vandring och cykel. Längdspåren ingår i systemet för Nordic Ski med cirka 30 mils sammanlagda längdspår.

Vägar

Genom planområdet löper riksväg 84. Denna väg används också för interna trafikrörelser mellan de olika lift- och ledområden. Flera enskilda bostadsfastigheter ansluter direkt mot vägen och korsningar till riksväg 84 saknar på- och avkörningsfiler. Inom planområdet finns idag ingen tydlig struktur över anslutningar till riksväg 84 och befintlig huvudanslutning börjar med en brant sluttning och anses inte vara tillräckligt trafiksäker. Enligt gällande detaljplan pågår i samarbete med Trafikverket planering för utbyggnad av en ny huvudangöring till riksvägen.

Denna anslutningsväg delar i nuläget en smal bro över Tännån med gående, skidåkare och andra trafikanter. Avsikten är att befintlig bro enbart ska serva oskyddade trafikanter medan den nya angöringen till riksväg 84 ska få en egen bro enbart för fordon. Efter bron delas angöringsvägen till nordväst och till sydöst. Båda dessa vägar avslutas inom planområdet med vändplats eller rundkörning och leds till befintlig bebyggelse och parkering.

Parkering

För bostäder sker parkering oftast inom den enskilda fastigheten men för en ny besökare kan det vara problematiskt orientera sig kring vart parkering är möjlig. Parkering för daggäster är framförallt lokaliserad till en plats men är också utspridd över flera områden. Detta kan stundtals kan skapa onödiga rörelse mönster i besökarens jakt på en ledig plats. Parkeringar är i dagsläget inte avgiftsbelagd och antalet platser bedöms under tider med högt besöksstryck vara för få.

Kollektivtrafik

Länstrafikens linjenät passerar genom området. Från Stockholm är det också möjligt att åka med långdistansbussar flera gånger i veckan. Dessutom kommer ett flertal gäster vintertid även med charterbussar ingående i olika paketresor.

Järnväg och flyg

Några järnvägsförbindelser finns inte till Tännålen. Möjligheten att resa med tåg till Sveg eller Röjan och sedan vidare med buss eller taxi är möjlig. Närmaste järnvägsstation och flygplats är dock Röros i Norge, cirka 57 kilometer västerut. Närmaste svenska flygplats med reguljär trafik är cirka 15 mil bort till Sveg och cirka 21 mil till Östersund.



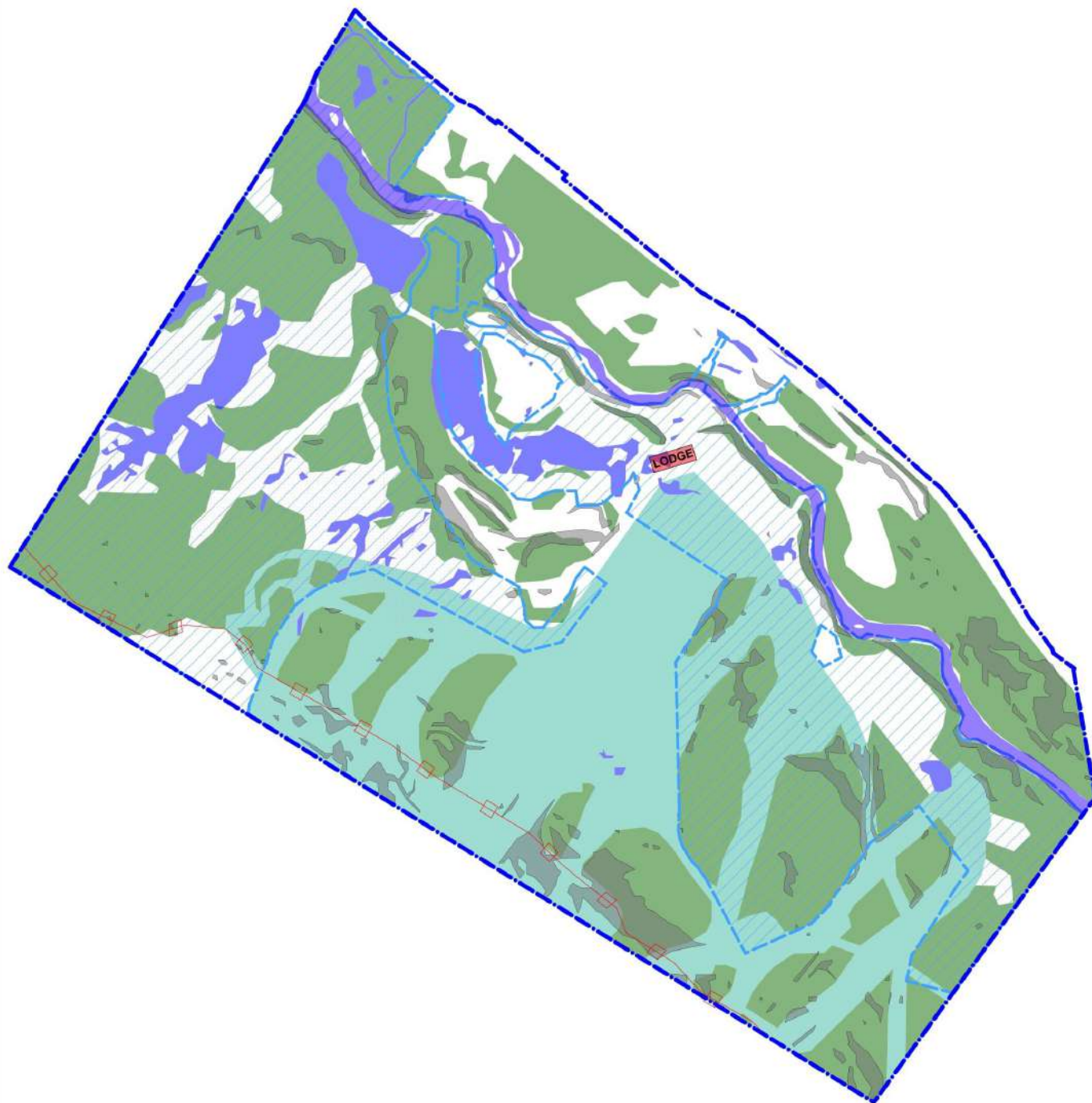
Fjällöga. Uppförd av Oritalis Group. Ritad av Trigueiros Architecture. 2020.



Fjällviolen. Uppförd av Söromsjön AB. Arkitekt okänd. 2003.

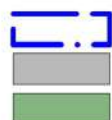


Fjällbruden. Uppförd av Delins Fjäll & Fastighets AB. Arkitekt okänd. 2009.

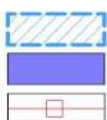


Schematiskt representation av kartutsnitt med nulägesbeskrivning av mark.
Nedan redovisas enbart inom planområdet men kan sträcka sig vidare utanför den blå linjen.

Skala 1:6 000 (A3)



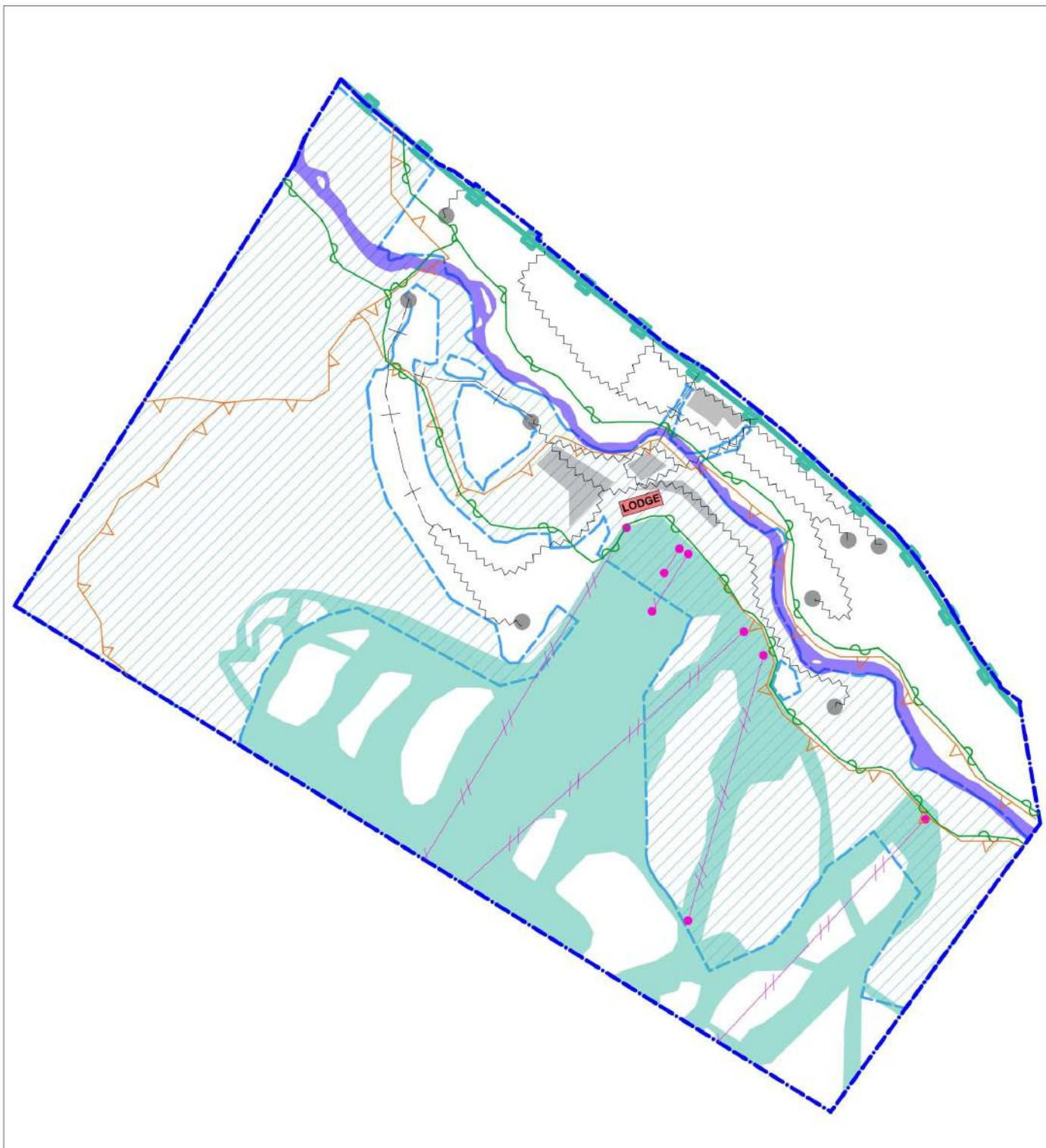
Yttre gräns planområdet
Branta partier ej lämpligt för byggnation
Områden med samlad fjällvegetation som björkar



Gräns för planområdets kärna
Vatten året runt
Ungefärlig gräns till kallfjället



Schematisk respresentation av befintlig skilodge byggnad
Myrmark
Alpin pist



Schematiskt representation av kartutsnitt med nulägesbeskrivning av kommunikationer.
Nedan redovisas enbart inom planområdet men kan sträcka sig vidare utanför den blå linjen.

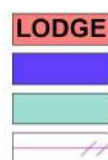
Skala 1:6 000 (A3)



Yttre gräns planområdet
Riksväg 84
Väg för fordon
Ny väg/bro under anläggande
Vändplats eller återvändsplats



Gräns för planområdets kärna
Skoterled
Led för längdskidor
Sommarleder är inte markerade
Större besöksparkeringsområden



Schematisk representation av befintlig skilodge byggnad
Schematisk representation av Tännån
Alpin pist
Skidlif

Översiktsplan för Härjedalens kommun, antagen 2020-06-20

Följande är ett urval från översiktsplanen som bedömts beröra aktuellt planområde. Kommunens avsikt är att bibehålla en god service och utveckla där det växer. Från medborgarundersökning 2016 framkom att framförallt kommunikationer, bostäder och arbetsmöjligheter behöver utvecklas för att bli än mer attraktiv som kommun. Dessa tre teman tillsammans med natur, rekreation och friluftsliv som är den mest värderade kvaliteten ska genomsyra kommunens arbete. Kommunen ska eftersträva följande.

Kommunikationer

Väl fungerande transporter och minskade restider. Hög standard på vägar, gång- och cykelvägar, skid- och skoterleder. Utveckla och ge förutsättningar för kollektivtrafiken. Särskilt bör gång- och cykeltrafik beaktas med tanke på jämställdhet och tillgänglighet.

Bostäder och arbetsmöjligheter

God bebyggd miljö. I första hand ska exploateringar ske i anslutning till orter med samhällsservice och dess omnejd. Kommunens serviceplan ska beaktas vid lämplighetsprövningar ur ett samhällsekonomiskt perspektiv, gällande bebyggelse på landsbygden. Vissa områden kan anses vara fullt utbyggda för tillfället.

Natur, rekreation och friluftsliv

Storlagen fjällmiljö är särskilt relevant för kommunen och speciella riktlinjer ska följas för bebyggelse i fjällnära områden. Områden för gröna passager och ortsnära rekreationsområden ska tillgodoses för ett rikt och tillgängligt friluftsliv. Samspel mellan natur, exploatering och utveckling är nödvändigt.

För en hållbar utveckling är översiktsplanens ställningstaganden i övrigt att leder ska förstärkas och utvecklas för att främja en hållbar användning av fjällmiljön. Flera olika typer av boende ska erbjudas för att gynna olika socioekonomiska grupper och jämlikhet. Kommunens kulturmiljöer ska värnas. Kan inte dagvattenfrågor hanteras kan inte exploatering komma till stånd. Dagvatten ska hanteras hållbart i första hand lokalt där vegetation, våtmarker och myrmarker bevaras och därmed även motverkar risker för ras och skred. Naturliga dagvattenstråk ska förstärkas och undvikas vid placering av vägar och bebyggelse.

Kommunen är en Samisk förvaltningskommun. Som urfolk och minoritetsgrupp ska kommunen särskilt säkerställa att ge inflytande och delaktighet, motverka diskriminering och utsatthet samt stödja språk och den kulturella identiteten.

Bebyggelse i fjällnära miljöer

Kommunen ska generellt vara restriktiv till bebyggelse som kan upplevas som granne med kalvfället. Med detta menas att kommunen generellt är negativ till bebyggelse eller anläggningar nära kalvfället samt den närmsta fjällskogszone, utom för friluftslivets eller allmänhetens behov.

Gröna passager och tätortsnära rekreation

Balansen mellan exploatering och natur är viktig. Våtmarker och myrområden ska i möjligaste mån undantas från byggas då de fyller en viktig funktion för bevarandet av den biologiska mångfalden.

Anläggningar och åtgärder i anslutning till spår och leder eller utpekade friluftslivsområden bör utvecklas med försiktighet och med hänsyn till områdenas värden.

Riktlinjer bebyggelse

Antalet utfarter mot allmän väg ska begränsas. Vägar ska utföras enligt kommunens styrande dokument för enskilda vägar. Avfall ska hanteras samlat och med goda möjligheter för människor att sortera och vistas trafiksäkert. Val av kärl och utformning ska följa kommunens riktlinjer. Bebyggelser ska samlas i grupper, åtskilda av obebyggda partier som medger genomsläpp och naturupplevelser. Den enskilda platsens bebyggelse, tradition och kultur bör vara vägledande.

Slutsatser i stort

Ovan urval från den kommuntäckande översiktsplanen har bedömts som gällande för planområdet och särskilt har följande slutsatser fastställts.

Planområdet ligger inom en av de utpekade värdekärnorna för natur, rekreation och friluftsliv i kommunen samt bedöms utgöra direkt granne med kalvfället. Planområdet ligger inte i direkt omnejd till ort med samhällsservice och är klassat som landsbygd. Samer bor och verkar inom planområdet och ska särskilt beaktas.



Fördjupad översiktsplan för Tännålen, antagen 2010-05-28

Målen med denna planen var att ge möjligheter för fler bofasta med förutsättningar för fler företag och anvisa lämplig mark för permanentboende. Samtidigt som det planerats för turistiskt boende med hög utnyttjande grad av mark nära liftar och andra strategiska platser framför enskilda fritidhusområden.

Det tredje målet var att bland annat koncentrera bebyggelse i strategiska lägen så att områden med stora natur-, kultur- och friluftsliv kan behållas utan negativ påverkan och förutsättningar för färre biltransporter. Att skapa släpp mellan bebyggelskoncentrationer för leder och stigar.

Samordnad detaljplanering

De olika utbyggnadsområdena som är redovisade på plankartan har inga detaljstuderade gränser. Detta får göras i efterföljande detaljplanarbete. Samma gäller föreslagna lägen för tillkommande liftar och nedfarter. Där nya liftar har föreslagits skall detaljplaneringen omfatta både tillkommande bebyggelse, liftar och nedfarter. Delas detaljplaneringen upp måste den föregås av mer detaljerade dispositionsstudier så att samordningen blir genomarbetad. Därvid skall också beaktas att behovet av ytor och stråk som säkerställer kontakt med omgivning och möjlighet till nära naturupplevelser.

Utsnitt av plankartan redovisas på nästa sida. Nedan följer en sammanfattad beskrivning av områdena inom planområdet för planprogrammet.

Befintligt bebyggelse

I flera äldre områden är det möjligt att förtäta bebyggelsen. Detta prövas genom detaljplan i varje enskilt fall.

BT1 och BT2

Områden för tätare bebyggelse med infrikning på kommersiella bäddar samt alpina anläggningar. Detaljplanering ska samordnas mellan olika delområden genom en samlad detaljplan eller föregås av gemensamt detaljplaneprogram. Avsikten för BT1 var att tillskapa en ny campingplats och cirka 80 lägenheter. För BT2 är syftet att kunna bebygga en sammanhängande bystruktur mellan Svansjöliften och Hamra och möjliggöra en miljövänlig interntrafik med till exempel en skyttelbuss på ett bystråk. Avsikten var att kunna tillskapa ett hotell och cirka 325 lägenheter.

Passage och skidbacke

Passager är områden som är viktiga för friluftslivets behov av passager från bebyggelseområdena och ut på fjället. Ingen ny bebyggelse bör tillåtas. Inom område för skidbacke tillåts bebyggelse enbart för liftanläggningarnas behov.

Vägar

Även framledes kan man förvänta att en stor del av gästerna till området använder egen bil. För att minska de interna trafikrörelserna inom området och därmed miljöbelastningen är huvuddelen av de föreslagna tillkommande utbyggnadsområdena belägna med bra ski-in/ski-out-förutsättningar.

Planen innehåller inga nya huvudvägar, den föreslagna utbyggnaden bedöms kunna klaras med befintligt huvudvägssystem. För Hamra alpina byar skisseras ett delvis nytt trafiksystem mellan väg 84 och skidanläggningarna. Detta på grund av att en tätare bebyggelse föreslås och behov finns av såväl nya tillfarter och broar över Tännån som ett bystråk för skyttelbuss och gångtrafik längs Tännån. Läge och omfattning av detta trafiksystem får klarläggas i kommande detaljplanering eller i en särskild dispositionsplan som grund för detaljplaneringen.

Gällande detaljplaner

Inom området för planprogrammet finns idag 12 gällande detaljplaner framtagna mellan 1979 och 2013. Detaljplanernas utbredning redovisas med planens beteckning och om eller när genomförandetiden löper ut, i eget kartutsnitt på sida 16. I kartutsnittet på sida 17 markeras även utbyggda och outbyggda byggrätter.

En detaljplan kan normalt inte ändras förrän dess genomförandetid löpt ut. Detta är en trygghet både för markägare och sakägare som under genomförandetiden vet vad som får och kan uppföras på platsen. De fem senast antagna detaljplanerna har genomförandetid till mellan 2023 och 2028. Förändringar i dessa planer under genomförandetiden kan enbart genomföras om sakägare inom detaljplanerna inte är emot. Att planlägga exempelvis en gata eller naturmark i en ny detaljplan för tydlighet och för att säkerställa genomförande och i princip samma området med samma användning i gällande detaljplan med genomförandetid bör vara möjligt.



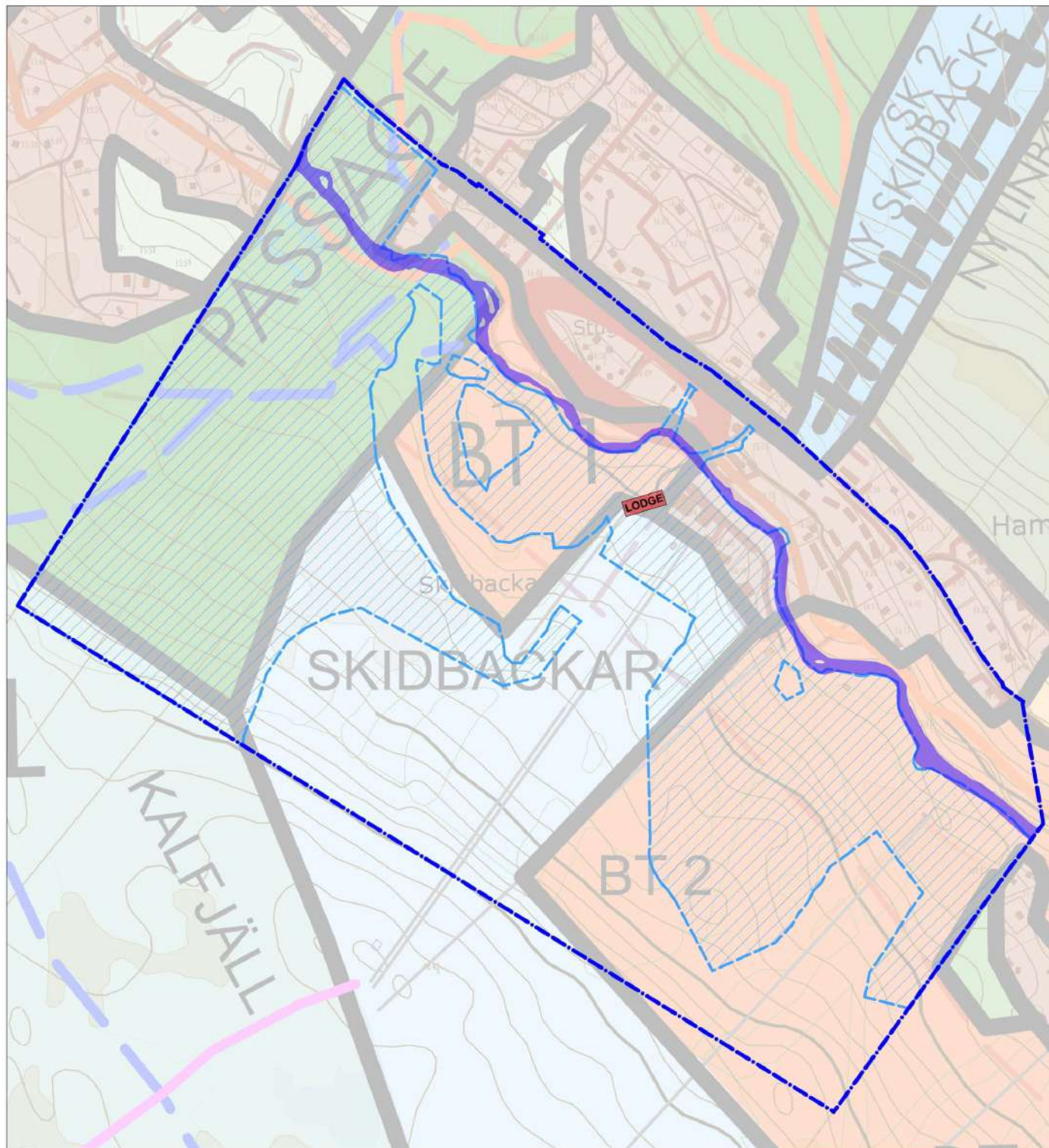
FÖRDJUPAD ÖVERSIKTSPLAN FÖR

TÄNNDALEN

Härjedalens kommun, Jämtlands län

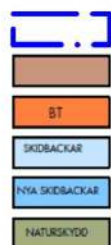
ANTAGANDEHANDLING

2010-05-28



Schematiskt representation av kartutsnitt med den fördjupade översiktsplanens planförslag. Nedan redovisas enbart inom planområdet men kan sträcka sig vidare utanför den blå linjen.

Skala 1:6 000 (A3)



Yttre gräns planområdet

Befintlig bebyggelse

BT
Ny tätare bebyggelse, 2-4 vån, samt skidbackar och liftsystem. Krav på samordnade detaljplaner.

SKIDBACKAR
Befintliga skidbackar och liftsystem

NYA SKIDBACKAR
Nya skidbackar och liftsystem

NATURSKYDD
Naturreservat och/eller Natura 2000-område



Gräns för planområdets kärna

PASSAGE
Passager för skid-, skoter- och vandringsleder

KALFJÄLL
Kalfjäll för rekreation. Endast bebyggelse för markägares fiskebehov.

Utgångspunkt för skid- och skoterspår med parkering och service. Område för service och handel

Skoterled

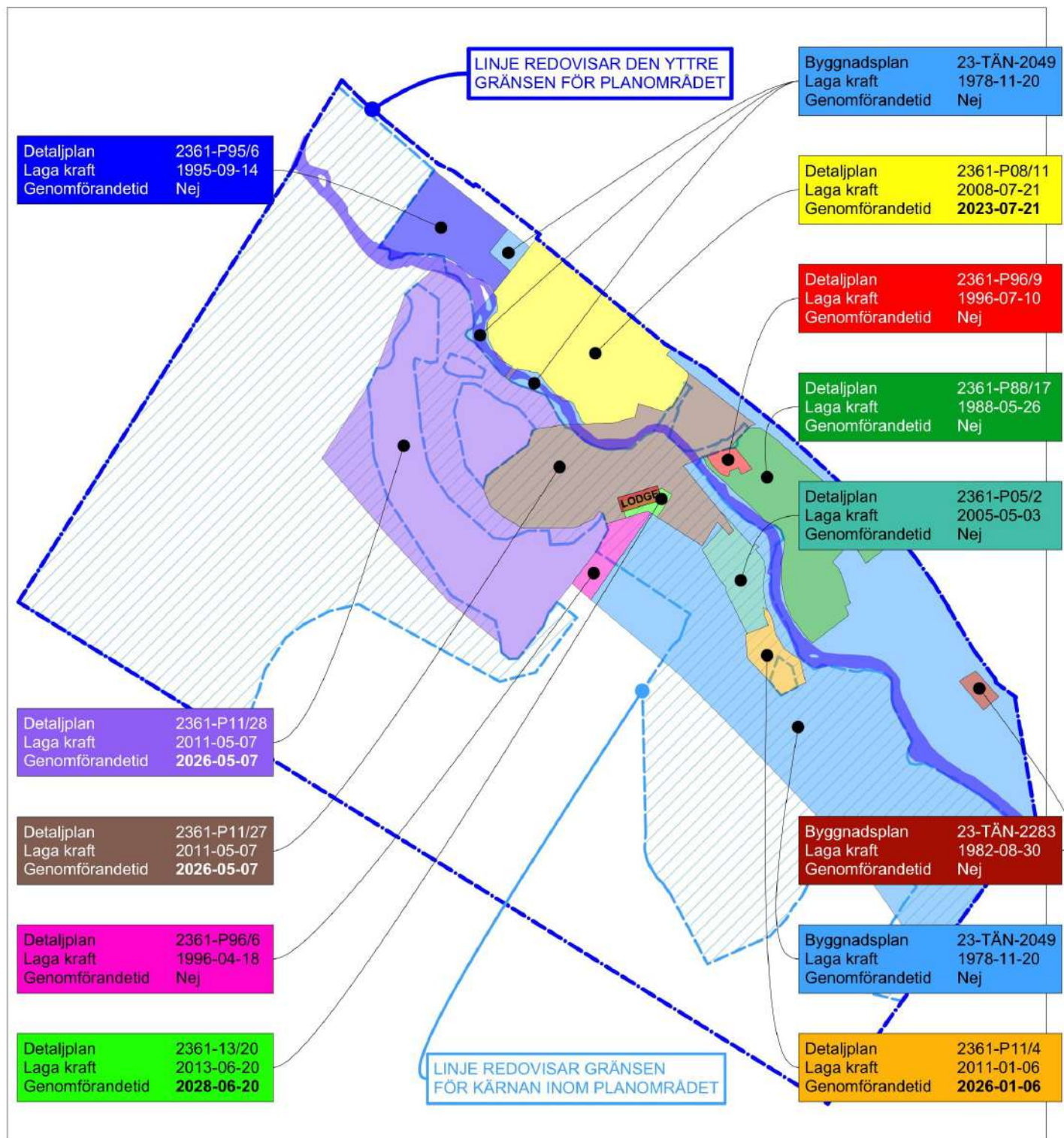
Sommar- och vinterled

Nordic Ski-spår



LODGE
Schematisk representation av befintlig skilodge byggnad

Schematisk representation av Tännån



Schematiskt representation av kartutsnitt med befintlig detaljplaner redovisade.
Nedan redovisas enbart inom planområdet men kan sträcka sig vidare utanför den blå linjen.

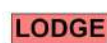
Skala 1:6 000 (A3)



Yttre gräns planområdet



Gräns för planområdets kärna



Schematisk representation av befintlig skilodge byggnad



Schematisk representation av Tännån



Schematiskt representation av kartutsnitt med byggrätter inom befintlig detalplaner redovisade. Nedan redovisas enbart inom planområdet men kan sträcka sig vidare utanför den blå linjen.

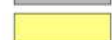
Skala 1:6 000 (A3)



Yttre gräns planområdet



Ej utbyggd byggrätt



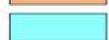
Bygglov inskickat



Gräns för planområdets kärna



Bygglov beviljat



Utbyggd byggrätt



Schematisk representation av befintlig skilodge byggnad



Schematisk representation av Tännån

Riksintressen

Ett riksintresse är ett område som bedöms ha så stora värden att det är av betydelse för landet som helhet. Riksintressen är ett sätt för staten att påverka och bevaka intressen av särskild nationell betydelse inom samhällsplaneringen. I planprocessen är riksintressena ett underlag vars värden och potential ska vägas mot varandra och andra allmänna intressen. Riksintressen väger dock generellt sett tyngre än andra allmänna intressen. Utgångspunkten är att riksintresset har ett värde som kan utvecklas till något attraktivt.

Riksintressen definieras och regleras i miljöbalkens 3 och 4 kapitel, och Länsstyrelsen bevakar att kommunen i sin planering tillgodoser riksintressena. Områden som är av riksintresse kan både vara av bevarandekaraktär och nyttjandekaraktär, exempelvis naturvård som bevarande och vindkraft nyttjande.

Riksdagen har beslutat riksintressena som finns i 4:e kapitlet miljöbalken. Riksintressemyndigheterna beslutar över de som regleras i 3:e kapitlet miljöbalken. Det finns totalt tolv myndigheter som ansvarar för riksintressen, till exempel Naturvårdsverket och Trafikverket. Områden som regleras i tredje kapitlet ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra att de nyttjas för ett visst ändamål respektive åtgärder som påtagligt kan skada ett områdes värde. Ofta används påtaglig skada som en samlingsbeteckning för såväl påtagligt försvåra som påtaglig skada.

Inom eller i direktanslutning till planområdet berörs nedan riksintressen som ska tas hänsyn till. Det finns även ett Natura2000 område 4:8 Miljöbalken Sydöst en bit från planområdet.

Rennäringen kärnområde 3 kapitlet 5 § Miljöbalken

Kärnområden är områden som utgör kraftcentrum inom samebyn. Sådana bör skyddas därför att de har en total kvalitet som har avgörande betydelse för möjligheterna att varaktigt bedriva renskötsel inom samebyn. Gränserna för riksintresseområden är inte absoluta, utan indikerar att värden eller egenskaper av högt allmänt intresse enligt Miljöbalken.

Ruvhten Stije har nio olika kärnområden. Planområdet omfattas av det andra kärnområdet; Vättafjället/Rödfjället/Brattnet. Bustvålen, Skedbofjället och Storvålen ligger i områdets södra del och fungerar som effektiva uppsamlingsområden. Dessa höjder och området närmast norr om detta används under vår, höst och förvinter. Området har bra lavbete och renarna kan ströva runt i området en längre tid. Norra delen av område två används under vår och höst och utgör kalvnings- och brunstland. På grund av rovdjurstrycket har funktionen som kalvningsland blivit begränsad.

Det finns civilrättsliga mål som hanterat betesrätten. Bland annat Härjedalsmålet från 2004 där bevisbördan hamnade på samerna att berörda områden uppfyllde kriterierna för urminnes hävd. Detta innebär att på privata markägares fastigheter krävs avtal för betesrätt. Domen har inte prövats i högsta domstolen.

Oavsett domars resultat är riksintresseanspråk en del av Miljöbalken och svensk lagstiftning där marken pekats ut som viktigt allmän intresse för att kunna bedriva rennäring och det är den möjligheten som kommunen ska bevaka i planeringen. Riksintresseanspråken prövas genom exempelvis plan- och bygglagen.

I kommunens översiktsplan beskrivs att kommunen inte bedömer anspråken kring rennäringen som gällande. I granskningsyttrandet från Länsstyrelsen till översiktsplan framkom att Länsstyrelsen inte delar kommunens bedömning. Anspråket behöver därmed prövas vidare i detaljplaneringen som planprogrammet är en del av. Riksintresset reglerar inte hur åtkomsten eller rättigheten att använda marken ska hanteras. Precis som övriga riksintressen.

Friluftsliv 3 kapitlet 6 § Miljöbalken

De områden som pekats ut som riksintresse för friluftsliv har stor betydelse för människors utvistelse. I dessa områden ska kommunerna ta hänsyn till friluftslivet i översikts- och detaljplanering.

Kommunikationer 3 kapitlet 8 § Miljöbalken

Riksintressen för väg har stor betydelse för de nationella kommunikationerna på grund av dess överordnande funktion och det är betydelsefullt att dessa funktioner värnas på lång sikt. Kommunen har ett ansvar att värna om att de nationella och regionala vägarnas funktion upprätthålls i ett långt tidsperspektiv. Trafikverket ansvarar för den långsiktiga planeringen och är också huvudman för dessa vägar. Inom planområdet har riksväg 84 berörts. Från 2022-09-26 är inte riksväg 84 längre ett riksintresse.

Turism och rörliga friluftslivet 4 kapitlet 2 § Miljöbalken

Turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen ska beaktas vid bedömning av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön.

Farligt gods

Riksväg 84 är en led för farligt gods. Det är viktigt att utreda risker med hänsyn till transporter av farligt gods. Befintliga och planerade verksamheter, objekt och miljöer som kan medföra en fara för sin omgivning ska inventeras. Metoder för riskhänsyn i den fysiska planeringen utgörs av riskreducerande åtgärder som lämplig lokalisering, skyddsavstånd, utformning och placering av byggnader samt tekniska åtgärder. Hälsa och säkerhet ska säkerställas samtidigt som riksintresset för kommunikationer inte ska löpa risk för påtaglig skada.

Den svenska alpina biogeografiska regionen

Europa har flera stora bergskedjor som sträcker sig över de flesta av länderna. Inom EU ingår sju av de längsta och högsta bergskedjorna i den alpina biogeografi ska regionen. Livsmiljöer och arter som förekommer varierar snabbt med höjden. Som jämförelse motsvarar en förflyttning på 100 meter uppåt i bergen en förflyttning om 100 kilometer på låglandet. Detta är en av förklaringen till den rika och varierade biologiska mångfalden som finns i regionerna. För djurlivet har regionerna blivit en viktig fristad för många arter som tidigare fanns i större antal på låglandet. Dessa djur kan vara vargar, björnar och örnar.

Skanderna, där Sverige ingår har de äldsta bergen i den alpina regionen. Väderförhållandena är generellt mycket hårda med temperaturer omkring noll under större delen av året. Detta har lett till att mer än hälften av Skanderna är utan träd. Istället täcks vidsträckt områden av höglandsvegetation som domineras av typiska hedarter som ljung, olika gräsarter och starr. Det förekommer sällsynta ranunklar och vallmor på fläckar där jorden är rik och funktigheten hög. Där det finns permafrost kan även palsmyrar växa.

Den svenska alpina biogeografiska regionen fortsättning

På de högre höjderna blir växtligheten så gles att en stor del av landskapet domineras av kala klippor och stenblock. Endast ett fåtal kärlväxter kan överleva här. Längs trägränsen förekommer fläckar av dvärgbjörk och subarktiska videbuskar. Längre ned på fjällen täcks slutningarna med fjällbjörk.

Artmångfalden i Skanderna är relativt liten jämfört med i andra alpina bergsområden. Men bergskedjan är ändå en livsviktig del av Europas biologiska mångfald på grund av sin enorma storlek och ofördärvade natur. Det är en av få platser i Europa med extremt låg exploatering. Totalt är det 44 livsmiljöer, 29 växter och 18 djurarter som förtecknas i habitatdirektivet som finns här.

Det är knappast förvånande att den mänskliga närvaron i Skanderna är mycket liten. Viss verksamhet, som fördämning av älvar för vattenkraft, intensivare renskötsel och minskat sommararbete, har varit skadlig på lokal nivå. De alpina skidsystemen med sin stora påverkan på naturen med liftar och nedfarter kan på lokal nivå också vara skadlig.

Kulturminneslagen

Lämningar efter samisk verksamhet är liksom alla andra fornlämningar skyddade enligt Kulturminneslagen (sfs 1988:950). Lagskyddet innebär bland annat att alla ingrepp i fornlämningen; att förändra, täcka över eller ta bort; kräver tillstånd från länsstyrelsen. Lagskyddet gäller automatiskt, det behövs alltså inget särskilt beslut för att det ska träda i kraft. Det står inte angivet i lagen hur gammal en lämning ska vara för att betraktas som en fornlämning. Exempel på vanliga fornlämningar i samiska miljöer är kåtatomter, mjölkgröpar, bengömmor, gravar och offerplatser.

Fornlämningar

Känd fornlämning inom planområdet är L1946:8269 Plats med tradition. I Inventeringsbok från 1974 benämns platsen som Stugåsen och beskrivs som som följer. Enligt Alfred Busk i Funäsdalen, skulle ryggen fått mitt namn, Stugåsen, av att det först funnits en övernattingsstuga nedanför densamma vid ån, i vilken människor som färdades på isen upp för ån kunde söka skydd. Möjligen även vid sommartrafik. Den gamla länsvägen går mellan ryggens fot och ån.

Vattenförekomst

Tännån (WA89076391) är en naturlig vattenförekomst inom planområdet. Tännån är cirka 10 kilometer lång och huvudavrinningsområdet är Ljusnan.

Enligt Länsstyrelsen vatteninformationssystem Sverige klassade den ekologiska statusen som otillfredställande och den kemiska statusen som uppnår ej god. Den ekologiska statusen kan härröras från vattenkraft och den kemiska statusen berår på för höga värden av Bromerade difenyletrar (PBDE) och kvicksilver (Hg), baserat på en nationell klassificering som gjorts av Vattenmyndigheterna. I riskbedömning från 2020 befaras att god status inte kan uppnås till 2027.

Strandskydd

Inom 100 meter från vattendrag gäller generellt strandskydd och ingrepp med nya vägar, parkeringar, bebyggelse eller liknande behöver dispens eller upphävas genom detaljplan.

Särskilt skäl för att upphäva strandskyddet i programområdet kan vara en eller en kombination av fler punkter enligt miljöbalken 7 kapitlet 18 c §. Det finns totalt sex särskilda skäl och nedan har bedömts kunna prövas i kommande detaljplanering om upphävande av strandskyddet endast om det område som upphävandet eller dispensen avser:

1. redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften,
4. behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen inte kan genomföras utanför området, eller
5. behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området.

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen, LIS

Inom områden som kommunerna har pekat ut som områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen får man, förutom de skäl som anges i miljöbalken 7 kapitlet 18 c §, även tillämpa skälen som anges i miljöbalken 7 kapitlet 18 d §.

Inom dessa områden kan bebyggelse, anläggningar eller åtgärder som långsiktigt bidrar till landsbygdens utveckling ses som särskilda skäl att ge dispens från strandskyddet eller upphäva det i samband med detaljplanering. En förutsättning är att tillgången till strandområden för allmänheten och livsvillkoren för djur- och växtliv vid stränderna i övrigt i det aktuella området är tillgodosedd på lång sikt.

Inom översiktsplanens område har ett sådant LIS-område avgränsats, nämligen längs Tännån mellan Hamra och Svansjöliften. Se vidare kartutsnitt på nästa sida. Länsstyrelsen hade inga synpunkter på området i sitt granskningsyttrande.

Vatten och avlopp

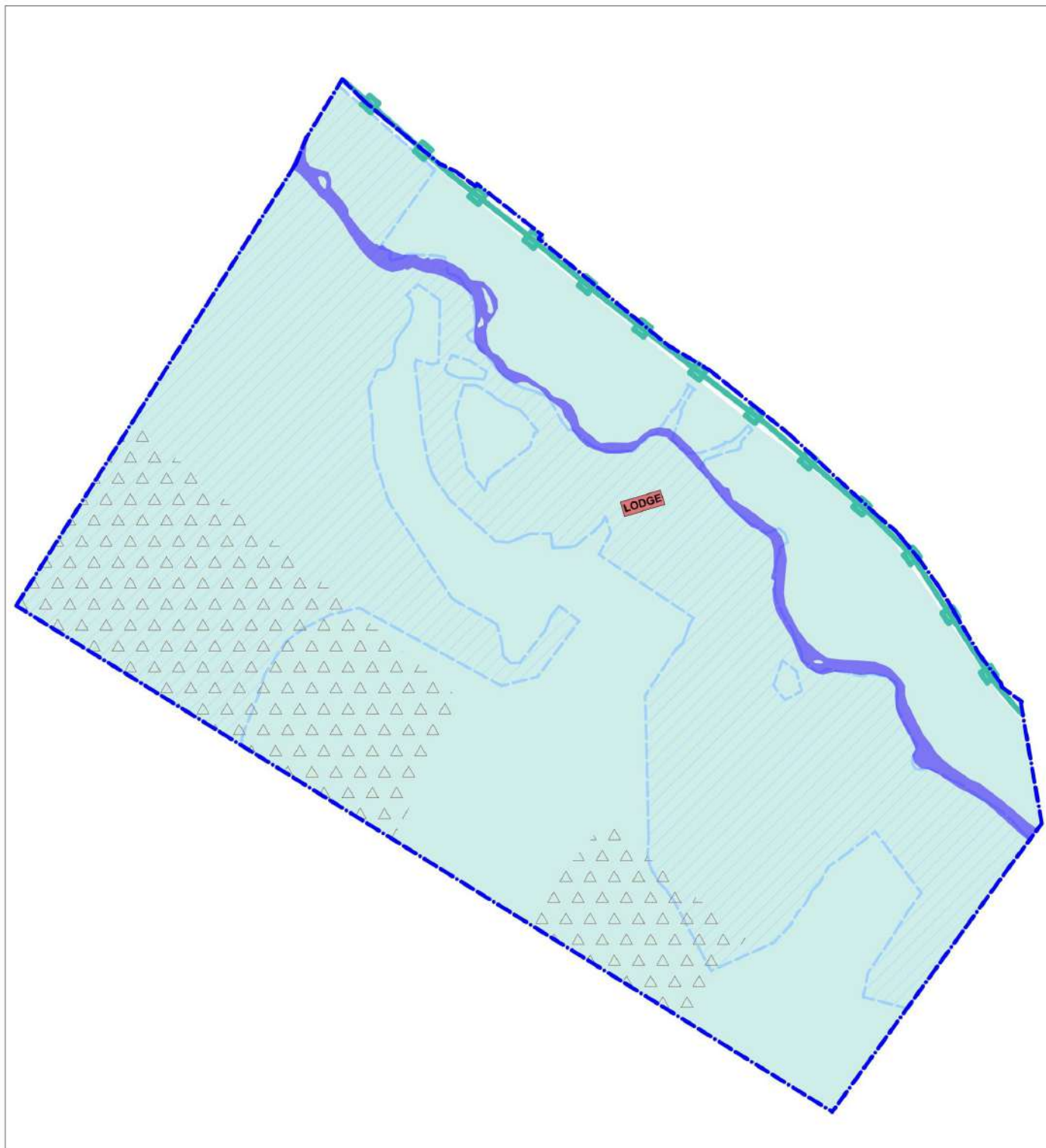
I princip är alla byggnader och anläggningar inom planområdet anslutna till kommunens vatten- och/eller avloppsnät. Kommande byggnation ska anslutas till kommunens vatten- och avloppsnät.

Dagvatten

Det finns inga kända dagvattenanläggningar för fördröjning och rening inom planområdet. Kring hotellet och den stora myren finns dagvattenledningar som leder vattnet till Tännån.

Avfall och återvinning

Vid brofästet på sydvästra sidan om Tännån finns en anläggning för sortering av förpackningar. I övrigt är vissa hushåll anslutna till kommunal avfallsanläggning men majoriteten via egna avfallsstationer för hushållssopor.

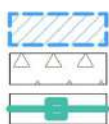


Schematiskt representation av kartutsnitt med gränser för riksintressen redovisade.
Nedan redovisas enbart inom planområdet men kan sträcka sig vidare utanför den blå linjen.

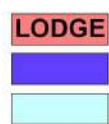
Skala 1:6 000 (A3)



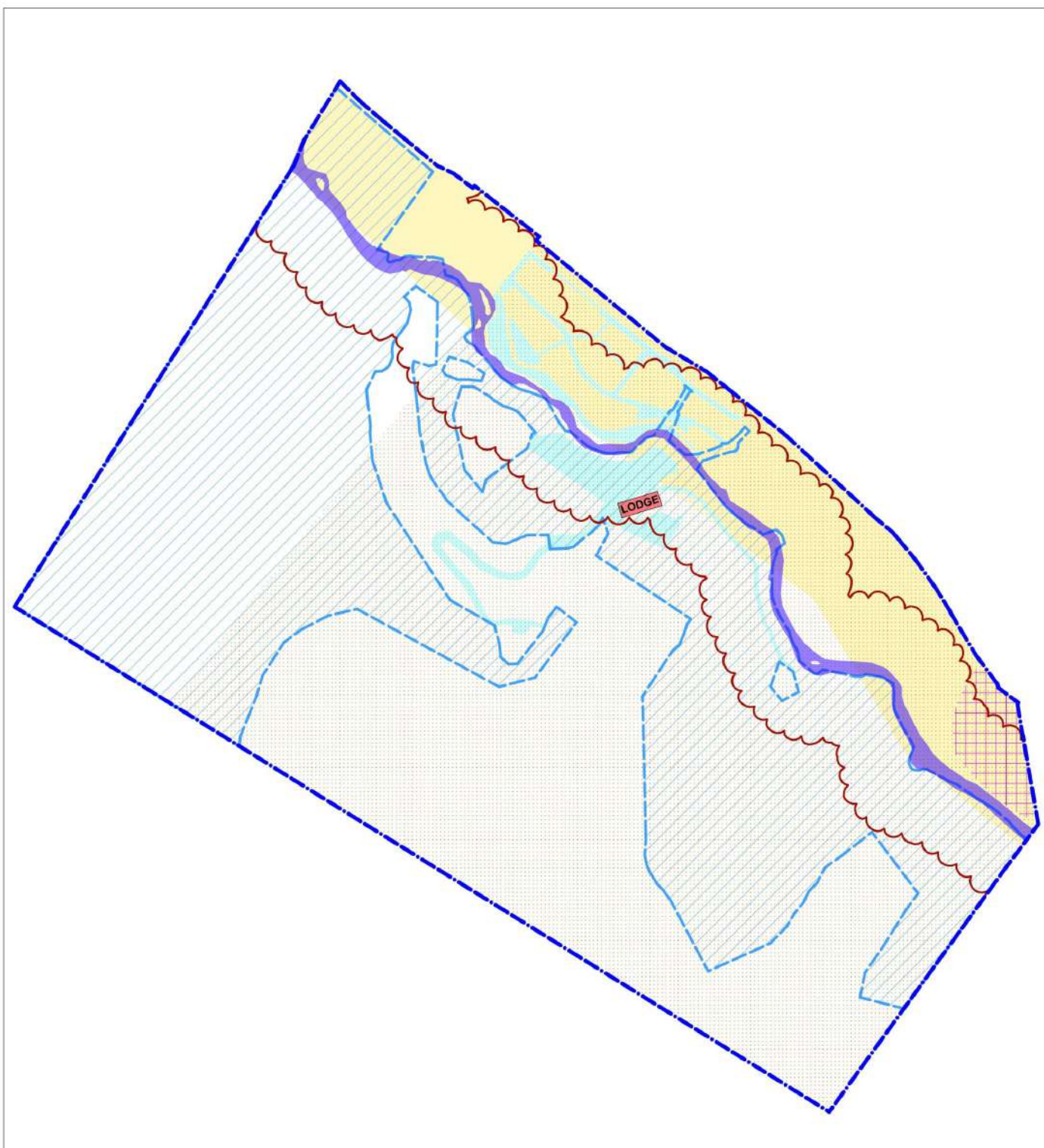
Yttre gräns planområdet
Den svenska alpina biogeografiska
regionen omfattar hela planområdet
Riksintresse turism och rörliga friluftslivet
omfattar hela planområdet



Gräns för planområdets kärna
Riksintresse rennäringsen kärnområde
Riksintresse kommunikationer
Riksväg 84

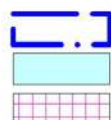


Schematisk representation av befintlig
skilodge byggnad
Schematisk representation av Tännån
Riksintresse friluftsliv
Gränsen följer ungefärligt riksväg 84



Schematiskt representation av kartutsnitt med gränser för förutsättningar redovisade.
Nedan redovisas enbart inom planområdet men kan sträcka sig vidare utanför den blå linjen.

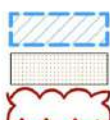
Skala 1:6 000 (A3)



Yttre gräns planområdet

Gemensamhetsanläggning med rådighet

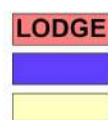
Område för fornlämning



Gräns för planområdets kärna

Område för Landsbygdsutveckling i strandnära lägen, LIS

Strandskyddat område 100 meter
Tännån



Schematisk respresentation av befintlig skilodge byggnad

Schematisk representation av Tännån

150 meter riskområde från farligt godsled

Samers rätt till sin kultur, som nationell minoritet och urfolk

Enligt svensk lag finns ett grundlagsskydd för samisk urfolkskultur, RF 1:2 st 6. Minoritetslagen enligt nästa avsnitt. Lag (2009:66) om konsultation i frågor som rör det samiska folket.

Detta innebär att det samiska folkets möjlighet att behålla och utveckla sitt kultur- och samfundliv ska främjas. Det allmänna har ett särskilt ansvar och skyldighet för att skydda de nationella minoritetsspråken och minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur.

Inom internationell rätt finns Europarådets Ramkonvention om skydd för nationella minoriteter och Språkstadgan. Även FN:s konvention om politisk och medborgerliga rättigheter artikel 27 (rätten för minoriteter till sin kultur), Barnkonventionen artikel 30, Rasdiskriminering och Urfolksdeklarationen är tillämplbara.

Detta innebär att parterna åtar sig att främja de förutsättningar som är nödvändiga för att personer som tillhör nationella minoriteter skall kunna bibehålla och utveckla sin kultur och bevara de väsentliga beståndsdelarna av sin identitet, nämligen religion, språk, traditioner och kulturarv. Främja syftar till målet att nå ett samhälle med flera kulturer som leder till ett berikande mångfald i stället för splittring och konflikter. En förutsättning för detta är att kommunen är medveten om behoven hos personer som tillhör nationella minoriteter, vilka i detta planarbete är det samiska folket.

Minoritetslagen

4 och 5 §§ i Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk kallas ibland kort för minoritetslagen. Denna lag gäller bland annat för myndigheter på kommunal nivå och omfattar samtliga fem nationella minoriteter. Berg och Härjedalens kommuner är samiska förvaltningskommuner och har därmed ett ansvar att efterleva lagstiftningen.

Grundskyddet i lagen ska tolkas och tillämpas "i ljuset av" innehållet i internationell rätt om mänskliga rättigheter för minoriteter och urfolk så att skydden får genomslag i praktiken. Detta innebär i praktiken att kommunen ska skydda och främja det samiska språket och främja samers möjlighet att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Samer har rätt till inflytande i frågor som berör dem i exempelvis frågor som traditionell samisk mark och språk. Avsikten med dessa principer är att uppnå effektiv jämlikhet mellan samer och majoritetsbefolkningen och särskilda positiva åtgärder krävs för att nå målet.

Samers rätt till inflytande

Enligt lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk § 5 ska förvaltningsmyndigheter ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt som möjligt samråda med minoriteterna i sådana frågor. Synpunkter och behov ska beaktas i myndigheternas beslutfattande.

I Konsultationslagen, 1 och 2 §§ beskrivs för att främja det samiska folkets inflytande över sina angelägenheter ska förvaltningsmyndigheter konsultera samiska folkets företrädare innan beslut fattas i ärendet som kan få särskild betydelse för samerna.

I internationell rätt beskrivs det vidare i Ramkonventionen, artikel 15 att parterna skall skapa nödvändiga förutsättningar för att den som tillhör nationella minoriteter effektivt skall kunna delta i offentliga angelägenheter, särskilt sådana som berör dem. Detta innebär enligt kommunens bedömning att det inte räcker med en formell rätt att yttra sig. Det ska innebära reella möjligheter för personer som tillhör nationella minoriteter att ha ett betydande inflytande på beslut som fattas och att resultatet speglar deras behov på ett adekvat sätt. Kommunen ska sträva efter att fatta beslut som personer som tillhör minoriteterna kan ställa sig bakom.

Detta betyder också att politiker måste lyssna till samers synpunkter innan beslut fattas som går samer emot. Kunskaper hos politiker och tjänstemän om samiska behov av mark och vatten för renskötsel och annan samisk markanvändning behövs för att veta när kommunen ska ge möjlighet till inflytande.

Samråd

Enligt lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk ska samråd ske genom att förvaltningsmyndigheten för en strukturerad dialog med de nationella minoriteterna i syfte att kunna beakta deras synpunkter och behov i myndighetens beslutfattande.

Planering av samråd så de blir effektiva och meningsfulla. Syftet med samrådet och vad som förväntas av deltagarna ska vara tydligt. Underlag till samråden ska skickas till deltagarna i god tid för de ska kunna delta på jämlika villkor. Förutsättningarna för samrådet behöver anpassas till deltagarna, vilket kan innebära vilka tider och på vilka platser samråden ska hållas. Det bör finnas rutiner för hur deltagarna i samrådet får informationen om den process som följer på samrådet och hur fattade beslut följs upp. (Prop. 2017/18:199, s42 f) Enligt internationell rätt ska formen för samråd vara en dialog med samer så att de verkligen kan påverka myndighetens beslut, med målet att nå överenskommelser som samer och majoritetsbefolkning kan ställa sig bakom.

Påverkan på samers näring och kultur

I kommunens kartmaterial framkommer att Ruvhten sitje är en sameby inom planprogramets område. Samers kultur innebär bland annat att lämna så få spår som möjligt i sitt nyttjande av mark och därmed kan även andra samer ha använt marken historiskt eller har nuvarande behov att nyttja marken.

Fjällen kallas ibland för vår sista vildmark. Men marken är inte alls vild, den har varit nyttjad av människor alltsedan inlandsisen försvann för närmare tiotusen år sedan. Framförallt är "vildmarken" ett samiskt kulturlandskap och ett storskaligt beteslandskap präglad av hundratals år med renbete. Det samiska kulturlandskapet är för många ett helt okänt landskap trots att det omfattar en stor del av norra Sveriges yta.

Ruvhten Sitje

Idag är Ruvhten Sitje en av de sydligaste av Sveriges 51 samebyar. En sameby är en ekonomisk sammanslutning mellan rensköttande samer. Varje sameby har ett byområde för renbete. Indelningen i byområden görs av Sametinget enligt Rennäringslagen 1971. De flesta samebyar flyttar med renarna mellan vinterbeteslanden i skogsområdet till sommarbeteslanden i fjällen, en fjällsameby. Samebyn är också ett geografiskt område, indelat i sommar-, vår-, höst- och vinterbetesmarker.

Ruvhten Sijte fortsättning

Ruvhten Sijte har sina åretruntmarker (renbetesfjäll) inom Härjedalens kommun och vinterbetesmarkerna i Härjedalens och Älvdalens (i Dalarna) kommuner. Samebyns åretruntmarker gränsar i väster mot riksgränsen till Norge. I norr går gränsen från Stor-Ruten till sjön Malmagen. Vidare mot nordost fortsätter gränsen söder om Svansjön och över Rödfjället. Ett skifte ner mot Östersjön ingår i samebybyn, och därefter fortsätter gränsen vidare mot Guotetjakke (Fiskbäcksvålen) till Skomhsån och en bit utmed Övre Mysklan. I samebyn ingår även ett skifte ner mot Tännån, och därefter fortsätter gränsen utmed Övre Mysklan - Kärringsjövalen - Västervattnet - Valman mot Månsvallen för att sedan vika av mot Östra Vattnan, genom sjön och vidare mot Sicklingsmolet - Fisklöstjamen till Stor-Stoåsen. Gränsen fortsätter söderut över Rassberget - Kölsjöfjället - Fruhogna - Storhån - Trolltjärnarna för att sedan vika av mot Pål-Knuttjärnen. Mot nordväst går gränsen till Svenstorp och utmed Stor-Fjätån - Yttre Fjätssjön - Nässjöarna och Rogen till riksgränsen. Därutöver omfattas ett område norr om Malmagen och Fjällnäs med Grönfjället - Stentjärnområdet - Ösjövalen och ett skifte ned mot Malmagen. Se vidare kartutsnittet på nästa sida.

Renskötsel idag

Under första delen av 1900-talet ersattes den intensiva renskötseln allt eftersom av storskalig extensiv renskötsel med fokus på köttproduktion. Mjölkning och daglig vallning har sedan länge upphört. I dag är renhjordarna stora och rör sig över omfattande områden. Tekniska hjälpmedel gör att renskötarna snabbt kan förflytta sig. Det gamla bosättningsmönstret har förändrats. Familjerna är bofasta och renskötarna pendlar mellan hemmet och arbetsplatsen där renarna vistas. I Ruvhten Sijte bor de flesta renskötarna permanent i Brändåsen eller Funäsdalen. Den extensiva renskötseln lämnar nya spår i landskapet - stora beteshagar och anläggningar för kalvmärkning, skiljning och slakt. Bil- och fyrhjulingsvägar leder fram till renskötselaneläggningarna. Det förändrade rörelsemönstret innebär att många av de gamla visteplatserna inte längre har någon användning.

Renskötselåret

Under vintern är Ruvhten Sijtes renar uppdelade i mindre vintergrupper som betar i södra Härjedalen och norra Dalarna. När renarna känner att våren är på väg sätter vandringslusten in och de vill dra iväg till fjälls. Renkorna brukar inte påbörja kalvningen nere på vinterlandet utan väntar tills de är uppe på sina gamla kalvningsland i området Rutfjället - Vättafjället - Rödfjället - Storvålen - Brattriet - Muggdalen. Från kalvningslandet fortsätter renarna sedan mot fjällarna i väster. Under några hektiska dygn i första delen av juli samlas renar och renskötare för kalvmärkning, antingen vid Långbrottet eller på Rödfjället. Sedan följer en period när renarna går i "vildan" och betar för sig själva några veckor. Riktigt varma dagar söker de sig till snölegor i högfjällen där de får svalka och slipper ifrån den värsta insektsplågan.

När hösten närmar sig börjar renarna röra sig igen. I oktober eller början av november är det slakt och skiljning i rengärdet i Sörvattnet. Vandrigen fortsätter och i januari eller februari har man vinterslakt i gärdet vid Haftorbygget.

Därefter skiljs vintergrupperna åt och man återvänder till skogslandet med förhoppning om en bra vinter med tillräckligt med bete och inga rovdjur. Renskötselårets cirkel är sluten.

Tidigare betade samebyns renar ofta på norska sidan om gränsen där det finns fint gräsbete på fjället under somrarna. I dag är riksgränsen stängd med ett renstängsel och renarna får inte längre beta på norsk mark. Längre tillbaka hade man stora vinterslakter i Högvålen. Det kom renuppköpare från olika håll och kanter, hela byn levde upp, det var fest och dans och det gjordes upp affärer.

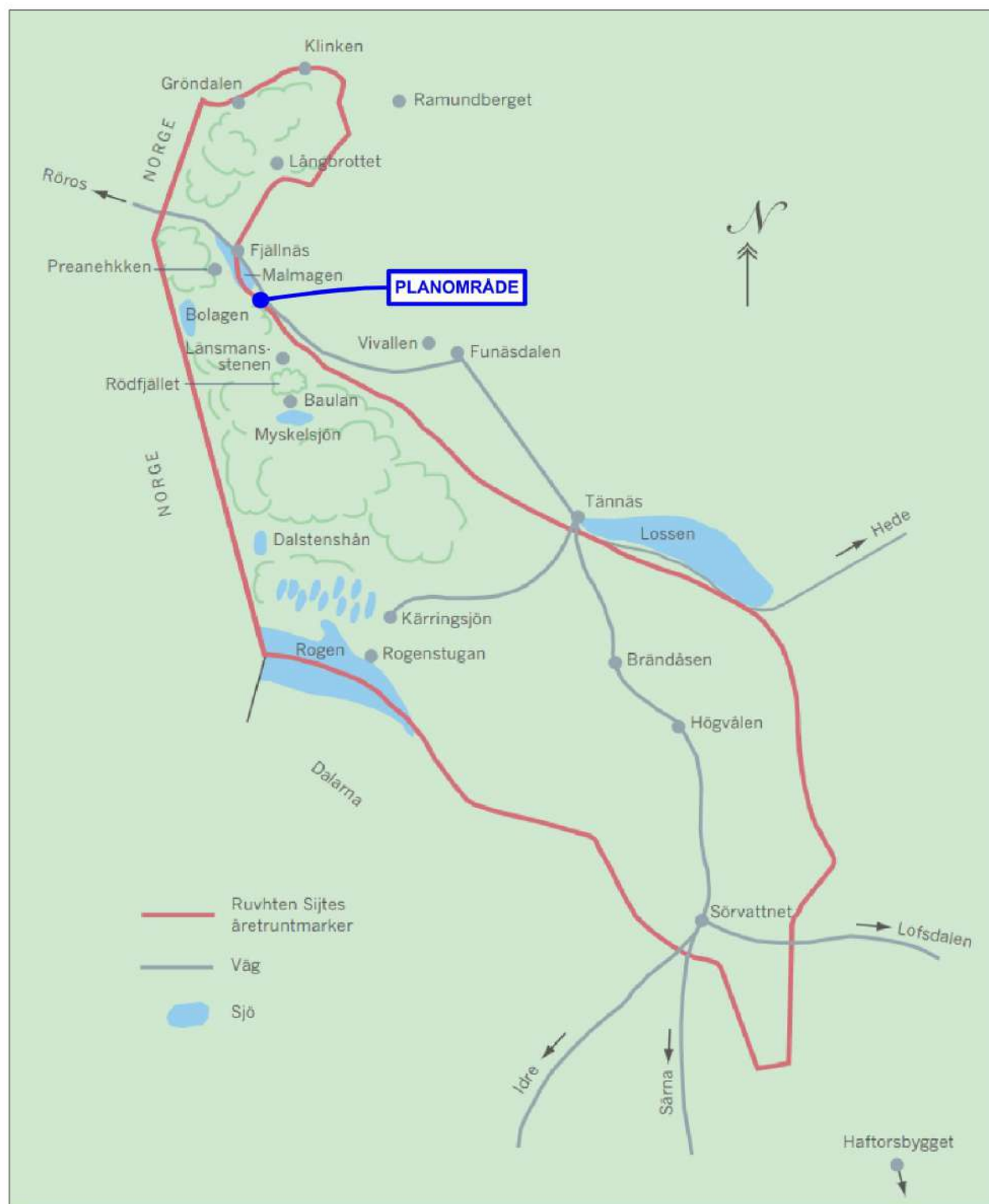
Notera att denna text kan vara inaktuell då rennäringen ständigt utvecklas och anpassar sig efter klimat och andra förhållanden. Vissa platser eller vägar kan därmed idag skilja sig från när denna text togs fram 2013. Kommunen hänvisar till rennäringensanslysen som bilaga till planprogrammet för en aktuell redogörelse.



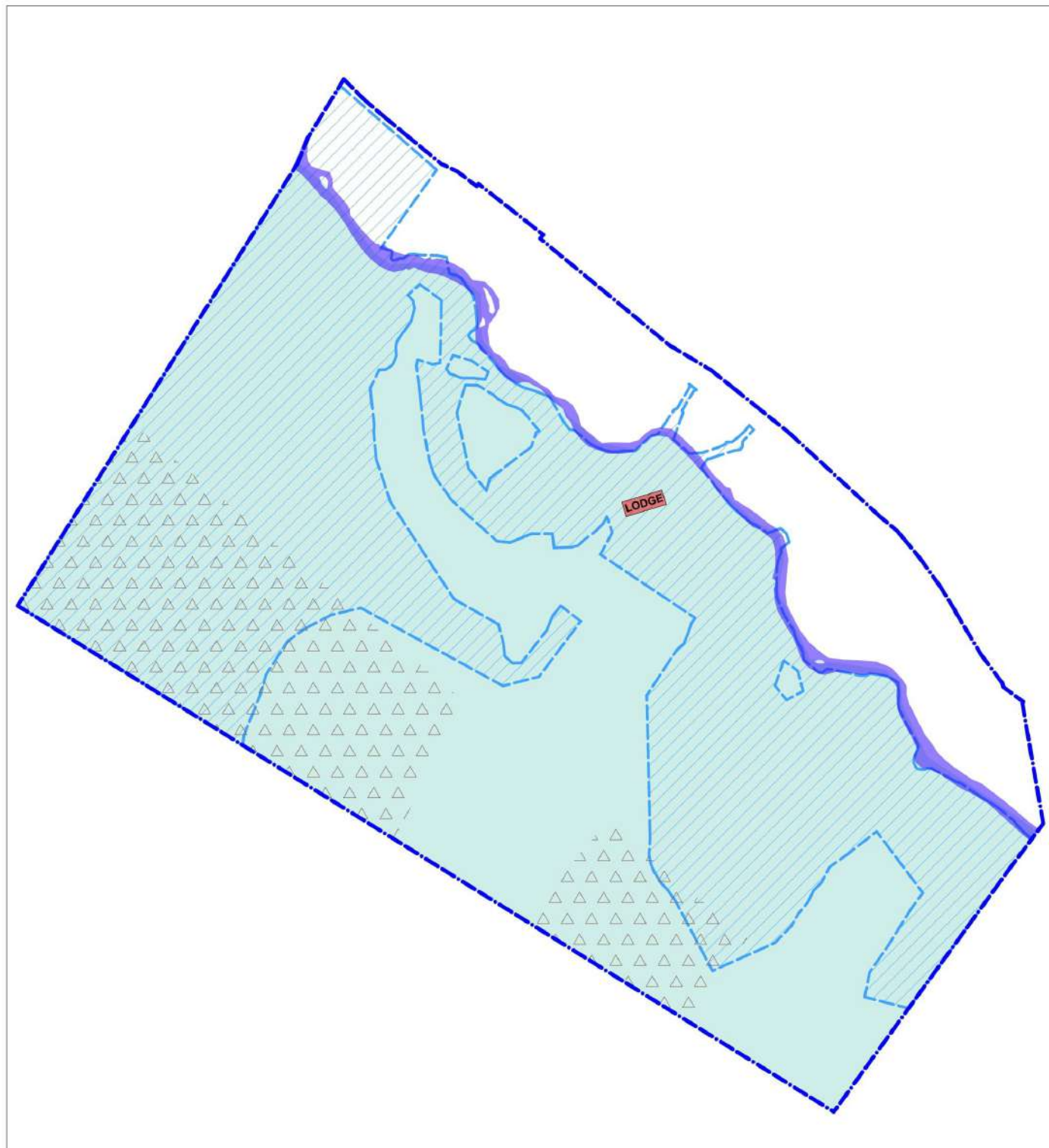
Ruvthie, Rutfjället, som gett samebyn dess nuvarande namn. Fotograf Ewa Ljungdahl.



En renskötselaneläggning för kalvmärkning och skiljning på Rödfjällets södra sluttning. Fotograf Ewa Ljungdahl.



Kartutsnitt redovisar ungefärliga åretruntmarker Ruvhten Sijtes och är hämtade med godkännande från skriften "Ruvhten Sijte - Historia, kulturmiljöer och turism" utgiven 2013 av Gaaltije 15, ISBN 978-91-979433-9-0. Text och bild Ewa Ljungdahl.

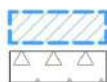


Schematiskt representation av kartutsnitt med gränser för förutsättningar kring samers intressen i kartmaterial tillgängligt för kommunen. Nedan redovisas enbart inom planområdet men kan sträcka sig vidare utanför den blå linjen.

Skala 1:6 000 (A3)



Yttre gräns planområdet
Ruvhten Sitje samebys intresseområde
omfattar hela planområdet
Äret runtmark rennärningen



Gräns för planområdets kärna
Riksintresse rennärningen kärnområde



Schematisk respresentation av befintlig
skilodge byggnad
Schematisk representation av Tännån

UNDERSÖKNING OM BETYDANDE MILJÖPÅVERKAN

Undersökningens syfte

Enligt plan- och bygglagen 5 kap 11 a§ ska kommunen undersöka om genomförandet av detaljplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Undersökningen ska innebära att kommunen identifierar omständigheter som talar för eller emot en betydande miljöpåverkan, och samråder frågan med Länsstyrelsen i Jämtlands län.

I samband med undersökning och samrådet ska frågan om betydande miljöpåverkan avgöras genom ett särskilt beslut av kommunen.

I det fall kommunen beslutar att ett plangenomförande kan antas medföra en betydande miljöpåverkan ska en miljökonsekvensbeskrivning göras, i annat fall ska konsekvenserna för miljön framgå av planbeskrivningen.

Exploatering som kan medföra betydande miljöpåverkan

Enligt plan- och bygglagen 5 kap 11 a§ ska kommunen undersöka om genomförandet av detaljplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Plan- och bygglagen, PBL 2010:900 anger att om en detaljplan möjliggör några av nedanstående åtgärder ska hänsyn även tas till:

- verksamhetens eller åtgärdens utmärkande egenskaper,
- verksamhetens eller åtgärdens lokalisering, och
- de möjliga miljöeffekternas typ och utmärkande egenskaper.

Planeras för

ett industriområde Nej

ett köpcenter, en parkeringsanläggning eller något annat stadsbyggnadsprojekt Ja

en skidbacke, skidlift eller linbana med tillhörande anläggningar Ja

en hamn för fritidsbåtar Nej

ett hotellkomplex eller fritidsby med tillhörande anläggningar, utanför sammanhållen bebyggelse? Ja

en campingplats Nja

en nöjespark Nej

en djurpark Nej

Kommunens kommentarer

Planprogrammet omfattar fem delområden. Inte alla delområden berör ovan punkter. Som helhet föreslås dock en större samlad volym av tillkommande bostäder och nya vägar, parkeringsanläggningar, lift och alpin nedfart.

Riksintressen och områdesskydd

Kommer planen beröra

Rörligt friluftsliv 4 kap. 2§ Ja

Obrutet fjäll 4 kap. 5§ Nej

Skyddade vattendrag 4 kap. 6§ Nej

Natura 2000-områden 4 kap. 8§ Nej

Rennäring 3 kap. 5§ Ja

Friluftsliv 3 kap. 6§ Ja

Naturvård 3 kap. 6§ Nej

Kulturmiljövård 3 kap. 8§ Nej

Energiproduktion 3 kap. 8§ Nej

Kommunikationer 3 kap. 8§ Ja

Totalförsvär 3 kap. 9§ Nej

Strandskyddat område Ja

Naturreservat Nej

Vattenskyddsområde Nej

Biotopskyddade områden Ja

Kommunens kommentarer

Kommunen har beskrivit, utrett och bedömt påverkan på rinksintressena och bedömer att ingen betydande påverkan skapas.

Planförslagets bedömda påverkan

Naturmiljö

Berörs utpekade naturvärden Ja

Finns det kända skyddade arter Ja

Kulturmiljö

Berörs fornlämningar Ja

Berörs kulturhistorisk värdefull miljö Ja

Landskapsbild

Kan planförslaget innebära omfattande påverkan på landskapsbilden Ja

Rekreation och rörligt friluftsliv

Påverkar planförslaget utpekade rekreationsområden Ja

Vatten

Finns det risk för påverkan på sjöar och vattendrag Ja

Finns det risk för påverkan på grundvattnet Nej

Areella näringar

Påverkas åretruntmarker rennäring, jordbruksmark, skogsbruk eller djurhållning? Ja

Djurhållning

Kan projektet innebära risk för lukt från djurhållning Nej

Kan projektet innebära risk att utsättas för allergener från djurhållning Nej

Kommunens kommentarer

Den utökade exploateringen, även om ambitionen är att anpassa den efter landskapet, kommer innebära påverkan på landskapsbilden. Kommunens bedömning är att planbestämmelser som begränsar föreslagen exploatering kan minska denna påverkan. Föreslaget har tagit hänsyn till det rörliga friluftslivet och förstärkt möjligheterna till detta.

Effekter på hälsa och säkerhet

Hälsa och säkerhet

Buller och vibrationer Ja

Risk (farligt gods, miljöfarlig verksamhet) Ja

Ljus Ja

Strålning (radon, eller elektromagnetisk strålning) Nej

Effekter på hälsa och säkerhet fortsättningHälsa och säkerhet

Lukt	Nej
Finns risk för ras, skred eller erosion	Ja
Finns risk att planområdet översvämmas	Ja
Kan ändrad markanvändning göra att andra områden översvämmas	Nej
Förekomst av markföroreningar	Nej
Trafiksäkerhetsfrågor	Ja

Kommunens kommentarer

Trafikbuller och risker för farligt gods finns från och kring riksväg 84 gällande delområde [1]. För övriga områden är industribuller från snökanonsystem och liftar möjliga källor. Belysta alpina nedfarter. Vissa områden framförallt delområde [2] och [4] har branta partier. Att förflytta jord- och bergsmassor, att ta bort vegetation och liknande kan innebära ökad risk för skred och erosion. En liten del av planområdet ligger lågt i närheten till Tännån och kan översvämmas. Den ökade mängden hårdgjorda ytor kommer innebära att dagvatten behöver ta mer plats och hanteras innan den når Tännån. Den större volymen tillkommande besökare eller boende innebär en ökad trafik och säkerhetsfrågor blir aktuella.

Påverkan på miljökvalitetsnormerMiljökvalitetsnormer (MKN)

Påverkas MKN för luft	Nej
Påverkas MKN för yt- och grundvattenförekomster	Nej

Kommunens kommentarer

Planområdet har idag inga problem med luftföroreningar och tillkommande bebyggelse medger en ökad trafik. Eftersom persontrafik på fossila bränslen ska fasas ut enligt politiskt beslut till 2030 bedöms planförslaget inte påverka MKN för luft. För vatten bedöms det finnas goda möjligheter att hantera tillkommande dagvatten innan det når Tännån.

Sammanvägd bedömning

Planprogrammet omfattar fem delområden. Exploateringen föreslås i och i direkt anslutning till ett område som redan är exploaterat och ianspråktaget. Den tillkommande liften och två nedfarterna är av mindre karaktär och i direkt anslutning till skidsystemet.

Då det i dagsläget inte finns någon ordnad dagvattenhantering och att förslaget innebär förbättringar för det rörliga friluftslivet, trafiksäkerhet och att förslaget skapar förutsättningar för ett livskraftigt område längst bort från övriga tätorter i kommunen.

Planprogrammet omfattar fem delområden. Om alla delområden ingår i en detaljplan är kommunens bedömning att en miljökonsekvensutredning kan behöva tas fram i samband med planarbetet. Om mindre detaljplaner som omfattar delar av planprogrammet tas fram beror det på omfattningen och lokaliseringen av dessa detaljplaner om en miljökonsekvensutredning behöver tas fram. Detta får undersökas vidare i kommande undersökningar om betydande miljöpåverkan i respektive detaljplan.

KONSEKVENSER OCH SAMLAD BEDÖMNING

Kommunalt perspektiv

Att samla tillkommande bebyggelse inom redan ianspråktaget område för med sig att kommunen inte behöver dra nya långa ledningar för vatten- och avlopp. Kommunen kan samordna skolskjutsar, hemtjänst och liknande. Underlaget för exempelvis bokbussar, kollektivtrafik och annan service kan samlas till färre platser. Det är många som vill bo och verka i kommunens västra delar och en större förtätning i området bidrar till att skapa fler bostäder där det idag råder stor efterfrågan.

Socialakonsekvenser

Planförslaget innebär att alla tillkommande bostäder placeras inom gångavstånd till kollektivtrafik och utbudet av service, handel och upplevelser som finns i området. Behovet av egen bil för att kunna bo och verka i området minskar därmed. Detta innebär att människor med olika förutsättningar kan leva och bo inom planområdet.

Området kommer bli likt en bykärna i täthet och skapar förutsättningar för ett utökat föreningsliv och möjligheten att träffa andra människor på ett enkelt sätt. Den besöksintensiva verksamheten som bedrivs och det förväntade stora utnerlaget av människor bidrar även till att motverka ensamhet och utanförskap.

I och med utveckling och ökade markvärden kan det innebära att grupper med mindre goda ekonomiska förutsättningar trängs ute. I kommande detaljplanering behöver möjligheterna utredas för att styra användningen av byggrätt till exempelvis tillfälligt boende - vandrarhem.

Barnperspektivet

Området föreslås skapa fler gång- och cykelstråk samtidigt som trafik miljön förväntas med förslaget bli säkrare. Detta tillsammans med att placera en ny kollektivtrafik hållplats vid centumbildning bedöms ge förutsättningar för att barn och ungdomar ska kunna förflytta sig säkert på egen hand.

Med fler människor i rörelse förväntas också otrygga platser kunna minskas och skapa en ökad trivsel och trygghet. Fler människor innebär också fler barn och ungdomar och fler kompisar och förutsättningar för minskat utanförskap.

Kommande planarbete behöver också undersökamöjligheterna till friluftaktiviteter för personer med nedsatt rörlighet och barnfamiljer som inte kan eller vill gå långa turer.

Ekonomiskakonsekvenser

Med stora ambitioner och utbyggnad av gång- och cykelvägar, leder och broar med mera kommer också stora kostnader både för utbyggnad och drift. Kommande detaljplanering behöver fortsatt undersöka vad som är realistiska utbyggnadskrav i förhållande till markvärden, drift och intäkter. Exploatör kommer få kostnader för utbyggnad enligt planförslaget. Kommunen kommer få kostnader för utbyggnad av vatten och avlopp samt hämtning av avfall och förpackningar. Dessa kostnader beräknas ha täckning för i de taxor som kommunen tar ut.

Påverkan på minoritet och urfolks näringar och kultur

Den störning som kan uppstå med anledning av ett genomförande av planprogrammet, bedöms vara störd betesro för renen och ett ökat stresspåslag för renskötaren. Dels kopplat till vissa barriäreffekter, dels ett utökat rörligt friluftsliv i fjällområdena väster om Hamra och Svansjöområdet.

Effekterna kan bli att renarna i större utsträckning stressas och skingras inom närliggande betesmarker- och kalvningsmarker, vilket i sin tur kan skapa merarbete och en psykisk stress hos renskötaren. De negativa effekterna sammantaget bedöms kunna bli begränsade vid genomförande av planprogrammet, med en viss negativ påverkan på renskötseln. Planprogrammet bedöms inte direkt bidra till ny fragmentering av renbrukslandskapet, men som ett bidrag till kumulativa effekter kan den fragmentering som redan finns till viss del kunna förstärkas och i ett större perspektiv kunna ge negativa effekter för renskötseln. I kommande planarbeten ska de punkter som finns i rennäringsutredningen och andra synpunkter som kan komma in från samer och andra sakägare beaktas. För att mildra den påverkan som detaljplanerna medför. Detaljplanerna ska så långt som möjligt säkra detta i genomförandet.

Befintlig bebyggelse

Nuvarande restaurang och skidbutik föreslås rivas. I övrigt föreslås inte att andra byggnader rivs.

Många av de befintliga fastigheterna föreslås få nya grannar och det kommer innebära fler trafikrörelser och mer buller och störningsmoment. Samtidigt som underlaget finns för mer service och utbyggnad av nya gång- och cykelvägar med mera.

Framförallt nuvarande skilodge påverkas samt fastigheterna vid skidtorget och lodgen. Förslaget innebär en större påverkan på enstaka fastigheter som beskrivits i texten under förslaget. Lösningar har föreslagits i förslaget. Dessa behöver samråd och utvecklas vidare i kommande planarbete. Det kan finnas fler som anser att påverkan är stor och synpunkter ska beaktas och hanteras i kommande detaljplanering.

Landskapsbilden

Förslaget inom respektive delområde har olika beskrivningar på hur utformningskrav kan ställas i kommande planarbete för att minska påverkan på landskapsbilden. Dessa behöver i kommande planarbete utredas vidare med 3d studier och sektioner.

Kommunikationer

Befintliga vägar föreslås förbättras och i enstaka lägen flyttas. Ingen sakägare bedöms påverkas negativt av detta. Leder föreslås flyttas och justeras så att planskilda korsningar kan tillskapas och att skidor inte ska behöva tas av och på under någon del av längdspåren. Kommande planarbete behöver säkerställa att detta genomförs.

Nya vägar ska i kommande planarbete förprojekteras så att planhandlingarna kan ta hänsyn till vägområde och säkerställa en fungerande vägsträckning som uppfyller kommunens riktlinjer. Vid bäckstråk och framför allt vägtrummor i brant lutning kan en stor eroderande effekt uppstå. Detta behöver hanteras med erosionskydd så att inte snabba vattenflöden åter sig in i tekniska konstruktioner. Vägar, ledningar och byggnader kan komma att påverkas. I förprojektering av vägarna ska det även ingå att föreslå lösningar för detta. Nya anslutningar till statlig väg och beräkningar av tillkommande trafik kommer att utredas vidare i kommande planarbete.

Trafikbuller

I kommande detaljplanering ska en bedömning kring buller från trafik genomföras.

Tekniska funktioner

Förslaget har inte tagit hänsyn till eventuella behov för att kunna placera ledningar. I samrådet med ledningsägare till förslaget kommer dessa synpunkter hämtas in. Kommande planarbete ska beakta och skapa områden i plankartorna för att säkerställa funktionen i ledningsägars synpunkter och önskemål.

Dagvatten

Placeringar av byggnader och vägar har tagit hänsyn till dagvattenstråk och lågpunkter. Vägar har placerats så att svackdiken längs med vägarna kan leda, fördröja, infiltrera och rena dagvatten på vägen mot Tännån.

I kommande planarbete behöver fördröjning av tillkommande dagvatten säkerställas. Det kan vara så att byggrätter eller vägar behöver flyttas för att säkerställa denna funktionen. Föreslagna parkeringar på myrmark behöver också säkerställas att dagvattenfunktionen som tas bort ersätts. I denna utredning ska även föroreningar och slam under byggske och därefter utredas och säkerställas för att inte försämrar statusen och äventyra miljö kvalitetsnormerna på Tännån eller dricksvattentäkten. Utredningen behöver också beskriva hur brandvatten och skum kan hanteras vid en händelse av brand.

Kommande planarbeten ska studera kompletterande dagvattenfunktioner även i utloppspunkterna mot Tännån som tar hand om främst tillkommande dagvatten som inte på annat sätt kan fördröjas innan det når Tännån. Dagvatten behöver utredas med en högre återkomsttid än 10 år samt med en större klimatfaktor än 25% för att ta höjd för framtida klimatförändringar och påverkan.

Dagvattenutredningen föreslår ett antal avskärande diken för att leda om och skydda befintlig bebyggelse men samtidigt vidare fördröja och rena dagvattnet på vägen ner till recipienten Tännån. De slutsatser som ges i dagvattenutredningen behöver säkerställas inför ett eventuellt genomförande i detaljplanen. Före ett genomförande om flöden ändras i befintliga vattendrag behövs även tillstånd för vattenverksamhet från Länsstyrelsen. Om det förväntas innebära en permanent grundvattensänkning krävs tillstånd från Mark och miljödomstolen.

Naturvärden och artskydd

I den utförda naturvärdesinventeringen påträffades 37 skyddade arter. 31 av dessa var fågelarter, en var grodort och 5 var växtarter. Innan kommande detaljplaner kan antas behöver dispens från artskyddsförordningen sökas hos Länsstyrelsen.

Från utredningen som tagits fram kommer förslaget att inkräkta minimalt i identifierade områden 2, 3 och 7. Område 6 kommer tas i anspråk för väg och område 5 tas helt i anspråk för förelagen bebyggelse. Dock med en relativt lucker bebyggelsestruktur där träd och vegetation förväntas kunna behållas mellan byggnader. Område 4 inkräktas på i kanterna på två ställen men området tillåts ändå vara sammanhängande. För området 1 som bedömts ha den näst högsta naturvärdesklassen enligt svensk standard benvaras en korridor närmast Tännån mellan 50 och 90 meter bred. Detta området har störst betydelse för bevarande av biologisk mångfald och har samtidigt en stor exploateringsgrad enligt förslaget vilket inte följer strategierna i översiktsplanen gällande balans mellan exploatering och naturområden med stor betydelse för biologisk mångfald.

Kommande planarbete behöver arbeta med att minimera intrånget i de områden där höga naturvärden har påträffats och eventuella åtgärder som kan lindra intrång ska säkerställas. Detta genomförs lämpligen i dialog med kommunens sakkunniga på miljöenheten i fortsatt skissarbete.

Erosion och skred

Resultatet av den geotekniska utredningen, dagvattenutredning och kommande utredningsmaterial ska säkerställa att förslaget i kommande detaljplanering säkerställer att inte risker för liv, hälsa och påverkan på infrastruktur och Tännåns status inte påtagligt skadas. Skyfall ska inkluderas i denna analys.

Kommande detaljplanering ska ta hänsyn till rapporten "MSB en översiktlig stabilitetskartering av förutsättningar för ras och slamströmmar i Härjedalens kommun 2014". En detaljerad geoteknisk utredning behöver tas fram som omfattar bland annat geotekniska fält- och laboratorieundersökningar samt stabilitetsberäkningar. Stabilitetsförhållandena ska klarläggas med läst detaljerad utredningsnivå enligt IEG Rapport 4:2010, IEG Rapport 6:2008 och/eller SGI rapport 68. Samt att behovet av åtgärder såsom erosionsskydd ska utredas och säkerställas i kommande detaljplaner. I kommande detaljplaner ska det utredas jordarter från prover, bestämning av jordlagrens tekniska egenskaper och mätning av grundvattennivåer och påverkan på redan detaljplanerade områden. Även risker kring skred, ras, erosionsrisker och översvämning runt Tännån ska behandlas.

Hållbarhet och klimatpåverkan

Påverkan genom ny byggnation ställt mot påverkan om inget byggnation tillkommer och befintliga och nya ekosystemtjänster behöver beskrivas mer utförligt i kommande detaljplanering.

Risker från farligt godsled

En övergripande riskutredning för farligt godsleden genom Funäsdalen har genomförts. Skyddsavstånd och rekommendationer för åtgärdskrav har i utredningen tagit fram med beräknade risknivåer som underlag. Riskbedömningen visar att både samhällsrisk och individrisk med anledning av transporterat farligt gods genom Funäsdalen är låg, men ändå på sådan nivå att enkla och rimliga åtgärder i vägens närområde ska övervägas enligt principen om ALARP (As Low As Reasonably Possible). I kommande detaljplanerna behöver en platsspecifik bedömning av riskerna kring farligt gods genomföras.

Bortanför 30 meter rekommenderar utredningen inga åtgärder. Området närmast vägen ska utformas för att inte uppmuntra till stadigvarande vistelse. Att avstånden är kortare än det som rekommenderas av Länsstyrelsen i Stockholm motiveras av de låga risknivåerna som kan härledas till att trafikeringen av vägen är låg. För bebyggelse mellan 15- 30 meter rekommenderar utredningen ett antal skyddsåtgärder.

Förslaget föreslår bebyggelse för bostäder som närmst cirka 40 meter och för parkering cirka 15 meter från riksväg 84. I kommande detaljplanering behöver risken kring farligt gods bedömas på nytt.

Vatten och avlopp

Kapacitet i kommunens reningsverk finns enligt kommunens bolag Vatten och Miljöresurs AB. En särskild VA-utredning vilket ska dock genomföras i kommande detaljplanearbete och ligga till grund för hur området kan utvecklas gällande placering av ledningar och andra tekniska funktioner.

Brand

Den relativt långa insattiden innebär bland annat att utrymning med hjälp av räddningstjänstens stegutrustning inte är möjlig. Kommande planarbete ska ta hänsyn till detta.

Tankbilar ska inte behöva hämta vatten genom att förflytta sig på långa serpentinvägar med vinterväglag. Behovet av kompletterande brandposter för att klara brandvattenförsörjningen ska utredas vidare i kommande detaljplanearbete och ligga till grund för hur området kan utvecklas.

Elförsörjning

Tillräckliga områden för ledningar, skåp och nätstationer ska säkerställas. En kompletterande utredning för hur elförsörjningen ska ske för hela planområdet ska genomföras i kommande detaljplanearbete.

Samlad bedömning

Kommunen bedömer att ett eller flera planarbeten kan prövas vidare i kommande planläggning. Kommunens bedömning är att hela området kan planeras som en detaljplan alternativt delas upp i flera.

Exempelvis kan område 1 och hela eller delar av område 2 utgöra en egen detaljplan. Område 3 kan utgöra en egen detaljplan. Område 4 och 5 kan utgöra en samlad eller två olika detaljplaner. En förutsättning för att kunna genomföra område 4 och 5 är att angöring kan säkerställas i befintlig detaljplan eller att område 3 detaljplanerats och byggts ut samtidigt eller före.

Denna samlade bedömningen och samrådsredogörelsen samt framtagna utredningar ska ligga till grund för kommande detaljplanering.

LÄMNAD E SYNPUNKTER

Planprocessen

Planprocessen är en prövning där ett område s lämplighet för ett ändamål utreds och där de som berörs av förslaget ges möjlighet till insyn och påverkan vid flera tillfällen. Processen regleras i Plan- och bygglagen. Detta är en demokratisk process som väger in många intressen. Läs mer om planprocessen på vår hemsida:

www.härjedalen.se/bygga-bo-och-miljo/detaljplaner-och-oversiktsplan/detaljplaner/

Samråd av planprogrammet

Planhandlingarna var på samråd under tiden 2022-10-31 till 2022-12-04. Ett öppet samrådsmöte hölls på plats i Hamra Skilodge mellan 17:00 och 19:00 2022-11-02. Samrådet har kungjorts som annons i dagspress 2022-10-26 i Tidningen Härjedalen, Läns tidningen Östersund och i Östersunds-Posten.

Kontakta handläggaren vid frågor:

Peter Nilsson, peter.nilsson@berg.se, tel: 0687-16558

Efter samrådet om förslaget

En samrådsredogörelse har tagits fram och denna utgör ett underlag till kommande detaljplanering. Direkt efter att samrådsredogörelsen är klar kan ett planarbete ta vid. Om uppstart inte sker kommer planarbetet avslutas och planprogrammet med samrådsredogörelse ligger då till grund för framtida ansökningar om planbesked inom förslagets område.

Rennäringsutredningen har även uppdateras tillsammans med samrådsredogörelsen. Den uppdaterade utredningen kommer även den utgöra planeringsunderlag för kommande detaljplanering.

Under den kommande detaljplanering efter planprogrammet så kommer kommunen ha löpande dialog med samebyn och övriga intressenter och samråda i enlighet med gällande lagstiftning och ge möjlighet till inflytande och synpunkter.